

TEM raportteja

20/2011

Julkinen tuki matkailuhankkeisiin Suomessa vuosina 2007-2010

Sini Pietiläinen

Innovaatio-osasto
16.6.2011

Käyntiosoite

Aleksanterinkatu 4
00170 HELSINKI

Postiosoite

PL 32
00023 VALTIONEUVOSTOPuhelin 010 606 000
Telekopio (09) 1606 2166

Julkaisusarjan nimi ja tunnus

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja
TEM raportteja 20/2011

Tekijät (toimielimestä: nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Sini Pietiläinen	Julkaisuaika Kesäkuu 2011
	Toimeksiantaja(t) Työ- ja elinkeinoministeriö
	Toimielimen asettamispäivä
Julkaisun nimi Julkinen tuki matkailuhankkeisiin Suomessa vuosina 2007-2010	
Tiivistelmä <p>Tämän selvityksen tarkoituksena oli luoda kokonaiskuva matkailun hanketoimintaan kohdistuvasta julkisesta tuesta Suomessa vuosina 2007-2010. Julkisen tuen määrän lisäksi selvityksessä on kartoitettu matkailuhankkeiden ja niiden rahoituksen alueellista ja sisällöllistä kohdentumista. Yksityisen rahoituksen osuutta hankkeiden rahoituksesta ei tässä yhteydessä selvitetty.</p> <p>Suomessa on vuosina 2007–2010 myönnetty kaikkiaan 245,6 miljoonaa euroa julkista tukea yhteensä 2482 matkailuhankkeelle. Tästä rahoituksesta EU:n ja Suomen valtion osuus oli yhteensä 184,9 miljoonaa euroa (75 %) ja muun julkisen tuen osuus 60,7 miljoonaa euroa (25 %). Kaikista hankkeista valtaosa, 84 % (2087 hanketta), on ollut EU-osarahoitteisia ja 16 % (395 hanketta) kansallisesti rahoitettuja. EU-hankkeet olivat julkisen tuen määrällä mitattuna kokoluokaltaan jonkin verran suurempia kuin kansallisesti rahoitetut hankkeet. Verrattuna vuosiin 2000–2003 matkailuhankkeita on vuosina 2007–2010 rahoitettu vähemmän, mutta keskimäärin hanketta kohti on osoitettu enemmän julkista tukea kuin aiemmin. Kaikki hankkeet mukaan luettuna keskimääräinen hankkeen koko on kasvanut julkisen tuen osalta 73 300 eurosta 98 900 euroon (kasvua 35 %).</p> <p>Alueellisesti tarkasteltuna selvästi eniten julkista tukea matkailuun osoitettiin Pohjois-Suomessa: Lapissa (53,3 miljoonaa euroa) ja Pohjois-Pohjanmaalla (39,6 miljoonaa euroa). Myös Etelä-Savossa tukia matkailuun on myönnetty suhteellisen paljon (22,3 miljoonaa euroa). Alueiden välisille matkailuhankkeille tukea myönnettiin yhteensä 21,6 miljoonaa euroa. Esitetyt tulokset heijastelevat tehtyjä aluepoliittisia linjauksia Itä- ja Pohjois-Suomen hyväksi. Julkisia tukimuotoja ja varoja matkailun kehittämiseen on näillä alueilla kaikkiaan käytössä enemmän, ja julkisella tuella on suuri merkitys niiden elinvoimaisuuden säilyttämiseksi.</p> <p>Hankerahoituksen sisällöllistä kohdentumista tarkasteltaessa suurin osa julkisesta tuesta (40 %) on osoitettu matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin kehittämiseen. Lähes kolmasosa rahoituksesta (32 %) kohdentui matkailun operatiiviseen toimintaan. Miltei yhtä suuri osa (28 %) oli suoria yritystukia.</p> <p>Julkista rahoitusta tulisi jatkossa kohdentaa enemmän laajoihin alueiden välisiin ja valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin. Yritystukien osalta painopistettä pitäisi siirtää investointien rahoittamisesta kehittämishankkeiden tukemiseen. Toimialarajat ylittäviä yhteistyöhankkeita on hyvä tukea edelleen, mutta erityistä huomiota tulisi kiinnittää parempaan yhteissuunnitteluun matkailu- ja muiden toimijoiden välillä. EU-hankkeiden rahoituspäätösten tekemisen tueksi tarvitaan entistä pitkäjänteisempiä kehittämissuunnitelmia ja ohjelmakausien rajat ylittävien tavoitteiden asettamista, jotta rahoitusta voidaan myöntää hankkeille tasaisemmin vuosittain.</p>	
Asiasanat matkailu, julkinen tuki, EU-ohjelmat, kansallinen tuki	
	Kieli Suomi
Julkaisija Työ- ja elinkeinoministeriö	

Sisällys

1. Johdanto	3
1.1 Selvityksen taustaa.....	3
1.2 Selvityksen rakenne	3
1.3 Aiemmat selvitykset koskien julkisen tuen määrää ja kohdentumista Suomessa... 3	
1.4 Selvityksen tavoitteet	4
1.5 Matkailun aluetaloudellinen merkitys ja matkailun kehittämiseen myönnetty julkinen tuki ELY-alueittain	4
2. Matkailuhankkeiden ja niiden rahoituksen määrittely	11
2.1 Matkailuhankkeiden luokittelu	11
2.2 Hankkeiden julkinen rahoitus ja selvityksen muut lähtökohdat	11
2.3 Matkailuhankkeiden julkiset rahoittajat ja selvityksen aineisto	12
3. Matkailuhankkeiden julkinen kokonaisrahoitus Suomessa vuosina 2007–2010.....	14
3.1 Kaikki matkailuhankkeet ja niiden julkinen rahoitus	14
3.2 Matkailuhankkeiden alueellinen kohdentuminen	14
3.3 Matkailuhankkeiden sisällöllinen kohdentuminen.....	16
3.4 Matkailuhankkeiden julkinen tuki vuositasolla	17
4. Kansallinen tuki matkailuhankkeisiin vuosina 2007–2010	20
4.1 Matkailuhankkeiden kansallinen kokonaisrahoitus	20
4.2 Kansallinen matkailuhankerahoitus hallinnonaloittain.....	20
4.3 Kansallisen matkailuhankerahoituksen alueellinen kohdentuminen	21
4.4 Matkailuhankkeiden kansallisen rahoituksen sisällöllinen kohdentuminen	22
5. EU-osarahoitteiset matkailuhankkeet vuosina 2007–2010	23
5.1 Matkailun EU-hankkeiden julkinen kokonaisrahoitus.....	23
5.2 EU-osarahoitteiset matkailuhankkeet rahoituslähteittäin.....	23
5.3 EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden alueellinen kohdentuminen	26
5.4 EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden sisällöllinen kohdentuminen	28
6. Matkailun yritystuet vuosina 2007–2010.....	32
6.1 Kaikki yritystuet matkailun kehittämis- ja investointihankkeisiin	32
6.2 Yritystukien alueellinen kohdentuminen	32
6.3 Yritystuet hallinnonaloittain ja tukityypeittäin	33
6.4 Yritystuet rahoituksen myöntämivuoden mukaan.....	35
7. Yhteenveto ja toimenpidesuosituksset.....	36
7.1 Matkailuhankkeiden kokonaisrahoitus	36

7.2 Matkailuhankkeiden alueellinen kohdentuminen	36
7.3 Matkailuhankkeiden sisällöllinen kohdentuminen.....	36
7.4 Toimenpidesuosituksset.....	37
Kirjallisuus ja muut lähteet	39
Selvityksen ohjausryhmän jäsenet	39
Liitteet	40

1. Johdanto

1.1 Selvityksen taustaa

Tämän selvityksen tarkoituksena oli luoda kokonaiskuva matkailun kehittämiseen kohdistuvasta julkisesta tuesta Suomessa vuosina 2007–2010. Matkailualan laaja-alaisuudesta ja rahoituslähteiden moninaisuudesta johtuen ei ole selkeää käsitystä siitä, kuinka paljon julkista rahoitusta matkailun kehittämiseen Suomessa myönnetään. Rahoituksen määrän lisäksi tässä selvityksessä on kartoitettu julkisen tuen alueellista ja sisällöllistä kohdentumista. Yksityisen rahoituksen osuutta matkailuhankkeissa ei tässä yhteydessä selvitetty. Aiemmin vastaavanlaisia selvityksiä on tehty kaksi, koskien vuosia 1999 ja 2000–2003.

Julkisen tuen määrän selvittäminen on haastavaa, sillä matkailuhankkeiden hallinnointi ja rahoitus on pirstaloitunut useisiin eri lähteisiin. Alan kehittämistyötä Suomessa rahoittavat eri ministeriöt ja niiden hallinnoimat organisaatiot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset)¹, maakuntien liitot sekä kunnat. Myös Euroopan unioni on merkittävä matkailuhankkeiden rahoittaja.

Lisäksi matkailualan moninaisuudesta johtuen matkailuhankkeiden ja samalla niihin kohdistuvan rahoituksen määrittely on hankalaa. Matkailutoimialat käsittävät sekä ensisijaisesti matkailusta tulonsa saavia toimialoja, kuten majoitustoiminnan ja matkatoimistopalvelut, että sellaisia matkailijoiden käyttämiä palveluja jotka vastaavat myös paikallisväestön tarpeisiin, esimerkiksi liikennepalveluja sekä luontoon ja kulttuuriin liittyviä palveluja.

Matkailuelinkeino myös hyötyy hankkeista, joita rahoitetaan muissa kuin matkailun edistämistarkoituksessa. Esimerkiksi kulttuuriperintökohteelle voidaan myöntää rahoitusta kunnostamis- tai suojelutarpeen perusteella, mikä mahdollisesti tukee myös matkailun kehittymistä.

1.2 Selvityksen rakenne

Luvuissa 1 ja 2 on kuvattu selvityksen lähtökohdat. Tässä luvussa 1 esitellään aiemmin tehtyjä matkailuhankkeiden rahoitusta koskevia selvityksiä, kirkastetaan selvityksen tavoitteet sekä tehdään lyhyt katsaus matkailun aluetaloudelliseen merkitykseen ja julkisen tuen jakautumiseen alueittain. Seuraavassa luvussa 2 on täsmennetty, mitä matkailuhankkeilla ja niiden julkisella rahoituksella tässä yhteydessä tarkoitetaan. Samassa luvussa on lisäksi esitelty matkailuhankkeille julkista tukea myöntäneitä tahoja ja selvityksen aineisto.

Luvuissa 3-6 on kuvattu selvityksen tulokset eli matkailuhankkeiden ja niille kohdistetun julkisen tuen määrät sekä kohdentuminen alueittain ja sisällöllisesti. Tuloksia on verrattu mahdollisuuksien mukaan myös edellisten selvitysten vastaaviin tuloksiin. Luvussa 3 on esitetty kaikki vuosina 2007–2010 julkista tukea saaneet matkailuhankkeet, luvussa 4 pelkästään kansallisin varoin rahoitetut hankkeet ja luvussa 5 EU-osarahoitteiset hankkeet. Yritystuet on koottu omaksi kokonaisuudekseen lukuun 6. Viimeisessä luvussa 7 on esitetty yhteenveto selvityksen keskeisistä tuloksista sekä niiden pohjalta tehtyjä toimenpidesuosituksia.

1.3 Aiemmat selvitykset koskien julkisen tuen määrää ja kohdentumista Suomessa

Tampereen yliopiston Liiketaloudellinen tutkimus- ja koulutuskeskus on selvittänyt silloisen kauppa- ja teollisuusministeriön toimeksiannosta matkailuhankkeisiin suunnatun julkisen tuen määrää ja kohdentumista aiemmin kahtena ajankohtana koskien vuosia 1999 (Talonen ym. 2000) sekä vuosia 2000–2003 (Talonen ym. 2005).

Ensin mainitussa selvityksessä painopiste oli sen kuvaamisessa, mitkä tahot ovat osallistuneet matkailutoiminnan rahoittamiseen Suomessa ja minkäsuuruisin panoksin vuonna 1999. Mukana oli niin harkinnanvaraisia kuin niin sanottuja suoriakin tukia. Julkisen rahoituksen määräksi saatiin tällöin 2,3 miljardia markkaa (394,0 miljoonaa euroa). Rahoitus oli luokiteltu yhtäältä operatiiviseen toimintaan (44 % rahoituksesta) ja toisaalta alueelliseen palvelutarjontaan (56 % rahoituksesta) kohdistuviin panostuksiin. Selvityksessä arvioitiin erikseen EU-osarahoitteisten hankkeiden tuloksellisuutta vuosina 1995–1999.

---

¹ ELY-keskukset (15 kpl) aloittivat toimintansa vuoden 2010 alussa. Ne hoitavat entisten TE-keskusten, alueellisten ympäristökeskusten, tiepiirien, lääninhallitusten liikenne- ja sivistysosaston sekä Merenkululaitoksen tehtäviä. Osa tehtävistä siirtyi samaan aikaan perustettuihin aluehallintovirastoihin (AVI). ELY-keskusten perustaminen liittyy laajaan valtion aluehallinnon uudistamishankkeeseen, joka käynnistyi vuonna 2007. (Lähde: ELY-keskusten verkkosivut www.ELY-keskus.fi. Viitattu 3.6.2011.)

Ensimmäistä selvitystä seuranneessa tutkimushankkeessa koskien vuosia 2000–2003 painopistettä oli siirretty rahoittajakohtaisesta tarkastelusta enemmän siihen, paljonko julkista rahoitusta matkailuhankkeisiin on ylipäättään käytetty ja miten tämä rahoitus on kohdentunut alueellisesti ja sisällöllisesti. Mukaan oli laskettu vain harkinnanvaraiset tuet, jolloin julkisen rahoituksen määrä jäi huomattavasti pienemmäksi kuin aiemmassa selvityksessä. Se oli yhteensä 260,7 miljoonaa euroa, vuotta kohden keskimäärin 65,2 miljoonaa euroa. Panostukset oli jaoteltu matkailun operatiivisen toiminnan (35 % rahoituksesta) ja matkailupalvelutarjonnan (44 % rahoituksesta) lisäksi yritystukiin (21 % rahoituksesta).

Selvityksessä arvioitiin myös hanketyön tuloksellisuutta kattavasti yritys-, kunta- ja maakuntatasolla. Lisäksi vertailtiin vuosina 1995–1999 ja 2000–2003 toteutettuja EU-hankkeita keskenään. Kehityssuunta oli ollut toivotunlainen: matkailuhankkeiden määrä oli vähentynyt 14 %, mutta niiden keskimääräinen koko oli kasvanut julkisen tuen osalta 22 %. Rahoitusta oli siis myönnetty entistä harvemmillä, mutta suuremmilla hankkeilla.

1.4 Selvityksen tavoitteet

Tämän selvityksen pääasiallisena tavoitteena oli esittää kokonaiskuva matkailuhankkeisiin suunnatusta julkisesta rahoituksesta ja sen kohdentumisesta Suomessa vuosina 2007–2010. Tarkoituksena oli selvittää matkailuhankkeille myönnetyn julkisen tuen määrä sekä hankkeiden ja niiden rahoituksen alueellinen ja sisällöllinen kohdentuminen. Yhtenä osatavoitteena oli lisäksi vertailla tuloksia aiemmissa selvityksissä saatuihin tuloksiin.

Tavoitteiden asettelu perustui ohjausryhmätyöskentelyyn. Ohjausryhmä kokoontui selvitystyön alussa ja edetessä yhteensä neljä kertaa. Sen lisäksi sen jäsenet osallistuivat muutoin aktiivisesti selvityksen toteutukseen, muun muassa tiedonhankintaan ja selvityksen suuntaviivojen tarkistamiseen.

1.5 Matkailun aluetaloudellinen merkitys ja matkailun kehittämiseen myönnetty julkinen tuki ELY-alueittain

Matkailu on Suomessa alueellisesti merkittävä elinkeino. Seuraavassa on tarkasteltu karkealla tasolla matkailun merkitystä eri alueille Suomessa suhteessa siihen, paljonko ne ovat saaneet julkista tukea matkailun kehittämiseen. Matkailun alueellista elinkeinopoliittista merkitystä on arvioitu laskemalla, kuinka suuren osan alueelliset viranomaiset ovat kaikista myöntämistään tuista suunnanneet juuri matkailun kehittämiseen. Lisäksi matkailuelinkeinon aluetaloudellisia vaikutuksia on tarkasteltu alueiden saaman matkailutulon ja matkailun työllistävyyden näkökulmasta. Alueellisia vaikutuksia tarkastellaan tässä ELY-alueittain.

Matkailun osuus kaikista myönnetyistä hanketuista ELY-alueittain vuosina 2007–2010

Seuraavassa on esitetty EU-osarahoitettujen ja pelkästään kansallisin varoin rahoitettujen hankkeiden osalta, kuinka paljon alueilla on kaiken kaikkiaan myönnetty varoja hankkeille vuosina 2007–2010 ja kuinka suuri osa näistä tuista on osoitettu matkailun kehittämiseen. Matkailuhankkeille myönnettyjen varojen prosentiosuus kaikille hankkeille myönnetyistä tuista kertoo suhteellisesti siitä, kuinka paljon matkailuun on panostettu määrärahoja eri alueilla. Matkailuhankkeille (pl. alueiden väliset hankkeet) myönnettiin vuosina 2007–2010 yhteensä 223,9 miljoonaa euroa.

Taulukoissa 1 ja 2 on esitetty EU-rahastoista (Euroopan aluekehitysrahasto EAKR, Euroopan sosiaalirahasto ESR ja maaseuturahasto) myönnettyt tuet, mukaan lukien kansallinen vastinrahoitus², kaikkiin hankkeisiin vuosina 2007–2010 sekä niistä matkailuhankkeille osoitetut tuet. Yhteensä EAKR- ja ESR-hankkeisiin (ks. taulukko 1) myönnetyistä tuista osoitettiin matkailuun 6,5 % (92,5 miljoonaa euroa). Suhteellisesti eniten EAKR- ja ESR-tukia matkailuhankkeisiin on myönnetty Lapissa (19,4 %), Pohjois-Pohjanmaalla (11,3 %) ja Kainuussa (10,0 %). Euromääräisesti eniten tukia matkailuun on osoitettu Lapissa (28,5 miljoonaa euroa), Pohjois-Pohjanmaalla (21,4 miljoonaa euroa) sekä Etelä-Savossa (7,6 miljoonaa euroa).

---

² EAKR ja ESR -hankkeiden osalta vastinraha sisältää tässä pelkästään valtion osuuden, maaseuturahaston osalta myös muun julkisen tuen.

Taulukko 1. EAKR- ja ESR-rahastoista myönnetyt tuet kaikille hankkeille ja niistä matkailun kehittämiseen myönnetty osuus vuosina 2007–2010

ELY-alue	Hankkeille myönnetty EAKR- ja ESR-tuki yhteensä (milj. euroa)	Matkailuhankkeille myönnetty rahoitus (milj. euroa)	Matkailun osuus kaikista myönnetyistä tuista
Lappi	147,1	28,5	19,4 %
Pohjois-Pohjanmaa	189,3	21,4	11,3 %
Kainuu	71,3	7,1	10,0 %
Kaakkois-Suomi	76,1	6,2	8,1 %
Etelä-Savo	119,1	7,6	6,4 %
Pohjois-Karjala	125,0	6,1	4,9 %
Varsinais-Suomi	44,7	1,8	4,0 %
Pohjois-Savo	169,7	5,5	3,2 %
Uusimaa	57,1	1,4	2,5 %
Pirkanmaa	81,5	1,9	2,3 %
Keski-Suomi	81,1	1,8	2,3 %
Etelä-Pohjanmaa	36,8	0,6	1,6 %
Häme	100,8	1,3	1,3 %
Satakunta	54,8	0,7	1,2 %
Pohjanmaa	63,7	0,7	1,1 %
Yhteensä	1 418,2	92,5	6,5 %

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö

Valtaosassa EAKR- ja ESR-hankkeista vastuuviranomaisena ja tuen myöntäjänä toimi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) tai maakunnan liitto³. Liitteenä 1 olevissa taulukoissa esitetään EAKR- ja ESR-varoista myönnettyjen rahoitusosuuksien määrät viranomaisittain. Taulukoista käy ilmi rahoituskehykset ja niistä sidotut varat prosentiosuuksineen rakennerahastoittain kunkin alueellisen viranomaisen osalta erikseen. Taulukoissa näkyvät ainoastaan ne ELY-keskukset ja maakuntien liitot, jotka ovat myöntäneet rahoitusta matkailuhankkeille (Itä-Uudenmaan liitto yhdistyi Uudenmaan liittoon vuoden 2011 alussa). Alueellisilla viranomaisilla oli kaikkiaan enemmän EAKR- (1 013,1 miljoonaa euroa) kuin ESR-varoja⁴ (712,6 miljoonaa euroa) käytössään.

Liitteessä 1 olevan taulukon 1 tiedot osoittavat, että EAKR-rahoitusta matkailuhankkeille ovat myöntäneet Satakunnan ELY-keskusta lukuun ottamatta kaikki ELY-keskukset ja kaikki maakunnan liitot vuosina 2007–2010. Suhteellisesti eniten EAKR-tukia matkailuhankkeisiin on myönnetty Uudellamaalla (58,9 %). Euro-määräisesti eniten matkailuun ovat panostaneet Pohjanmaan ja Lapin ELY-keskukset. Maakuntien liitoissa suhteellisesti eniten EAKR-tukia matkailuhankkeille osoitettiin Lapissa (31,1 %) ja Itä-Uudellamaalla (28,5 %). Lappi ja Pohjois-Pohjanmaa myönsivät maakuntien liittojen osalta euromääräisesti eniten rahoitusta matkailuun.

ESR:sta rahoitettuihin matkailuhankkeisiin (ks. liite 1 taulukko 2) tukia on myöntänyt kahdeksan ELY-keskusta 15:stä ja kaksi maakunnan liittoa 19:stä vuosina 2007–2010. ELY-keskuksista Lapissa on myönnetty ESR-tukia matkailuhankkeille niin suhteellisesti (7,1 %) kuin euromääräisestikin eniten. Maakuntien liitoista Itä-Uudenmaan liitto on myöntänyt 45 % käytettävissä olevista ESR-varoistaan matkailuun.

Seuraavassa (taulukko 2) on esitetty maaseuturahastosta myönnettyjen EU-tukien ja niiden kansallisten vastinrahojen määrät kaikille hankkeille sekä matkailun osuus myönnetyistä tuista. Maaseuturahastosta on kaikkiaan myönnetty huomattavasti vähemmän tukia kuin EAKR- ja ESR-varoista, joilla on yhdessä myös suuremmat rahoituskehykset. Maaseuturahastosta myönnetyistä tuista suurempi osa, 12,6 % (54,8 miljoonaa

³ ELY-keskusten ja maakuntien liittojen lisäksi Liikennevirasto ja Tekes ovat myöntäneet rahoitusta EAKR-osarahoitteisille matkailuhankkeille yhteensä 8,2 miljoonaa euroa. Näitä tukia ei ole tässä huomioitu.

⁴ Luvut sisältävät ELY-keskusten ja maakuntien liittojen rahoitusvaltuudet eli rahoituskehykset yhteensä vuosille 2007–2010.

euroa), kuin EAKR- ja ESR-tuista on kuitenkin osoitettu matkailuun. Suhteellisesti ja absoluuttisesti eniten tukea maaseuturahastosta matkailuhankkeisiin on osoitettu Etelä-Savossa (41,6 %). Myös Keski-Suomessa, Pohjois-Karjalassa ja Lapissa on osoitettu matkailuhankkeisiin noin viidesosa kaikista maaseuturahastosta myönnettyistä tuista. Lisäksi pelkästään kansallisesti rahoitetuille maaseudun valtakunnallisille kehittämiss-hankkeille myönnettyistä tuista (10,4 miljoonaa euroa) matkailuun on osoitettu noin 7 % (0,8 miljoonaa eu-roa).

Taulukko 2. Maaseuturahastosta myönnettyt tuet kaikille hankkeille ja niistä matkailun kehittämiseen myön-netty osuus vuosina 2007–2010

ELY-alue	Hankkeille myönnetty maaseuturahaston tuki yhteensä (milj. euroa)	Matkailuhankkeille myön-netty rahoitus (milj. eu-roa)	Matkailun osuus kaikista myönnettyistä tuista
Etelä-Savo	20,4	8,5	41,6 %
Keski-Suomi	26,4	5,1	19,5 %
Pohjois-Karjala	29,5	5,6	19,0 %
Lappi	22,4	4,0	17,9 %
Häme	29,1	3,7	12,7 %
Pirkanmaa	30,0	3,4	11,2 %
Satakunta	33,7	3,8	11,2 %
Pohjois-Savo	29,7	3,3	11,0 %
Varsinais-Suomi	31,4	3,5	11,0 %
Pohjois-Pohjanmaa	39,3	3,3	8,4 %
Pohjanmaa	33,3	2,7	8,2 %
Kaakkois-Suomi	23,6	1,6	6,7 %
Etelä-Pohjanmaa	44,1	2,9	6,6 %
Kainuu	18,3	1,2	6,6 %
Uusimaa	19,4	1,3	6,5 %
Valtakunnalliset hankkeet	4,5	1,0	23,0 %
Yhteensä	435,1	54,8	12,6 %

Lähde: Maaseutuvirasto

Pelkästään kansallisin varoin rahoitettujen matkailuhankkeiden tuista noin puolet koostui maakunnan kehittämisrahasta vuosina 2007–2010. Taulukossa 3 on esitetty kaikkiaan hankkeille kansallisesta maakunnan kehittämisrahasta vuosina 2007–2010 myönnettyt tuet sekä niistä matkailuun osoitettu osuus. Kaikista myön-netyistä varoista 6,4 % (16,1 miljoonaa euroa) on osoitettu matkailuhankkeisiin. Suhteellisesti selvästi eniten tukea matkailuun on myönnetty Etelä-Savossa (49,1 %). Myös Lapissa suhteellisen suuri osa varoista (14,2 %) on käytetty matkailuun. Euromääräisesti eniten matkailuun ovat panostaneet Etelä-Savo ja Uusimaa.

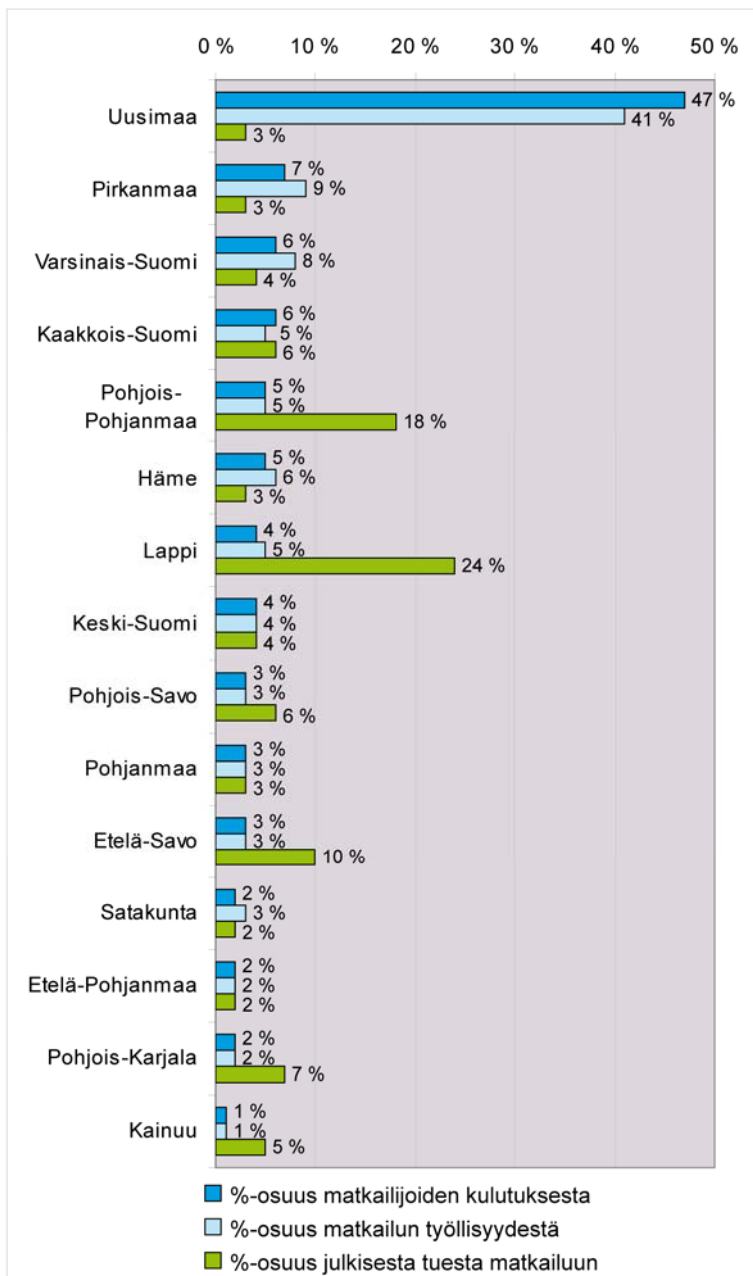
Taulukko 3. Kansallisesta maakunnan kehittämisrahasta myönnetyt tuet kaikille hankkeille ja niistä matkailuun osoitettu osuus vuosina 2007–2010

ELY-alue	Hankkeille myönnetty kansallinen maakunnan kehittämisraha yhteensä (milj. euroa)	Matkailuhankkeille myönnetty rahoitus (milj. euroa)	Matkailun osuus kaikista myönnetyistä tuista
Etelä-Savo	9,1	4,5	49,1 %
Lappi	10,7	1,5	14,2 %
Varsinais-Suomi	16,5	1,4	8,4 %
Kaakkois-Suomi	22,7	1,8	7,9 %
Uusimaa	36,4	2,1	5,9 %
Pohjanmaa	15,4	0,8	5,4 %
Keski-Suomi	8,3	0,4	4,4 %
Satakunta	11,5	0,5	4,4 %
Pirkanmaa	19,5	0,8	4,2 %
Etelä-Pohjanmaa	14,0	0,4	2,9 %
Pohjois-Pohjanmaa	20,0	0,5	2,7 %
Kainuu	25,3	0,7	2,6 %
Häme	18,5	0,5	2,4 %
Pohjois-Karjala	10,6	0,1	1,1 %
Pohjois-Savo	14,0	0,1	0,7 %
Yhteensä	252,6	16,1	6,4 %

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö

Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset ja julkinen tuki matkailuhankkeisiin

Alla olevassa kuviossa (kuviokuva 1) on havainnollistettu matkailuelinkeinon merkitystä ELY-alueittain % - osuuksina alueille kohdistuvasta matkailijoiden kulutuksesta ja matkailun työllisyydestä. Tiedot koskevat vuotta 2006 (Konttinen, 2008). Matkailun alueellista merkittävyyttä on kuviossa verrattu matkailun kehittämiseksi alueilla vuosina 2007–2010 myönnetyn julkisen tuen määrään. Alueet (pl. Ahvenanmaa) saivat matkailutuloja kaikkiaan 10,028 miljardia euroa vuonna 2006. Pelkästään matkailu työllisti tuolloin yhteensä 24 440 henkilöä. Matkailuhankkeille (pl. alueiden väliset hankkeet) myönnettiin julkista tukea vuosina 2007–2010 yhteensä 223,9 miljoonaa euroa.

Lähde: Konttinen (2008), kuvio muokattu

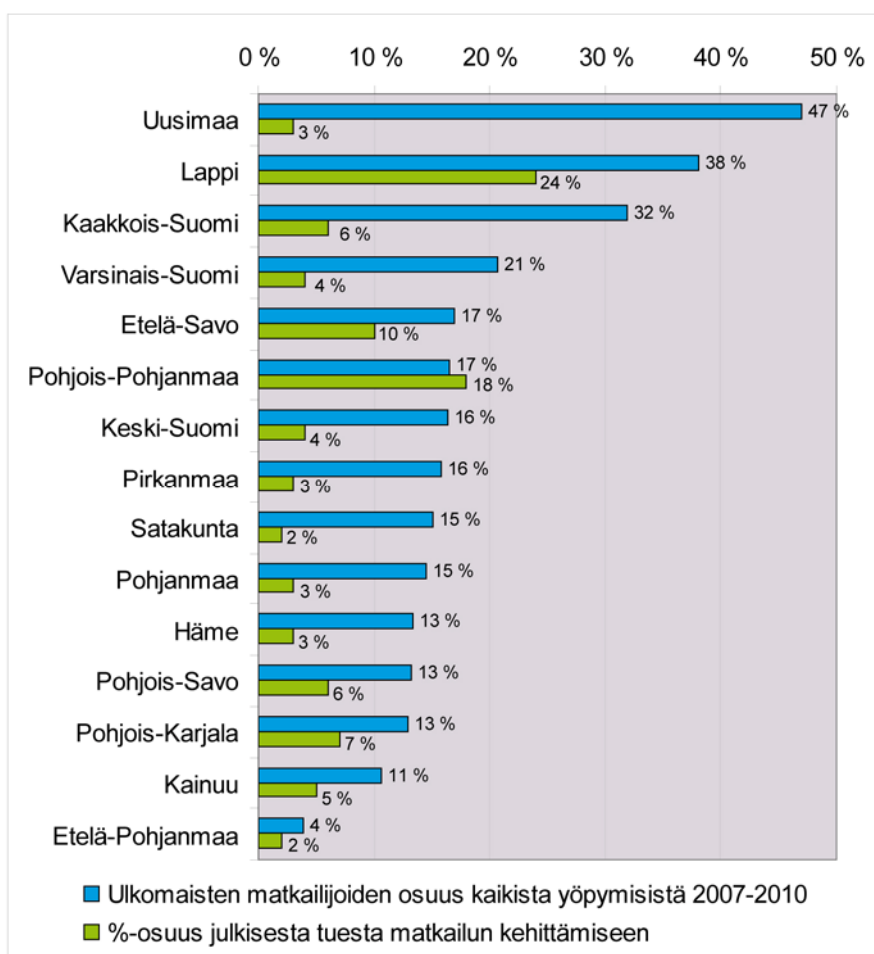
Kuvio 1. Matkailuelinkeinon alueellinen merkitys alueille kohdistuvan matkailukulutuksen ja matkailun työllistävyyden näkökulmasta sekä julkinen tuki matkailuhankkeisiin ELY-alueittain

Matkailun alueelliset vaikutukset ovat absoluuttisesti merkittävimmät alueilla, joille väestö ja tuotanto ovat muutoinkin keskittyneet ja joilla sijaitsevat tärkeimmät liikenteen solmukohtat. Etenkin Uusimaa toimii porttina myös muille matkailualueille suuntaaville matkailijoille sen lisäksi, että se itsessään on matkailijoiden käyntikohta. Selkeästi suurin osuus matkailukulutuksesta (47 %) ja matkailun työllisyydestä (41 %) onkin kohdistunut Uudenmaan alueelle. Seuraavaksi merkittävimmät matkailun tulo- ja työllisyysvaikutukset ovat olleet Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa, joiden osuudet niin matkailukulutuksen kuin työllisyydenkin osalta ovat olleet 6-9 %. Kullakin näistä kolmesta eniten matkailutuloja saaneesta ja matkailulla työllistäneestä alueesta on myönnetty vain 3-4 % kaikesta matkailuun myönnetystä julkisesta tuesta.

Laskemalla matkailun aikaansaama arvonlisäys voidaan Juha-Pekka Konttisen (2008) mukaan parhaiten kuvata matkailuelinkeinon suhteellista kokoa ja merkitystä alueen taloudelle. Kun matkailun aikaansaama arvonlisäystä tarkastellaan suhteessa koko alueen talouden bruttokansantuotteeseen ja tätä verrataan koko maan keskiarvoon, matkailun suhteellinen merkitys korostui vuonna 2006 Uudenmaan (pl. Itä-Uusimaa) lisäksi Lapissa, Kainuussa ja Etelä-Savossa. Nämä alueet ylittivät koko maan keskiarvon, joka oli 2,4 %

vuonna 2006. (Konttinen, 2008.) Lapissa ja Etelä-Savossa matkailuun onkin myönnetty suhteellisen paljon julkista tukea. Tukien osuus on ollut huomattavan suuri suhteessa matkailun aluetaloudelliseen merkitykseen myös erityisesti Pohjois-Pohjanmaalla.

Ulkomailta Suomeen suuntautuvan matkailun edistäminen on niin kansantalouden kuin alueidenkin kannalta tehokkain tapa lisätä matkailusta saatavia tuloja (Konttinen 2006, 47). Ulkomaisen matkailukysynnän lisääminen on ilmaistu kansallisen tason tavoitteena myös päivitetystä Suomen matkailustrategiassa (Suomen matkailustrategia 2020, 5). Matkailun alueellista merkitystä on seuraavassa (kuvio 2) tarkasteltu siitä näkökulmasta, kuinka suuri osa alueella yöpyneistä matkailijoista on ollut ulkomaalaisia. Luvut koskevat vuosia 2007–2010. Kaiken kaikkiaan matkailijoiden yöpymisten määrä vuosina 2007–2010 oli 74,6 miljoonaa, ja ulkomaisten matkailijoiden yöpymisiä näistä oli 19,7 miljoonaa (26,4 %). Ulkomaaisia, rekisteröidyissä majoitusliikkeissä⁵ yöpyneitä matkailijoita oli suhteellisesti eniten Uudellamaalla, Lapissa ja Kaakkois-Suomessa.

Lähde (yöpymiset): Tilastokeskus/ majoitustilasto

Kuvio 2. Ulkomaisten matkailijoiden yöpymisten osuus kaikkien matkailijoiden yöpymisistä rekisteröidyissä majoitusliikkeissä ELY-alueittain ja alueiden saama osuus julkisesta tuesta matkailuun vuosina 2007–2010

Yhteenveto: matkailun alueellinen merkitys ja julkinen tuki matkailun kehittämiseen

Kaikkiaan euromääräisesti eniten julkista tukea matkailuhankkeisiin vuosina 2007–2010 on myönnetty Lapissa (24 % kaikesta myönnetystä tuesta), Pohjois-Pohjanmaalla (18 %) ja Etelä-Savossa (10 %). Matkailuelinkeinon suhteellinen koko ja merkitys (mitattuna matkailuarvonlisäyksen osuudella bruttokansantuotteesta) on vuoteen 2006 perustuvien tietojen mukaan ollut suurin Uudellamaalla, Lapissa, Kainuussa ja Etelä-Savossa (Konttinen 2008). Lapissa ja Etelä-Savossa matkailuun onkin myönnetty suhteellisen suuria

⁵ Sisältää kaikki majoitusliikkeet (ml. hotellit), joissa on vähintään 10 huonetta, mökkiä tai sähköpistokkeella varustettua matkailuvaunupaikkaa sekä retkeilymajat.

osuuksia kaikesta matkailuun osoitetusta julkisesta tuesta, joten matkailuelinkeinon kehittäminen on nähty tärkeänä myös elinkeinopoliittisesta näkökulmasta. Lapissa matkailuun on osoitettu kaikkiin myönnettyihin tukiin suhteutettuna paljon julkista tukea niin EU-hankkeisiin EAKR- ja ESR-varoista ja maaseuturahastosta kuin puhtaasti kansallisesti rahoitettuihin hankkeisiin maakunnan kehittämisrahastakin. Samoin Etelä-Savossa tukia on myönnetty suhteellisesti paljon erityisesti maaseuturahastosta ja maakunnan kehittämisrahasta.

Uudellamaalla sen sijaan on myönnetty vain 3 % kaikista matkailuun Suomessa osoitetuista tuista, eikä matkailua ole karkealla tasolla tarkasteltuna suhteellistikaan tuettu keskimääräistä enempää. Lähempi tarkastelu (ks. liite 1) kuitenkin osoittaa, että esimerkiksi Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) tukia on myönnetty suhteellisesti eniten juuri Uudenmaan ELY-keskuksessa (58,9 % kaikista myönnettyistä tuista osoitettu matkailuun). Kainuussa on niin ikään myönnetty vain 5 % kaikista matkailun tuista. Ainoastaan EAKR- ja ESR-varoista on Kainuussa myönnetty suhteellisesti melko paljon tukea (10 %). Toisaalta Pohjois-Pohjanmaalla matkailun kehittämiseen on osoitettu jopa 18 % kaikkiaan matkailuun osoitetuista tuista. Alueelliset viranomaiset eivät kuitenkaan ole tukeneet Pohjois-Pohjanmaan matkailua suhteessa keskimääräistä enempää muutoin kuin EAKR- ja ESR-hanketukien (11,3 %) osalta.

Matkailun alueelliset vaikutukset ovat absoluuttisesti merkittävimmät alueilla, joille väestö ja tuotanto ovat muutoinkin keskittyneet ja joilla sijaitsevat tärkeimmät liikenteen solmukohtat. Selkeästi suurin osuus matkailukulutuksesta (47 %) ja matkailun työllisyydestä (41 %) onkin kohdistunut Uudenmaan alueelle. Absoluuttisilla mittareilla mitattuna matkailuelinkeino on menestynyt hyvin myös Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Kaikesta matkailuun osoitetusta julkisesta tuesta Suomessa näillä alueilla on kohdennettu matkailuun vain 3-4 % kullakin. Suhteutettuna siihen, paljonko tukia on yhteensä myönnetty näillä alueilla, matkailun osuudet ovat suurin piirtein maan keskiarvoa.

Esitetyt tulokset heijastelevat tehtyjä aluepoliittisia linjauksia Itä- ja Pohjois-Suomen hyväksi (esimerkiksi EAKR-varoja on Pohjois- ja Itä-Suomessa käytössä enemmän kuin Etelä- ja Länsi-Suomessa). Julkisia tukimuotoja ja varoja matkailunkin kehittämiseen on näillä alueilla kaikkiaan enemmän käytössään, ja julkisella tuella on suuri merkitys niiden elinvoimaisuuden säilyttämiseksi.

2. Matkailuhankkeiden ja niiden rahoituksen määrittely

2.1 Matkailuhankkeiden luokittelu

Matkailuhankkeeksi määriteltiin sellainen matkailua Suomessa edistävä toiminta, jolla on määrätty kesto ja johon rahoitusta haetaan erikseen. Matkailuhankkeet luokiteltiin sisällöllisesti edellisten selvitysten jaottelua mukaillen kolmeen pääluokkaan ja niiden alaluokkiin seuraavasti:

- A. Yritystuet
  - 1 Kehittämistuki
  - 2 Investointituki
  - 3 Yhdistetty investointi- ja kehittämistuki

- B. Matkailun operatiivinen toiminta
  - 4 Matkailumarkkinointi ja tuotekehitys
  - 5 Kehittämissuunnitelmat, tutkimukset, verkostoitumishankkeet
  - 6 Koulutushankkeet
  - 7 Hankkeet, joissa useita painopistealueita

- C. Matkailua tukevat palvelut ja infrastruktuuri
  - 8 Luontokohteet ja reitistöt
  - 9 Kulttuuri- ja liikuntakohteet sekä tapahtumat
  - 10 Liikennesektorin hankkeet

Yksinomaan matkailun edistämiseen tähtäävät hankkeet on luokiteltu matkailun operatiivisen toiminnan pääluokkaan. Matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin luokkaan jaoteltiin puolestaan sellaiset hankkeet, joilla parannetaan tai ylläpidetään matkailun toimintaedellytyksiä. Tällaisilla hankkeilla on matkailullisten tavoitteiden lisäksi usein myös muita päämääriä. Yritystukihankkeiden luokka sisältää sekä suoranaisia matkailuhankkeita että matkailualan yritysten toimintaedellytyksiä parantavia hankkeita, jollaisia investointihankkeet tyypillisesti ovat.

Matkailuhankkeiksi ei katsottu tässä sellaisia hankkeita, joilla ei ole sinällään vaikutusta matkailun toimintaedellytysten ylläpitämiseen tai parantamiseen. Esimerkiksi yleiset alueelliset kehittämishankkeet tai laajemmin palvelusektoreita käsittävät hankkeet, joissa matkailun osuus oli pieni, jätettiin pois. Mukaan ei myöskään laskettu sellaisia yleisiä infrastruktuurin kehittämishankkeita, joilla ei lähtökohtaisesti edistetä matkailua.

2.2 Hankkeiden julkinen rahoitus ja selvityksen muut lähtökohdat

Selvityksessä hankkeiden rahoitukseksi on laskettu matkailuhankkeen määritelmän mukaisesti vain niin sanotut harkinnanvaraiset tuet. Jatkuvia, budjetoituja panostuksia matkailun kehittämiseen ei tässä yhteydessä huomioitu. Yritystukien osalta mukaan on otettu vain suorat yritystuet, ei lainoja eikä takauksia.

Matkailuhankkeiden rahoitukseksi on katsottu hankkeille myönnetty rahoitus. Myönnettyjä tukia tarkastelemalla saadaan selville, paljonko julkisia varoja on kaikkiaan suunnattu ja sidottu matkailuhankkeisiin. Lopullinen tuen määrä joka hankkeille maksetaan, voi poiketa jonkin verran, mutta ei merkittävässä määrin, myönnetyn rahoituksen määrästä. Myönnettyjä tukia tarkastelemalla saadaan myös hyvä kuva siitä, minkä suuruisia yksittäiset matkailuhankkeet ovat.

Selvityksen aikajänne on nelivuotiskausi 2007–2010 eli hankkeiden tiedot EU-ohjelmakauden alusta viimeisiin saatavilla oleviin tietoihin. Selvityksessä ovat mukana sellaiset hankkeet, joille on myönnetty julkista tukea vuosina 2007–2010. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) hankkeiden tiedot on sen sijaan luokiteltu hankkeen alkamisvuoden mukaan. Käytännössä rahoituspäätös on useimmiten tehty samana vuonna kuin hanke on alkanut, mutta joissain tapauksissa päätösvuosi voi olla myös hankkeen alkamista edeltävä tai sitä seuraava vuosi. Toimintansa keskeyttäneiden hankkeiden rahoitusta ei laskettu mukaan.

Tässä selvityksessä esitellään matkailuhankkeiden rahoituksesta vain julkisen tuen osuus, mutta hankkeiden kokonaisrahoituksesta tietty osuus on usein katettu yksityisellä rahoituksella. Edellisen matkailuhankerahoitusta kartoittaneen tutkimuksen (Talonen ym. 2005, 27) mukaan julkisen tuen osuus matkailuhankkeissa oli keskimäärin 68 % ja yksityisen rahoituksen osuus 32 %.

EU-osarahoitteisilla hankkeilla tarkoitetaan tässä sellaisia hankkeita, jotka ovat saaneet julkista tukea niin EU-rahoituksen kuin kansallisen vastinrahoituksenkin (valtion rahoitus sekä kunta- ja muu julkinen rahoitus) muodossa. Kansallisesti rahoitetuilla hankkeilla taas tarkoitetaan sellaisia hankkeita, joille on myönnetty rahoitusta puhtaasti kansallisista varoista.

2.3 Matkailuhankkeiden julkiset rahoittajat ja selvityksen aineisto

Seuraavassa on kuvattu niitä rahoituslähteitä, joista on myönnetty julkista tukea matkailuhankkeille vuosina 2007–2010. Näistä rahoituslähteistä tuettujen hankkeiden tiedot ovat mukana tämän selvityksen lähdeaineistona. Lisäksi yksittäisiä matkailuhankkeita on rahoitettu useista muista rahoituslähteistä, joita ei tässä yhteydessä ole selvitetty.

EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden rahoituslähteet

EU on rahoittanut matkailuhankkeita useasta ohjelmasta ja rahastosta vuosina 2007–2010. Merkittävimmät matkailuhankkeiden rahoituslähteet olivat Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), maaseuturahasto ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR). EU-varoin matkailuhankkeita rahoitettiin lisäksi Euroopan alueellisen yhteistyön (EAY) tavoitteen (pois lukien ns. verkosto-ohjelmat) sekä ulkorajayhteistyön ohjelmien (ENPI CBC) puitteissa. Joitakin kalastusmatkailuhankkeita on rahoitettu myös Euroopan kalatalousrahastosta (EKTR).

EAKR-varoin kehitetään suomalaisia alueita viiden toimenpideohjelman avulla. Etelä-Suomi, Itä-Suomi, Länsi-Suomi, Pohjois-Suomi sekä Ahvenanmaa toteuttavat kukin omaa ohjelmaansa. Rahastosta tuetaan hankkeita, jotka kehittävät yrityksiä, innovaatioiden syntymistä, verkottumista, osaamista ja alueiden saavutettavuutta. Manner-Suomen ESR-ohjelmassa on valtakunnallinen osio ja neljä alueellista osiota (Etelä-Suomi, Itä-Suomi, Länsi-Suomi, Pohjois-Suomi). Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ohjelmasta tuetaan työllisyyttä ja osaamista edistäviä hankkeita. Rahoituksella tuetaan heikoimmassa asemassa olevia ryhmiä ja edistetään tasa-arvoisuutta. Työllisyyden ja kilpailukyvyn edistämiseen käytetään sekä EAKR että ESR -ohjelmien rahoitusta. Pääasiassa EAKR- ja ESR-tukia matkailuhankkeille ovat myöntäneet ELY-keskukset ja maakuntien liitot.

Maaseudun kehittämistä rahoitetaan Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto). Ohjelmakaudelle 2007–2013 Suomeen on laadittu kansallinen maaseudun kehittämisstrategia, jota toteuttavat Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelmat. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tavoitteita ovat elinvoimaisen ja toimivan maaseudun säilyminen, ympäristön tilan parantaminen ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käytön varmistaminen. Maaseuturahaston varoja hankkeille ovat myöntäneet ELY-keskukset ja paikalliset Leader-toimintaryhmät.

Suomi on mukana myös yhdeksässä Euroopan alueellinen yhteistyö (EAY) -tavoitteen ohjelmassa: kolmessa rajat ylittävän yhteistyön ohjelmassa (Pohjoinen, Botnia-Atlantica, Keskinen Itämeri), kahdessa valtioiden välisen yhteistyön ohjelmassa (Itämeri, Pohjoinen Periferia), Euroopan-laajuisessa alueiden välisen yhteistyön ohjelmassa (Interreg IVC) sekä kolmessa Euroopan-laajuisessa ns. verkosto-ohjelmassa (Interact, Urbact, ESPON). Matkailuhankkeita on rahoitettu kaikista muista EAY-ohjelmista paitsi verkosto-ohjelmista. Lisäksi Suomi on mukana kolmessa Euroopan naapuruus- ja kumppanuusinstrumentin (ENPI CBC) ohjelmassa (Kolarctic, Karjala, Kaakkois-Suomi – Venäjä). Osa ENPI-matkailuhankkeista oli tätä selvitystä tehdessä vielä valmistelutasolla, eikä niistä saatu tietoja. Kunkin ohjelman hallinnoinnista Suomessa on vastaanottanut ohjelmasta riippuen joko ohjelma-alueen maakunnan liitto tai työ- ja elinkeinoministeriö.

Euroopan kalatalousohjelmalla tuetaan elinkeinokalataloutta. Euroopan kalatalousrahastosta (EKTR) rahoitetaan muun muassa kalatalouden yritystoimintaan liittyviä investointi- ja kehittämishankkeita. Kalastusmatkailuhankkeisiin tukea ovat myöntäneet paikalliset kalatalousryhmät.

Ahvenanmaan ohjelmat eivät ole mukana tämän selvityksen aineistossa. Yksityiskohtaisempaa tietoa matkailuhankkeista tukevista EU-ohjelmista ja -rahastoista on liitteessä 2.

Kansallisesti rahoitettujen matkailuhankkeiden rahoituslähteet

Pelkästään kansallista rahoitusta matkailun kehittämiseen on niin ikään myönnetty useista eri lähteistä vuosina 2007–2010. Suurin osa rahoitusta myöntäneistä organisaatioista kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) hallinnonalaan. Myös maa- ja metsätalousministeriön (MMM) sekä opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) hallinnonaloilla on kohdennettu tukea matkailuhankkeisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla suurin osa matkailuhankkeiden rahoituksesta koostui maakunnan kehittämisrahasta, jota myöntävät maakuntien liitot. Maakunnan kehittämisraha on valtion talousarviossa alueiden kehittämiseen tarkoitettu määräraha, jota osoitetaan alueiden elinkeinotoiminnan kehittämiseen. Maakunnan kehittämisrahaa käytetään maakuntaohjelman toimintalinjojen mukaisten kehittämishankkeiden toteuttamiseen.

Muita matkailuhankkeiden kansallisia rahoitusmuotoja TEM:n hallinnonalalla olivat yrityksen kehittämisavustukset, työllisyysperusteiset investointiavustukset, teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekesin tuet, yritysten yhteishankkeisiin tarkoitettavat avustukset sekä osaamiskeskusohjelman (OSKE) kordinointihankkeiden rahoitus.

ELY-keskukset myöntävät yrityksen kehittämisavustusta investointeihin, muihin kehittämistoimenpiteisiin sekä pienille yrityksille uusien työpaikkojen aiheuttamien palkkamenojen ja muiden toiminnan aloittamiseen tai laajentamiseen liittyviin menoihin. Tässä selvityksessä on huomioitu ainoastaan investointi- ja kehittämistuet. ELY-keskukset myöntävät myös työllisyysperusteisia investointiavustuksia kunnille ja muille yhteisöille sellaisiin investointihankkeisiin, jotka tukevat paikallista työllisyyttä.

Tekes myöntää rahoitusta merkittävää uutuusarvoa sisältäviin tutkimus- ja kehitysprojekteihin yrityksille ja tutkimusorganisaatioille. Suurin osa Tekesin tuista on myönnetty matkailuhankkeille Vapaa-ajan palvelut -ohjelmasta, mutta matkailuhankkeita on rahoitettu myös työelämän kehittämisohjelma Tykesistä, elintarvikeliiketoimintaan keskittyvästä Sapuska-ohjelmasta sekä tietoteknologiaohjelma Fenixistä. Työ- ja elinkeinoministeriö on lisäksi myöntänyt kansallista tukea usean viejäyrityksen yhdessä toteuttamiin kansainvälistymishankkeisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö on rahoittanut matkailua Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) suunnitteleminen ja valmisteleminen valtakunnallisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä valtakunnallisten kalatalouden edistämishankkeiden puitteissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on puolestaan myöntänyt tukea kulttuurin matkailullista tuotteistamista edistäviin hankkeisiin.

Muut matkailuhankkeiden rahoituslähteet

Edellä esitettyjen EU- ja kansallisten rahoituslähteiden lisäksi tässä selvityksessä on esitetty yhteenvetona erilaisia kansainvälisiä rahoituslähteitä, joista suomalaiset matkailuhankkeisiin osallistuneet tahot ovat saaneet rahoitusta vuosina 2007–2010 (ks. liite 3). Kansainvälisten hankkeiden rahoitus osoitetaan yleensä koko partneriverkostolle, johon kuuluu useamman maan edustajia, joten niiden saamia tukia ei ole laskettu mukaan tämän selvityksen matkailuhankkeiden kokonaisrahoitukseen.

Euroopan komissio sekä kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO ovat myöntäneet EU-varoja kansainvälisiin matkailualan koulutushankkeisiin Elinikäisen oppimisen ohjelmasta. Nordic Innovation Centre (NICe) puolestaan on osoittanut hankkeille rahoitusta pohjoismaisia matkailuinnovaatioita tukevasta ohjelmastaan (Innovation in the Nordic Tourism Sector – New Products and Services). Myös Pohjoismaiden ministerineuvosto on rahoittanut pohjoismaisia matkailuhankkeita. Lisäksi ulkoministeriö on myöntänyt varoja Suomen ja Venäjän välisen lähialueyhteistyön matkailuhankkeisiin.

Selvityksen aineisto

Tämän selvityksen aineisto on koottu pääosin lukuisten eri organisaatioissa ja tehtävissä työskentelevien ihmisten toimittamista tiedoista, jotka he ovat keränneet omista tietokannoistaan tai muista vastaavista tietolähteistä. Tietokannoista poimitut tiedot on haettu hakusanalla tai toimialaluokituksen perusteella järjestelmästä riippuen. Tiedot on kerätty kevään 2011 kuluessa.

Tiedon kokoamisen jälkeen hankelistaukset on käyty läpi ja niistä on poistettu sellaiset hankkeet, joiden ensisijainen tarkoitus tai merkittävä tavoite hankekuvausten perusteella ei ole ollut matkailun edistäminen Suomessa. Samassa yhteydessä hankkeet on luokiteltu sisällön mukaan luvussa 2.1 esitetyn jaottelun mukaisesti.

3. Matkailuhankkeiden julkinen kokonaisrahoitus Suomessa vuosina 2007–2010

3.1 Kaikki matkailuhankkeet ja niiden julkinen rahoitus

Suomessa on vuosina 2007–2010 myönnetty kaikkiaan 245,6 miljoonaa euroa julkista tukea yhteensä 2482 matkailuhankkeelle (sis. 1713 yritystukihanketta). Tästä kaikkiin matkailuhankkeisiin kohdistuneesta rahoituksesta EU:n ja Suomen valtion osuus yhteensä oli 184,9 miljoonaa euroa (75 %) ja muun julkisen tuen⁶ osuus 60,7 miljoonaa euroa (25 %).

Matkailuhankkeet ja niiden julkinen rahoitus jakautuivat EU-osarahoitteisiin ja pelkästään kansallisesti rahoitettuihin hankkeisiin seuraavan taulukon (taulukko 4) mukaisesti.

Taulukko 4. Matkailun kansallisesti rahoitettujen ja EU-osarahoitteisten hankkeiden määrä ja julkinen rahoitus vuosina 2007–2010

Matkailuhankkeiden rahoitus	Hankkeiden määrä	%-osuus määrästä	Julkinen tuki (milj. euroa)	%-osuus tuesta
Kansallinen hankerahoitus	395	16 %	32,8	13 %
EU-rahoitus + kansallinen vastinrahoitus	2087	84 %	212,8	87 %
Kaikki hankkeet yhteensä	2482	100 %	245,6	100 %

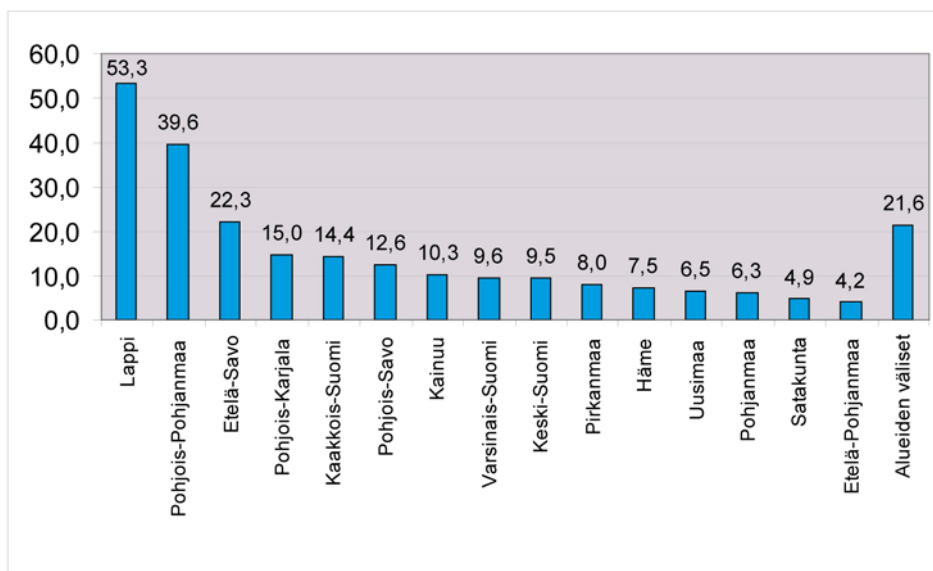
Kaikista hankkeista valtaosa, 84 % (2087 hanketta), on ollut EU-osarahoitteisia ja 16 % (395 hanketta) kansallisesti rahoitettuja. EU-osarahoitteisille hankkeille myönnetyn julkisen tuen osuus oli 87 % (212,8 miljoonaa euroa) kaikesta matkailuhankkeille myönnetystä julkisesta rahoituksesta ja pelkän kansallisen rahoituksen osuus 13 % (32,8 miljoonaa euroa). EU-hankkeet olivat julkisen tuen määrällä mitattuna kokoluokaltaan jonkin verran kansallisesti rahoitettuja hankkeita suurempia hankkeita.

Edellisen selvityksen mukaan (Talonen ym. 2005) vuosina 2000–2003 toteutettiin 3555 matkailuhanketta, jotka saivat julkista tukea 260,7 miljoonaa euroa. Vuosina 2007–2010 matkailuhankkeille on siis myönnetty kaiken kaikkiaan hieman vähemmän julkista tukea kuin aiemmin, ja myös hankkeiden määrä on vähentynyt. Keskimääräinen hankkeen koko on kuitenkin kasvanut julkisen tuen osalta 73 300 eurosta 98 900 euroon (kasvua 35 %).

3.2 Matkailuhankkeiden alueellinen kohdentuminen

Kuviossa 3 on esitetty kaikille matkailuhankkeille myönnetyn tuen alueellinen kohdentuminen ELY-alueittain vuosina 2007–2010. Alueiden välisillä hankkeilla tarkoitetaan hankkeita, jotka on toteutettu vähintään kahdella ELY-alueella. Ne sisältävät myös valtakunnalliset matkailuhankkeet.

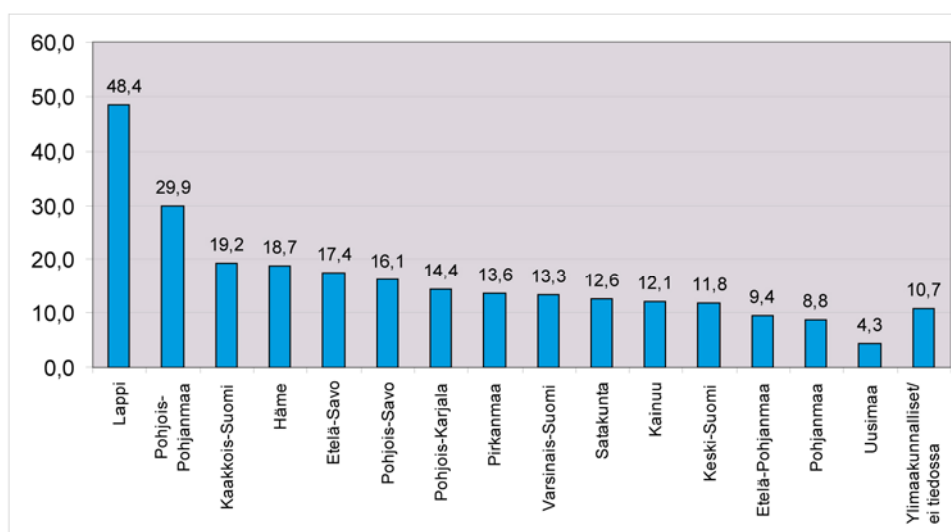
⁶ Muu julkinen tuki koostuu pääosin kuntarahoituksesta, mutta muuksi julkiseksi tueksi katsotaan myös esimerkiksi sellaisten organisaatioiden hankkeille myöntämä rahoitus, joiden normaalia toimintaa rahoitetaan valtionavustuksilla (mm. valtion liikelaitokset).

Kuvio 3. Kaikkien matkailuhankkeiden julkinen tuki ELY-alueittain vuosina 2007–2010 (luvut miljoonaa euroa)

Selvästi muita alueita enemmän julkista tukea matkailuhankkeisiin on osoitettu Lapissa (53,3 miljoonaa euroa) ja Pohjois-Pohjanmaalla (39,6 miljoonaa euroa). Myös Etelä-Savossa on kohdistettu paljon tukia (22,3 miljoonaa euroa) matkailuun. Vähiten matkailua on puolestaan tuettu Etelä-Pohjanmaalla (4,2 miljoonaa euroa). Alueiden väliset hankkeet ovat saaneet julkista tukea 21,6 miljoonaa euroa, ja niitä on toteutettu 93 kappaletta. Näistä hankkeista 20 oli valtakunnallisia matkailuhankkeita. Rahoitusta valtakunnallisille hankkeille myönnettiin yhteensä 3,2 miljoonaa euroa.

Alla (kuvio 4) on esitetty matkailuhankkeiden saaman julkisen tuen alueellinen kohdentuminen vuosina 2000–2003. Kun verrataan näitä vuosia vuosiin 2007–2010, Lappi ja Pohjois-Pohjanmaa olivat edelleen suurimmat matkailun tukijat. Julkisen tuen määrä on kasvanut eniten alueiden välisten hankkeiden osalta (11 miljoonalla eurolla) sekä Pohjois-Pohjanmaalla (10 miljoonalla eurolla). Tuet ovat lisääntyneet myös Lapis- sa, Etelä-Savossa, Uudellamaalla sekä jonkin verran Pohjois-Karjalassa vuosina 2007–2010 verrattuna vuosiin 2000–2003. Kaikilla muilla alueilla tukien määrä on vähentynyt, eniten Hämeessä (11,2 miljoonalla eurolla).

Lähde: Talonen ym. (2005), 29, kuvio muokattu

Kuvio 4. Kaikkien matkailuhankkeiden julkinen tuki ELY-alueittain vuosina 2000–2003 (luvut miljoonaa euroa)

3.3 Matkailuhankkeiden sisällöllinen kohdentuminen

Matkailuhankkeet on tässä selvityksessä luokiteltu sisällöllisesti kolmeen pääluokkaan (yritystuet, matkailun operatiivinen toiminta sekä matkailua tukevat palvelut ja infrastruktuuri) sekä niiden alaluokkiin luvussa 2.1 esitettyyn jaotteluun perustuen. Alla olevassa taulukossa (taulukko 5) on esitetty vuosina 2007–2010 rahoitusta saaneiden 2482 hankkeen sisällöllinen kohdentuminen luokittain.

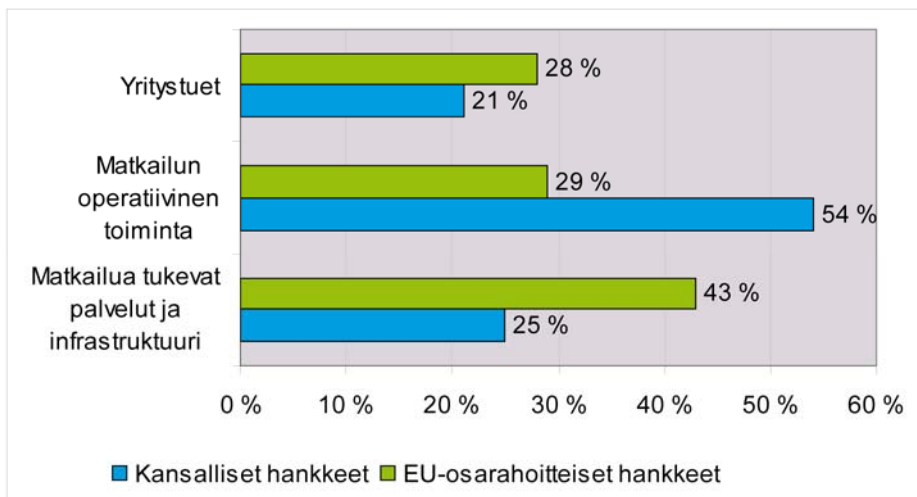
Taulukko 5. Matkailuhankkeiden ja niille myönnetyn julkisen tuen sisällöllinen kohdentuminen vuosina 2007–2010

Sisällöllinen kohdentuminen	Hankkeiden määrä	% -osuus lukumäärästä	Julkinen tuki (milj. euroa)	%-osuus julkisesta tuesta
A) Yritystuet	1 713	69 %	66,6	28 %
1 Kehittämistuki	556	22 %	11,1	5 %
2 Investointituki	1 044	42 %	47,9	20 %
3 Yhdistetty kehittämis- ja investointituki	113	5 %	7,6	3 %
B) Matkailun operatiivinen toiminta	493	20 %	79,8	32 %
4 Matkailumarkkinointi ja tuotekehitys	145	6 %	22,2	9 %
5 Kehittämissuunnitelmat, tutkimukset, verkostoitumishankkeet	235	10 %	29,9	12 %
6 Koulutushankkeet	30	1 %	9,6	4 %
7 Hankkeet, joissa useita painopistealueita	83	3 %	18,1	7 %
C) Matkailua tukevat palvelut ja infrastruktuuri	276	11 %	99,2	40 %
8 Luontokohteet ja reitistöt	113	5 %	30,2	12 %
9 Kulttuuri- ja liikuntakohteet sekä tapahtumat	110	4 %	36,3	15 %
10 Liikennesektorin hankkeet	53	2 %	32,7	13 %
Kaikki hankkeet yhteensä	2 482	100 %	245,6	100 %

Lukumääräisesti suurin osa julkista rahoitusta saaneista hankkeista, 69 % (1 713 hanketta), oli yritystuki-hankkeita. Matkailun operatiivisen toiminnan luokan hankkeita oli 20 % (493 hanketta). Matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin kehittämisen pääluokkaan kohdistuneiden hankkeiden osuus oli pienin, 11 % (276 hanketta). Kuitenkin suurin osa rahoituksesta, 40 % (99,2 miljoonaa euroa), kohdistui tähän luokkaan. Matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin kehittämiseen kohdistuneet hankkeet olivat siis reilusti keskimääräistä suurempia.

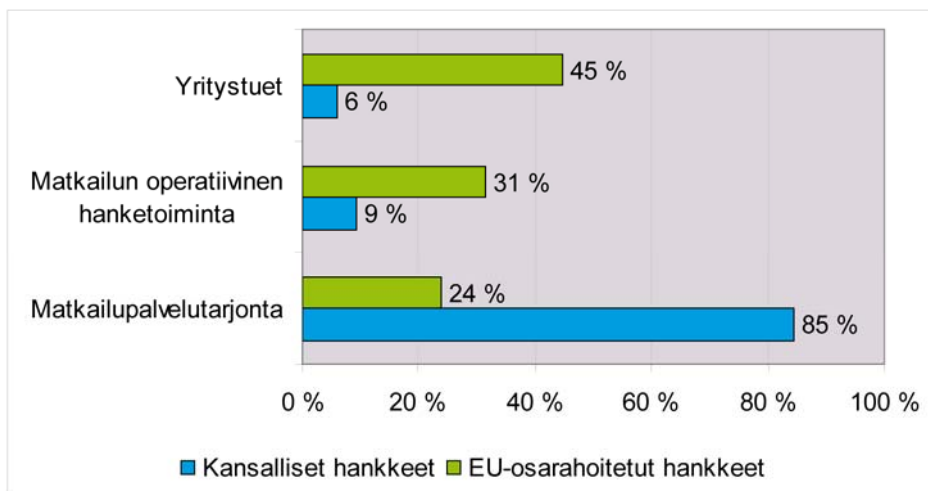
Matkailun operatiiviseen toimintaan suunnattiin 32 % (79,8 miljoonaa euroa) kaikesta julkisesta tuesta ja yritystukiin 28 % (66,6 miljoonaa euroa). Operatiiviseen toimintaan kohdistuneet hankkeet olivat siten jonkin verran keskimääräistä suurempia, kun taas yritystukihankkeet olivat selvästi keskimääräistä pienempiä.

Seuraavassa kuviossa (kuvio 5) on esitetty matkailuhankkeiden rahoituksen sisällöllinen kohdentuminen erikseen kansallisesti rahoitettujen ja EU-osarahoitteisten hankkeiden osalta. Kuten kuviosta käy ilmi, kansallisin varoin tuettiin matkailun operatiivista toimintaa, EU-osarahoitteiset hankkeet kohdentuivat puolestaan matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin kehittämiseen.

Kuvio 5. Kansallisesti rahoitettujen ja EU-osarahoitteisten hankkeiden julkisen tuen kohdentuminen pääluokittain vuosina 2007–2010 (luvut %-osuuksia kansallisten/ EU-hankkeiden kokonaisrahoituksesta)

Vuosina 2000–2003 (kuviokuva 6) kansallisten hankkeiden julkinen tuki kohdentui sitä vastoin enimmäkseen matkailupalvelutarjonnan (vastaa matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin luokkaa) hankkeisiin ja EU-osarahoitteisten hankkeiden rahoitus yritystukiin sekä operatiiviseen toimintaan. Yritystukien osuus EU-hankkeiden rahoituksesta onkin selvästi pienentynyt, kun taas kansallisten yritystukien osuus on kasvanut vuosina 2007–2010 verrattuna vuosiin 2000–2003.

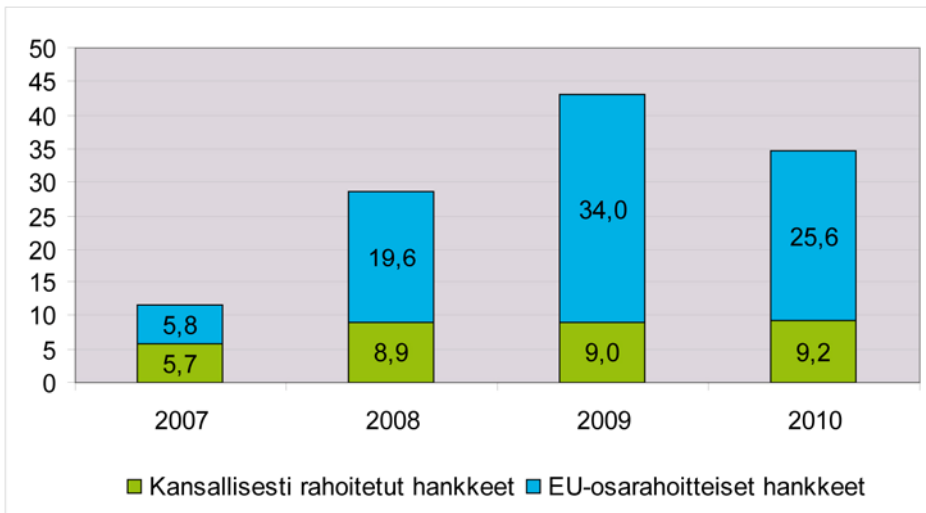

Lähde: Talonen ym. (2005), 31.

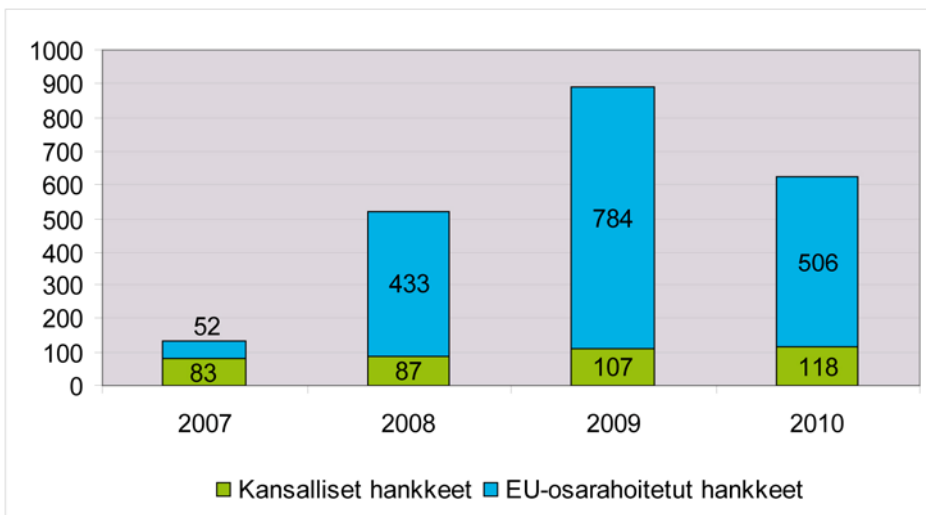
Kuvio 6. Kansallisesti rahoitettujen ja EU-osarahoitteisten hankkeiden julkisen tuen kohdentuminen pääluokittain vuosina 2000–2003 (luvut %-osuuksia kansallisten/ EU-hankkeiden kokonaisrahoituksesta)

3.4 Matkailuhankkeiden julkinen tuki vuositasolla

Alla olevissa kuvioissa 7 ja 8 on esitetty kansallisten ja EU-osarahoitteisten hankkeiden määrät sekä niille myönnetty julkinen tuki tuen myöntämivuoden mukaan. EU:n EAKR- ja ESR-rahoitteisten hankkeiden (lukuun ottamatta yritystukihankkeita) tiedot eivät sisälly näihin lukuihin, vaan ne on esitetty jäljempänä erikseen hankkeen aloitusvuoden mukaan (kuviokuva 9).

Kuvio 7. Kansallisten ja EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden julkinen tuki tuen myöntämivuoden mukaan vuosina 2007–2010 (luvut miljoonaa euroa)

Kuvio 8. Kansallisten ja EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden määrä tuen myöntämivuoden mukaan vuosina 2007–2010

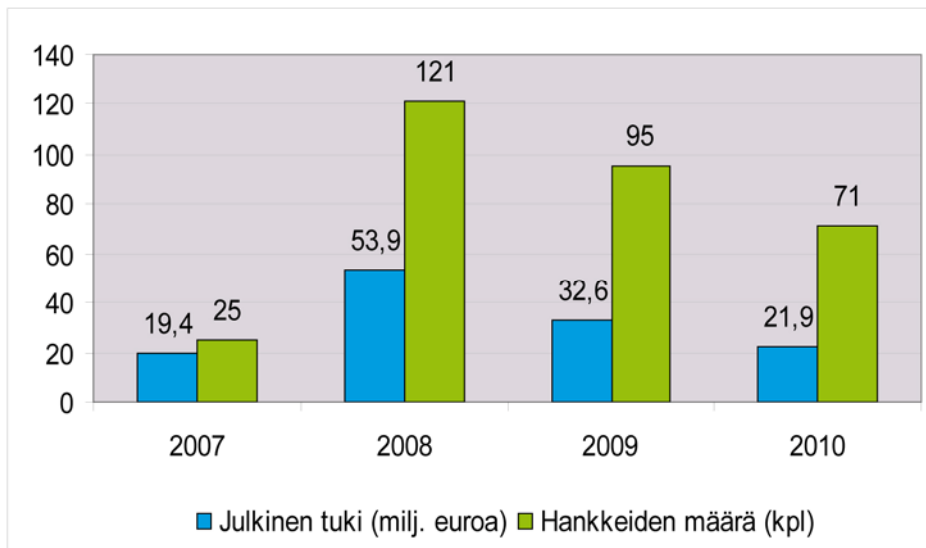
Kuvion 7 mukaan EU-osarahoitteisille matkailuhankkeille myönnetyn julkisen tuen määrä on vaihdellut vuosittain. Vähiten tukia on myönnetty EU-ohjelmakauden alkamisvuonna 2007 (5,8 miljoonaa euroa) ja eniten vuonna 2009 (34,0 miljoonaa euroa). Pelkästään kansallisesti rahoitetuille hankkeille tukia on myönnetty vuosittain tasaisemmin, noin 9 miljoonaa euroa vuodessa, joskin myös kansallista tukea on myönnetty hieman muita vuosia vähemmän vuonna 2007.

Kuvio 8 osoittaa, että rahoitusta saaneiden hankkeiden lukumäärä on vaihdellut vuosittain samassa suhteessa myönnetyn rahoituksen määrän kanssa, joten vuotuiset erot hankkeiden koossa eivät ole suuria. Ainoastaan vuonna 2007 tukia saaneet EU-osarahoitteiset hankkeet ovat olleet muita vuosia keskimääräistä suurempia, rahoitusta on tuolloin myönnetty vain 52 hankkeelle. Lukumääräisesti eniten EU-hankkeita (784 kappaletta) rahoitettiin vuonna 2009.

Pelkästään kansallisia varoja on myönnetty keskimäärin noin 100 hankkeelle vuodessa. Kansallisesti rahoitettujen hankkeiden määrä on hieman kasvanut vuosittain. Tähän on vaikuttanut osaltaan se, että opetus- ja kulttuuriministeriö on osoittanut määrärahan kulttuurimatkailun kehittämiseksi vuodesta 2009 lähtien.

Alla (kuvio 9) on esitetty EAKR- ja ESR-rahoitettujen hankkeiden määrät ja niille kohdistettu julkinen tuki hankkeen alkamisvuoden mukaan, kun myöntämivuoteen perustuvia tietoja ei ollut saatavilla. Vuonna 2007 on aloitettu vähiten hankkeita (25 kappaletta) ja niille on myönnetty tukea 19,4 miljoonaa euroa. Nämä hankkeet ovat olleet kooltaan keskimäärin suurempia kuin vuosina 2008–2010 alkaneet hankkeet.

Suurin osa hankkeista (121 kappaletta) on alkanut vuonna 2008. Näille hankkeille on kohdistettu myös suurin osa julkisesta tuesta, lähes 54 miljoonaa euroa. Vuosina 2009 ja 2010 alkaneille hankkeille tukia on myönnetty hieman vähemmän, noin 20–30 miljoonaa euroa vuodessa.

Kuvio 9. EAKR- ja ESR-rahoitettujen hankkeiden (pl. yritystukihankkeet) määrä ja julkinen tuki hankkeen alkamisvuoden mukaan 2007–2010

4. Kansallinen tuki matkailuhankkeisiin vuosina 2007–2010

4.1 Matkailuhankkeiden kansallinen kokonaisrahoitus

Suomessa on vuosina 2007–2010 rahoitettu pelkästään kansallisin varoin 395 matkailuhanketta, joihin julkista tukea on myönnetty yhteensä 32,8 miljoonaa euroa. Tästä summasta 26,8 miljoonaa euroa (82 %) tuli valtiolta ja loput 6,0 miljoonaa euroa (18 %) oli muuta julkista tukea, lähinnä kuntien rahoitusta. Keskimäärin tukea hanketta kohden myönnettiin 83 000 euroa.

Vuosina 2000–2003 julkista tukea oli puolestaan osoitettu 445 kansalliselle hankkeelle yhteensä 49,0 miljoonaa euroa (Talonen ym. 2005, 33). Yhden hankkeen koko oli julkisen tuen osalta tuolloin keskimäärin 110 100 euroa. Vuosina 2007–2010 kansallisesti rahoitettuja hankkeita on siis toteutettu jonkin verran vähemmän ja ne ovat olleet keskimäärin pienempiä kuin aiemmin.

4.2 Kansallinen matkailuhankerahoitus hallinnonaloittain

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) hallinnonalan kautta kulkee valtaosa, 95 % (31,2 miljoonaa euroa) kokonaan kansallisesti rahoitettujen matkailuhankkeiden tuista. Tästä summasta puolet koostui maakunnan kehittämisrahasta⁷ ja loppuosuus pääasiassa työllisyysperusteisten investointien tukemiseen suunnatuista varoista, yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tuesta sekä teknologian ja innovaatioiden tutkimuskeskus Tekesin myöntämistä tuista.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan on keskittynyt selkeästi suurin osa matkailuhankkeiden rahoituksesta sen jälkeen, kun ministeriö vuonna 2008 perustettiin. Sitä ennen muun muassa matkailun edistämiseen kytkeytyvät alueiden kehittämishankkeet olivat sisäministeriön, työllistämistä edistävät hankkeet työministeriön ja yritysten tuet kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnon alaisuudessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan kuuluvan Matkailun edistämiskeskuksen (MEK) saamasta julkisesta tuesta löytyy erillinen yhteenvedo liitteestä 4. MEK on Suomessa valtakunnallisella tasolla merkittävä matkailualan julkinen toimija. Koska se saa rahoituksensa suoraan valtion budjetista, näitä tukia ei ole laskettu tämän selvityksen hankerahoitukseen.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lisäksi matkailuhankkeita on rahoitettu vuosina 2007–2010 maa- ja metsätalousministeriön (MMM) sekä opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) hallinnonaloilla, joiden osuus kansallisesta kokonaisrahoituksesta oli yhteensä noin 5 %. MMM:n hallinnonalalla on myönnetty rahoitusta 0,8 miljoonan euron verran valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin ja kalastusmatkailuhankkeisiin. OKM on osoittanut yhteensä 0,8 miljoonan euron suuruisen määrärahan kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen kehittämiseen. OKM:n hallinnonalalla on lisäksi tuettu muun muassa koulutukseen, liikuntaan ja kulttuuriin liittyviä hankkeita, joiden voidaan katsoa luovan edellytyksiä myös matkailun kehittymiselle. Matkailun rahoitusosuutta ei näiden hankkeiden osalta kuitenkaan ollut mahdollista eritellä.

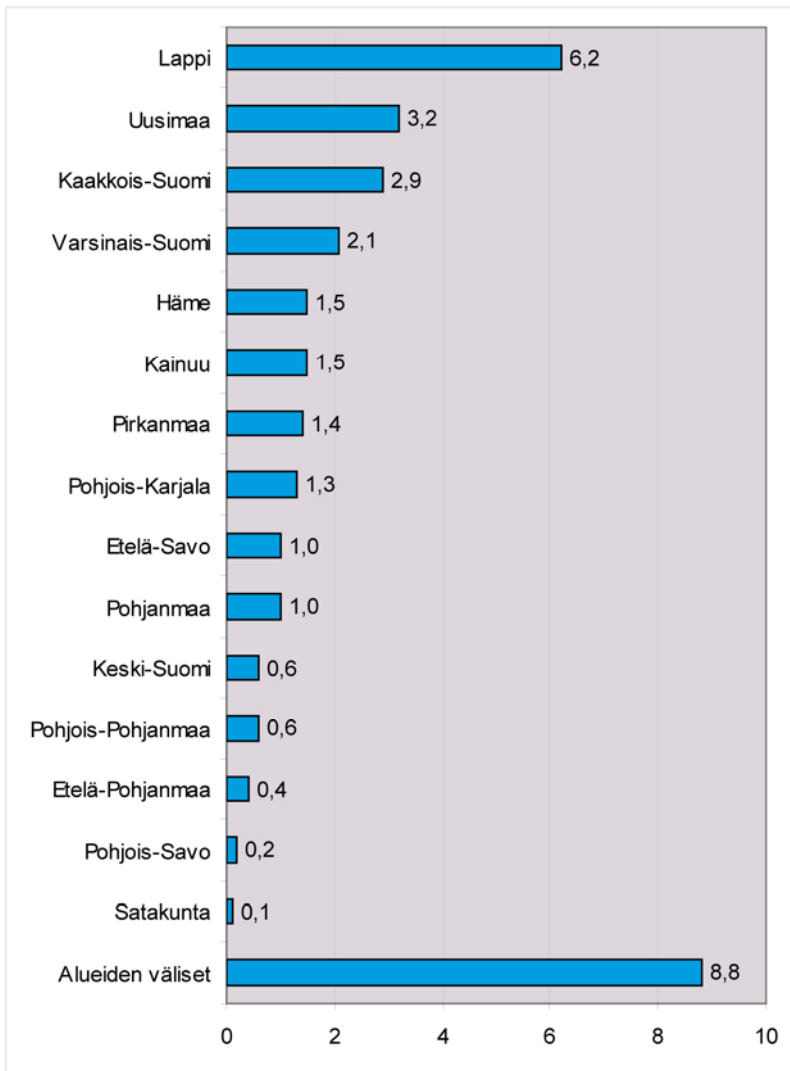
Lisäksi joitakin matkailuhankkeita ja matkailua tukevaa toimintaa on rahoitettu ympäristöministeriön hallinnonalalla. Näistä hankkeista on erillinen yhteenvedo liitteessä 5.

---

⁷ Suomessa on vuosien 2007–2010 aikana toiminut verkostomaisesti tai klustereittain erilaisia ohjelmia, joiden tehtävänä on toimia erillisen hanketoiminnan aktivaattoreina ja koordinoivina tahoina muun muassa matkailun kehittämisessä tietyillä alueilla. Tällaisia ohjelmia olivat vuoteen 2009 saakka aluekeskushjelma AKO ja alueellinen maaseutuosiio AMO sekä vuodesta 2010 lähtien koheesio- ja kilpailukykyohjelma KOKO. Osaamiskeskushjelma OSKE on käynnistynyt vuonna 1994. Näiden ohjelmien perustoimintaa ja koordinoimintaa on rahoitettu vuosina 2007–2010 maakunnan kehittämisrahalla. Perusrahoitus on myönnetty aina kokonaissummuna tietyille alueelle, joka on voinut olla osallisena useammassa verkostossa tai klusterissa. Alueellinen rahoitus kohdistui siis vaihtelevassa määrin myös matkailun kehittämiseen. AKO- ja AMO- ohjelmissa ei ollut matkailuverkostoa erikseen, joten matkailun osuutta alueellisesta hankerahoituksesta ei voinut yksiselitteisesti määrittää. Sen sijaan KOKO-ohjelman matkailuverkoston koordinoiminnin rahoitus ja OSKE:n matkailu- ja elämystalouden klusterin koordinoiminnin sekä osaamiskeskusten perusrahoitusten matkailun osuudet ovat mukana tämän selvityksen matkailuhankkeiden rahoituksessa.

4.3 Kansallisen matkailuhankerahoituksen alueellinen kohdentuminen

Kansallisen matkailuhankerahoituksen alueellinen kohdentuminen on esitetty seuraavassa kuviossa 10.

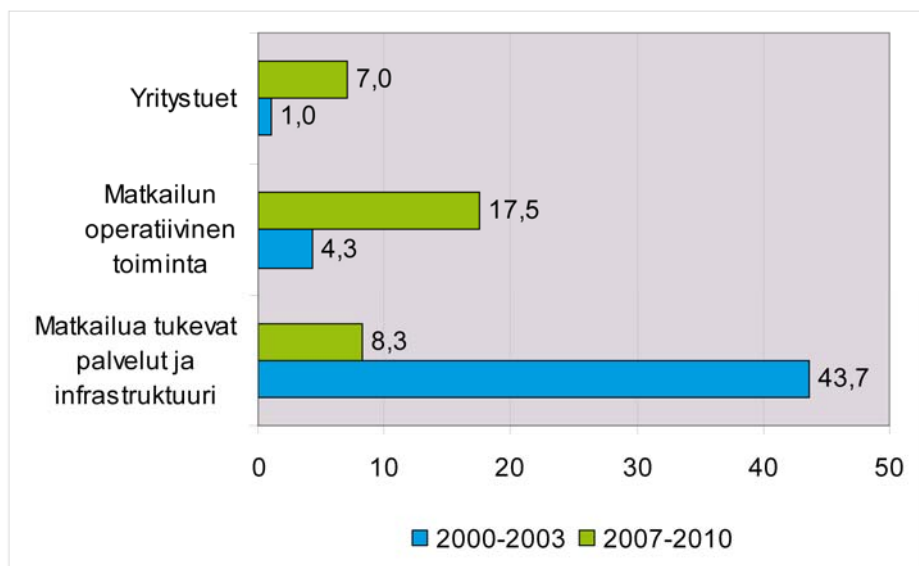
Kuvio 10. Kansallisen matkailuhankerahoituksen alueellinen kohdentuminen ELY-alueittain (luvut miljoonaa euroa)

Kansallisesta rahoituksesta eniten tukia, 8,8 miljoonaa euroa (27 %), on myönnetty alueiden välisille hankkeille. Tästä summasta 1,0 miljoonaa euroa kohdentui valtakunnallisiin hankkeisiin. Valtakunnallisia kehittämishankkeita toteutettiin MMM:n ja OKM:n hallinnonaloilla kaikkiaan 16 kappaletta. Nämä hankkeet eivät siis olleet kovin suuria: keskimäärin julkinen tuki valtakunnallisille hankkeille oli 62 700 euroa.

Alueellisesti tarkasteltuna eniten kansallista tukea matkailun kehittämiseen on osoitettu Lapissa, 6,2 miljoonaa euroa (19 %). Noin 2-3 miljoonan euron rahoitusosuudet matkailuun on myönnetty Uudellamaalla (10 %), Kaakkois-Suomessa (9 %) ja Varsinais-Suomessa (6 %). Yli miljoonalla eurolla matkailua on tuettu Hämeessä, Kainuussa, Pirkanmaalla ja Pohjois-Karjalassa. Miljoona euroa tai vähemmän matkailuun on puolestaan myönnetty Etelä-Savossa, Pohjanmaalla, Keski-Suomessa, Etelä-Pohjanmaalla, Pohjois-Savossa ja Satakunnassa. Myös kaikkiaan paljon tukea matkailuun osoittanut Pohjois-Pohjanmaa on myöntänyt pelkkää kansallista rahoitusta tähän tarkoitukseen vain runsaat puoli miljoonaa euroa. Pohjois-Pohjanmaalla matkailuhankkeita rahoitetaan siis suhteellisesti enemmän EU-varoin.

4.4 Matkailuhankkeiden kansallisen rahoituksen sisällöllinen kohdentuminen

Seuraavassa kuviossa (kuvio 11) on esitetty kansallisen matkailuhankerahoituksen jakautuminen sisällöllisesti yritystukiin, matkailun operatiiviseen toimintaan sekä matkailua tukeviin palveluihin ja infrastruktuurin kehittämiseen. Kansallisen rahoituksen sisällöllistä kohdentumista on verrattu vuosien 2000–2003 vastaaviin tuloksiin (Talonen 2005, 33).

Kuvio 11. Kansallisesti rahoitettujen matkailuhankkeiden julkisen tuen sisällöllinen kohdentuminen pääluokittain vuosina 2000–2003 ja 2007–2010 (luvut milj. euroa)

Kansallisesti rahoitettujen hankkeiden julkinen tuki kohdistui vuosina 2000–2003 pääasiassa matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin kehittämiseen (43,7 miljoonaa euroa). Sen sijaan vuosina 2007–2010 yli puolet (17,5 miljoonaa euroa) kansallisista julkisista varoista osoitettiin matkailun operatiiviseen toimintaan, ja matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin tukien osuus oli enää noin neljäsosa (8,3 miljoonaa euroa) kaikesta kansallisesta rahoituksesta. Vuosina 2007–2010 suurin osa operatiivisen toiminnan tuesta kohdistui alaluokkaan kehittämissuunnitelmat, tutkimukset ja verkostoitumishankkeet. Niiden osuus kaikesta kansallisesta matkailuhankkeiden tuesta oli 40 % (13,2 miljoonaa euroa). Yritystukien määrä on lisääntynyt 1,0 miljoonasta eurosta 7,0 miljoonaan euroon verrattaessa kausia 2000–2003 ja 2007–2010.

5. EU-osarahoitteiset matkailuhankkeet vuosina 2007–2010

5.1 Matkailun EU-hankkeiden julkinen kokonaisrahoitus

Vuosien 2007–2010 aikana on myönnetty julkista tukea kaikkiaan 2087 EU-osarahoitteiselle matkailuhankkeelle (sis. 1601 yritystukihanketta) 212,8 miljoonaa euroa. Summa sisältää EU-rahoituksen lisäksi hankkeille myönnetyn kansallisen vastinrahoituksen: valtion tuen sekä muun julkisen tuen (kunta- ja muun julkisen rahoituksen). EU-tuen ja Suomen valtion vastinrahoituksen osuus julkisen kokonaisrahoituksen määrästä oli yhteensä 158,1 miljoonaa euroa (74 %). Loput 54,7 miljoonaa euroa (26 %) koostui muusta julkisesta rahoituksesta.

Keskimääräinen hankekoko EU-osarahoitteisten hankkeiden julkisen tuen osalta oli 102 000 euroa. Edellisen selvityksen vastaava summa oli 68 000 euroa, joten julkinen tuki keskimäärin hanketta kohden on lisääntynyt 50 % edelliseen ohjelmakauteen verrattuna. EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden koon kasvamisen trendi on nähtävissä pidemmälläkin aikavälillä ja vielä selkeämmin seuraavassa taulukossa (taulukko 6). Taulukon tiedot eivät sisällä maa- ja metsätalousministeriön mikroyritystukia⁸ (1368 hanketta), sillä ne puuttuivat myös vuosien 1995–1999 tiedoista.

Taulukko 6. EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden määrä ja julkinen tuki (pl. MMM:n mikroyritystuet) vuosina 1995–1999, 2000–2003 ja 2007–2010

	1995-1999	2000-2003	2007-2010
Matkailuhankkeiden julkinen tuki yhteensä (milj. euroa)	214,5	180,1	176,7
Matkailuhankkeiden määrä yhteensä (kpl)	2507	1723	719
Keskimääräinen julkinen tuki EU-hankkeissa	85 500	104 500	245 800
		(muutos +22 %)	(muutos +135 %)

EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden määrä on vähentynyt huomattavasti kaikkina tarkasteluajanjaksoina. Ensimmäinen kausi 1995–1999 oli muita vuoden pidempi. Sen keskimääräinen hankemäärä laskettuna neljälle vuodelle olisi 2006 kappaletta. Seuraavalla kaudella 2000–2003 vastaava luku oli jo selvästi pienempi, 1723 hanketta. Vuosina 2007–2010 hankkeiden määrä oli enää 719.

Keskimääräinen hankekoko julkisen tuen määrällä mitattuna kasvoi 22 %:lla 85 500 eurosta 104 500 euroon vuosina 2000–2003 verrattuna vuosiin 1995–1999. Vielä suurempi muutos aikaisempaan tapahtui vuosina 2007–2010, jolloin julkinen tuki hanketta kohden lisääntyi edelliseen kauteen verrattuna jopa 135 %, 245 800 euroon.

Lisäksi vuosina 2000–2003 rahoitettiin 1387 maa- ja metsätalousministeriön mikroyritystukihanketta 31,6 miljoonalla eurolla. Vuosina 2007–2010 näiden hankkeiden määrä pysyi lähes samana, mutta tuen määrä oli jonkin verran kasvanut: rahoitettuja hankkeita oli tällöin 1368 kappaletta ja julkinen tuki niille 36,1 miljoonaa euroa. Keskimäärin mikroyritystuen määrä hanketta kohden kasvoi siten 16 %:lla 22 800 eurosta 26 400 euroon.

5.2 EU-osarahoitteiset matkailuhankkeet rahoituslähteittäin

EU rahoittaa matkailuhankkeita useasta ohjelmasta ja rahastosta. Matkailuhankkeita on rahoitettu vuonna 2007 alkaneella EU-ohjelmakaudella EAKR- ja ESR-toimenpideohjelmien rakennerahastovaroin sekä maa-seurarahaston varoilla rahoitettavasta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta. Joitakin kalastus-

⁸ Maa- ja metsätalousministeriön mikroyritystuilla tarkoitetaan tässä ko. ministeriön hallinnoiman Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tukia. Ohjelmasta tukea voi saada yritys, joka sijaitsee maaseutumaisella alueella ja harjoittaa ohjelman tavoitteita tukevaa yritystoimintaa. Mikroyritys on yritys, joka työllistää enintään alle kymmenen henkeä ja sen vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa. (Lähde: www.mavi.fi. Viitattu 13.6.2011.)

matkailuhankkeita on rahoitettu myös Euroopan kalatalousrahastosta (EKTR). Ahvenanmaalla on lisäksi omat vastaavat ohjelmansa, joiden hankkeet eivät ole mukana tässä selvityksessä.

Myös Euroopan alueellisen yhteistyön (EAY) tavoitteen (pois lukien niin sanotut verkosto-ohjelmat) sekä naapuruu- ja kumppanuusinstrumentin (ENPI CBC) puitteissa on rahoitettu muutamia valtion rajat ylittäviä matkailuhankkeita. Suurin osa ENPI-hankkeista oli tätä selvitystä tehdessä vielä valmistelutasolla, joten niistä ei saatu tietoja. Lisätietoa matkailun kehittämiseen kytkeytyvistä EU-ohjelmista ja rahastoista löytyy liitteestä 2.

Seuraavassa taulukossa (taulukko 7) on esitetty hankkeiden ja rahoituksen määrät rahoituslähteen mukaan. Kansainväliset yhteistyöhankkeet on esitetty omina lukuinaan⁹.

Taulukko 7. EU-rahoitteisten matkailuhankkeiden ja niille myönnetyn julkisen tuen määrä rahoituslähteen mukaan vuosina 2007–2010

Rahasto	Hankkeiden määrä	%-osuus määrästä	Julkisen rahoitus (milj. euroa)	%-osuus tuesta
EAKR	504	24 %	141,3	66 %
Maaseuturahasto	1520	73 %	54,8	26 %
ESR	36	2 %	9,9	5 %
EAY ja ENPI CBC/ EAKR ja ulkosuhdebudjetti	15	0,5 %	6,6	3 %
EKTR	12	0,5 %	0,2	0 %
Yhteensä	2087	100 %	212,8	100 %

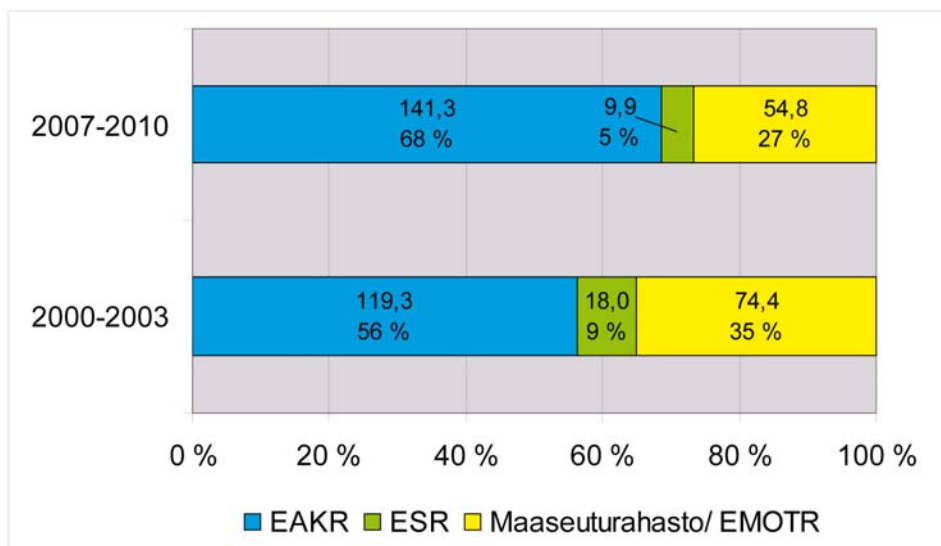
Selkeästi eniten julkista tukea, 66 % (141,3 miljoonaa euroa) kaikista EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden tuesta, on myönnetty EAKR-varoista. Lukumääräisesti näiden hankkeiden osuus on vain 24 % (504 kpl) kaikista EU-matkailuhankkeista, joten EAKR-rahoitetut hankkeet ovat keskimääräistä suurempia.

Seuraavaksi suurin osa EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden rahoituksesta, 26 % (54,8 miljoonaa euroa), on tullut maaseuturahastosta, josta tukia on myönnetty lukumääräisesti suurimmalle osalle matkailun EU-hankkeista; jopa 73 % (1520 kpl) hankkeista on ollut maaseuturahaston rahoittamia. Niissä on siis kyse huomattavasti keskimääräistä pienemmistä hankkeista.

Loput 8 % (yhteensä 16,7 miljoonaa euroa) on saatu ESR-, EKTR- sekä ylikansallisiin hankkeisiin suunnatuista varoista, joilla on rahoitettu kaikkiaan 3 % (yhteensä 63 kpl) matkailuhankkeista. Taulukon tiedoista käy ilmi, että EKTR-hankkeet olivat keskimääräistä pienempiä. Sen sijaan ESR-hankkeet olivat hieman keskimääräistä suurempia, kuten myös alueellisen ja ulkorajayhteistyön kansainväliset hankkeet (EAY ja ENPI CBC -hankkeet). Suomi on osallistunut vuosina 2007–2010 edellä esitettyjen kansainvälisten hankkeiden lisäksi myös muihin rajat ylittäviin matkailuyhteistyöhankkeisiin, joista on erillinen yhteenveto liitteessä 3.

Kuviossa 12 on verrattu EU-rahoitteisten matkailuhankkeiden julkisen tuen kohdentumista rahastoittain vuosina 2000–2003 ja 2007–2010. Mukana ei ole kansainvälisten EU-hankkeiden rahoitusta eikä Euroopan kalatalousrahaston rahoitusta. Edellisellä EU-ohjelmakaudella maaseuturahastoa vastasi Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto EMOTR.

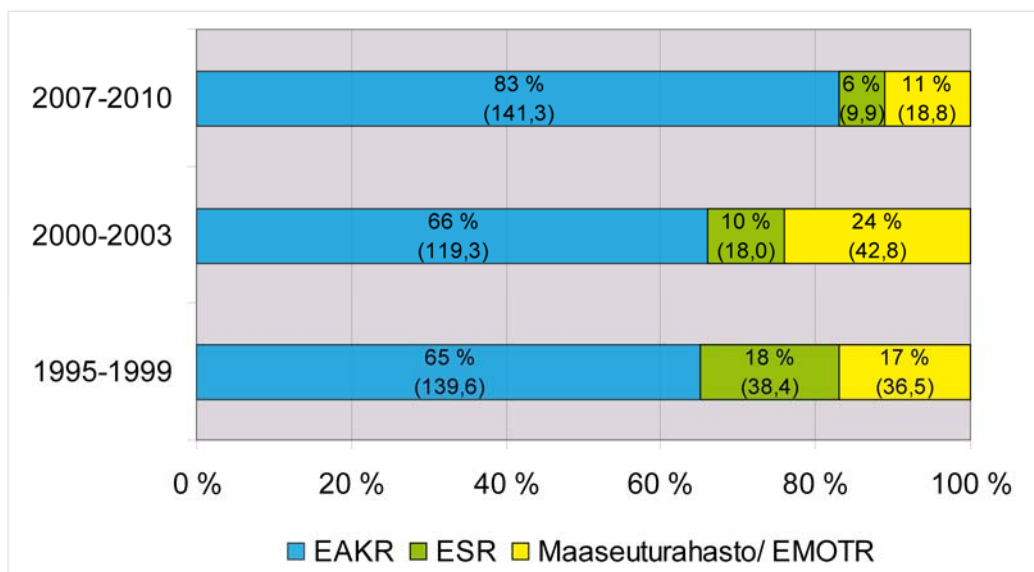
⁹ Kansainvälisissä EAY- ja ENPI CBC -hankkeissa yleisperiaatteena on maiden välisten yhteisten hyötyjen saavuttaminen, jolloin myös hankkeiden budjetit ovat kaikille osallistuville maille yhteisiä. Eri ohjelmissa hankkeiden rahoitus kuitenkin rakennetaan eri tavoin, jolloin monien hankkeiden osalta voidaan eritellä kokonaisbudjetista partnerikohtainen, tietyille maalle kohdennettu rahoitus. Toisissa hankkeissa erillisiä partnerikohtaisia budjetteja ei laadita. Tämän selvityksen 15 kansainvälisestä EU-hankkeesta viiden rahoitukseen on tästä johtuen laskettu Suomen osuuden lisäksi myös yhden hankkeeseen osallistuneen partnerimaan tuen osuus EU-tuesta.

Kuvio 12. EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden julkisen tuen jakautuminen rahastoittain vuosina 2000–2003 ja 2007–2010 (luvut miljoonaa euroa)

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) tuki on kasvanut vuosien 2000–2003 119,3 miljoonasta eurosta (56 %) kauden 2007–2010 141,3 miljoonaan euroon (68 %). Niin Euroopan sosiaalirahaston (ESR) kuin maaseudun kehittämiseenkin ohjatut tuet ovat puolestaan vähentyneet vuosina 2007–2010 verrattuna vuosiin 2000–2003. ESR-tuet ovat vähentyneet 18,0 miljoonasta eurosta (9 %) 9,9 miljoonaan euroon (5 %). EMOTR-rahoitusta osoitettiin matkailuhankkeille vuosina 2000–2003 vielä 74,4 miljoonaa euroa (35 % kaikista EU-tuista). Vuosina 2007–2010 EMOTR:a vastaavan maaseuturahaston tukien määrä oli enää 54,8 miljoonaa euroa (27 %).

Seuraavassa kuviossa (kuvio 13) on esitetty vielä EAKR- ja ESR-rahastoista sekä maaseuturahastosta myönnettyjen julkisten tukien määrät suhteessa kahden aiemman selvityksen vastaaviin tuloksiin. Koska vuosien 1995–1999 luvuissa ei ollut mukana maa- ja metsätalousministeriön mikroyritystukia, on tästäkin taulukosta jätetty ne pois. Siksi maaseuturahaston/ EMOTR:n osuudet jäävät todellista pienemmiksi suhteessa muihin rahastoihin. Kuvio kuitenkin selvittää pidemmällä aikavälillä muutoksia eri rahastoista matkailuhankkeille myönnettyjen tukien osuuksissa.

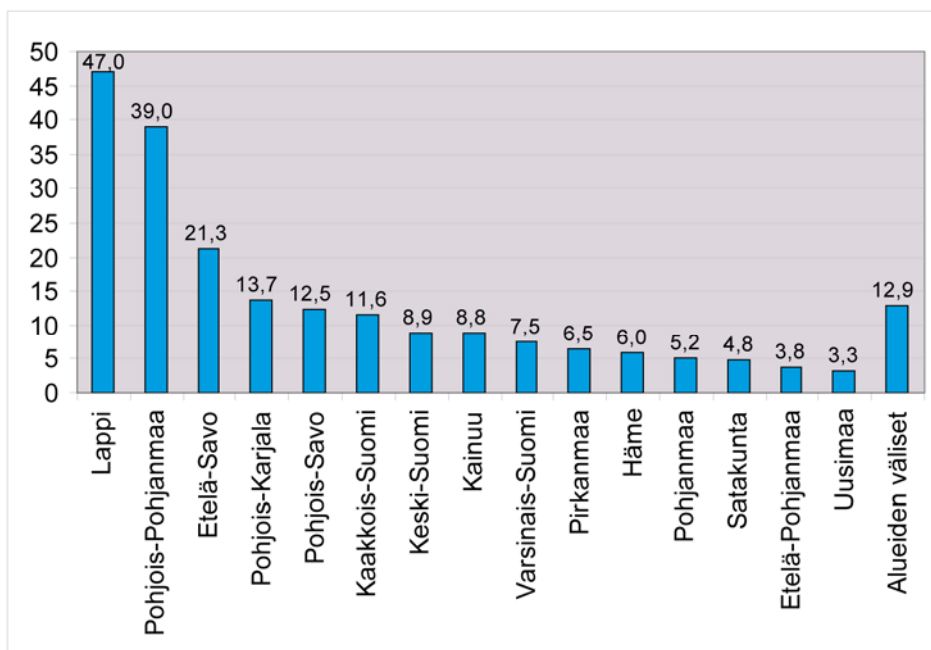
Kuvio 13. EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden julkisen tuen (pl. MMM:n mikroyritystuet) jakautuminen rahastoittain vuosina 1995–1999, 2000–2003 ja 2007–2010 (luvut miljoonaa euroa)

Koska vuosina 1995–1999 tarkastelussa on ollut yksi vuosi enemmän kuin kahdella jälkimmäisellä tarkastelujaksolla, tässä on syytä vertailla pikemminkin prosenttiosuuksia kuin euromääriä. Matkailuhankkeisiin on saatu kaikkina tarkasteluaikoina selvästi eniten julkista tukea EAKR-varoista. EAKR-tukien osuus on vuosina 1995–1999 ja 2000–2003 pysynyt 65 %:n tietämillä, mutta vuosina 2007–2010 EAKR-rahoituksen osuus kaikkien EU-rahastojen tuista on noussut 83 %:iin.

ESR-rahoituksen osuus matkailuhankkeissa on puolestaan laskenut tasaisesti vuosien 1995–1999 18 %:sta vuosien 2007–2010 6 %:iin. EMOTR-rahoituksen osuus on sen sijaan noussut ensin 17 %:sta 24 %:iin verrattaessa vuosia 1995–1999 ja 2000–2003, mutta laskenut sitten 11 %:iin EU-hankerahoituksesta vuosina 2007–2010.

5.3 EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden alueellinen kohdentuminen

Seuraavassa kuviossa (kuvio 14) on esitetty EU-rahoitteisten matkailuhankkeiden julkisen tuen jakauma ELY-alueittain.

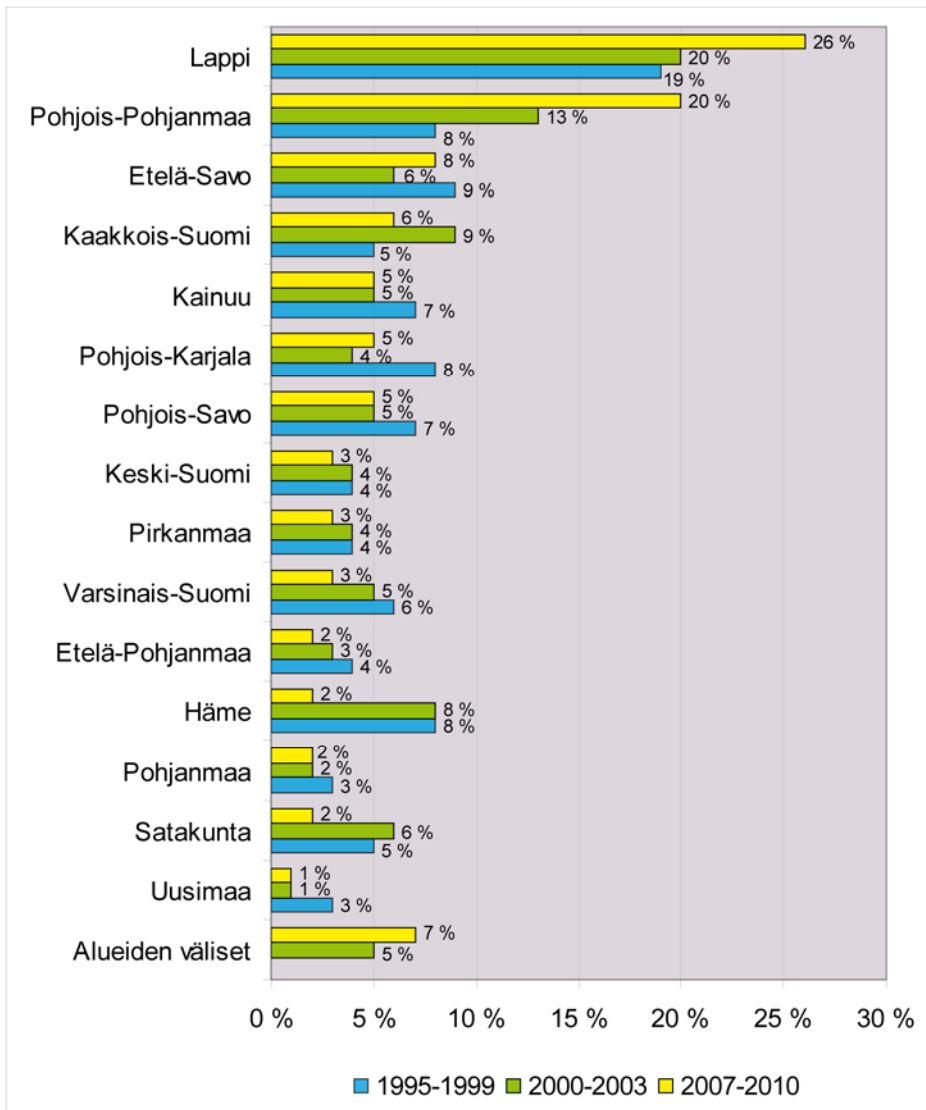
Kuvio 14. EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden julkisen rahoituksen alueellinen kohdentuminen ELY-alueittain vuosina 2007–2010 (luvut miljoonaa euroa)

Selvästi eniten julkista tukea EU-osarahoitteisille matkailuhankkeille myönnettiin Lapissa, 47,0 miljoonaa euroa, ja Pohjois-Pohjanmaalla, 39,0 miljoonaa euroa. Kolmanneksi eniten rahoitusta matkailuun, 21,3 miljoonaa euroa, myönnettiin Etelä-Savossa. Yli kymmenen miljoonaa euroa matkailuhankkeisiin suunnattiin lisäksi Pohjois-Karjalassa (13,7 miljoonaa), Pohjois-Savossa (12,5 miljoonaa) ja Kaakkois-Suomessa (11,6 miljoonaa).

Lähes yhdeksän miljoonan euron rahoitusosuudet myönnettiin matkailun EU-osarahoitteisille hankkeille Keski-Suomen ja Kainuun alueilla. Noin viidestä seitsemään miljoonaa euroa tukia matkailuun osoitettiin puolestaan Varsinais-Suomessa, Pirkanmaalla, Hämeessä, Pohjanmaalla ja Satakunnassa. Vähiten tukea matkailuun, kolmesta neljään miljoonaa euroa, kohdennettiin Etelä-Pohjanmaan ja Uudenmaan alueilla.

Alueiden välisiin EU-osarahoitteisiin hankkeisiin suunnattiin julkista tukea lähes 13 miljoonaa euroa. Alueiden välisistä hankkeista 4 oli valtakunnallisia, ESR- ja maaseuturahaston varoin rahoitettuja hankkeita. Julkista tukea valtakunnalliset hankkeet saivat kaikkiaan 2,2 miljoonaa euroa. Ne olivat siis keskimäärin suuria, yli puolen miljoonan euron hankkeita. Liitteessä 6 on esimerkkejä EU-osarahoitteisista, valtakunnallisista matkailuhankkeista.

Seuraavassa kuviossa (kuvio 15) on vertailtu alueilla myönnettyjen tukien prosentuaalisia osuuksia kaikesta EU-osarahoitteisiin matkailuhankkeisiin suunnatusta julkisesta tuesta Suomessa vuosina 1995–1999, 2000–2003 ja 2007–2010.

Kuvio 15. EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden julkinen tuki (pl. MMM:n mikroyritystuet) ELY-alueittain vuosina 1995–1999, 2000–2003 ja 2007–2010 (luvut %-osuuksia matkailun EU-hankkeiden kokonaisrahoituksesta)

Kun mukaan ei lasketa maa- ja metsätalousministeriön mikroyritystukia, julkista tukea EU-osarahoitteisiin hankkeisiin myönnettiin kaikkiaan 177 miljoonaa euroa vuosina 2007–2010, 180 miljoonaa euroa vuosina 2000–2003 ja 214 miljoonaa euroa edellisiä vuotta pidemmällä jaksolla 1995–1999. Eniten rahoitusta matkailun EU-hankkeisiin on kaikkina tarkasteluajankohtina myönnetty Lapissa, jossa matkailun tukien osuus kaikesta EU-matkailuhankerahoituksesta on noussut 19 %:sta 26 %:iin verrattaessa vuosia 1995–1999 ja 2000–2007. Pohjois-Pohjanmaalla matkailuun suunnattujen tukien osuus kaikesta matkailuhankerahoituksesta taas on kasvanut eniten. Pohjois-Pohjanmaalla osoitettiin matkailuun vuosina 1995–1999 vain 8 % kaikista matkailun tuista Suomessa, kun jaksolla 2007–2010 vastaava osuus oli jo 20 %.

Julkista EU-rahoitusta matkailuun on myönnetty eri aikoina hieman vaihtelevasti Kaakkois-Suomessa, Pohjois-Karjalassa, Satakunnassa ja Etelä-Savossa, joiden osuudet ovat eri tarkasteluajankohtina vaihdelleet 2 ja 9 %:n välillä. Muiden alueiden osalta matkailurahoituksen trendi on ollut laskeva. Selkeimmin laski Hämeen osuus, joka päättyi edellisten kausien 8 %:sta 2 %:iin vuosina 2007–2010. Muut alueet, joiden matkailuun osoittamien tukien osuus on pienentynyt, ovat Etelä-Pohjanmaa, Kainuu, Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjan-

maa, Pohjois-Savo, Uusimaa ja Varsinais-Suomi. Näiden alueiden rahoitusosuudet ovat aina muutoinkin olleet melko pieniä, 1-7 %:n välillä.

Alueiden välisille hankkeille myönnetyn julkisen tuen osuus kaikkien EU-osarahoitteisten hankkeiden rahoituksesta on kasvanut 5 %:sta 7 %:iin, kun verrataan vuosia 2000–2003 ja 2007–2010. Vuosina 1995–1999 alueiden välisiä hankkeita ei ollut ollenkaan eritelty.

5.4 EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden sisällöllinen kohdentuminen

Alla olevassa taulukossa 8 näkyvät EU-osarahoitteisten hankkeiden ja niille myönnettyjen tukien määrät sisällön mukaan jaoteltuna (ks. hankkeiden sisällöllinen luokittelu luvusta 2.1).

Taulukko 8. EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden ja niille kohdistetun julkisen tuen sisällöllinen kohdentuminen

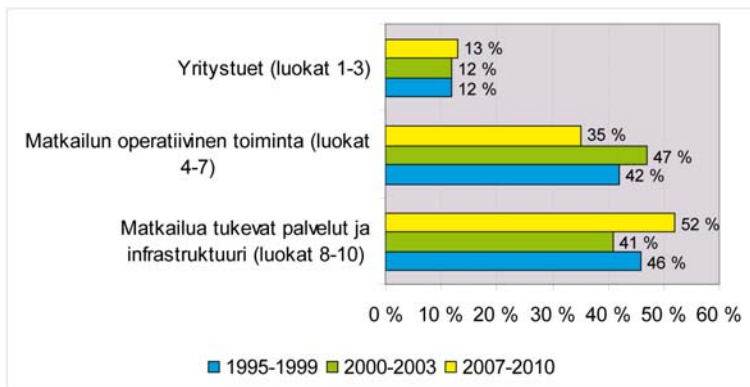
Sisällöllinen kohdentuminen	Hankkeiden määrä	%-osuus	Tuki (milj. euroa)	%-osuus
1-3 Yritystuet	1601	76,7 %	59,6	28,0 %
4 Matkailumarkkinointi ja tuotekehitys	72	3,5 %	19,4	9,1 %
5 Kehittämissuunnitelmat, tutkimukset, verkostoitumishankkeet yms.	114	5,5 %	16,6	7,8 %
6 Koulutushankkeet	28	1,3 %	9,5	4,5 %
7 Hankkeet, joissa useita painopistealueita	61	2,9 %	16,7	7,8 %
8 Luontokohteet ja reitistöt	94	4,5 %	26,3	12,4 %
9 Kulttuuri- ja liikuntakohteet sekä tapahtumat	81	3,9 %	33,9	15,9 %
10 Liikennesektorin hankkeet	36	1,7 %	30,8	14,5 %
Yhteensä	2087	100,0 %	212,8	100,0 %

Lukumääräisesti suurin osa hankkeista, 1601 kappaletta (76,7 % kaikista EU-osarahoitteisista hankkeista), oli yritystukihankkeita. Myös suurin osa rahoituksesta, 28,0 % eli 59,6 miljoonaa euroa kaikista myönnettyistä tuista, oli suoria yritystukia.

Seuraavaksi eniten julkista tukea myönnettiin kulttuuri- ja liikuntakohteille sekä tapahtumille (15,9 % rahoituksesta, 33,9 miljoonaa euroa). Myös kaksi muuta matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin (luokat 8-10) alaluokkaa, luontokohteet ja reitistöt sekä liikennesektorin hankkeet, sai kumpikin 10–15 % rahoituksesta. Kuhunkin matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin luokkaan sijoittuvia hankkeita oli lukumääräisesti suhteellisen vähän, joten niissä on kyse selvästi keskimääräistä suuremmista hankkeista. Vähiten oli liikennesektorin hankkeita, 36 kappaletta.

Operatiivisen toiminnan luokista (luokat 4-7) eniten julkista rahoitusta sai matkailumarkkinointi ja tuotekehitys, jonka osuus oli 9,1 % kokonaisrahoituksesta, 19,4 miljoonaa euroa. Pienin rahoitusosuus (4,5 %, 9,5 miljoonaa euroa) kohdistui koulutukseen. Koulutushankkeita oli myös määrällisesti vähiten (28 kappaletta). Rahoituksesta 7,8 % (16,6 miljoonaa euroa) kohdistui kehittämissuunnitelmien, tutkimusten ja verkostoitumishankkeiden luokkaan. Lähes saman verran rahoitusta, 7,8 % (16,7 miljoonaa euroa) myönnettiin usean painopistealueen hankkeille. Operatiivisen toiminnan luokkien hankkeet olivat jonkin verran keskimääräistä suurempia, erityisesti markkinoinnin ja tuotekehityksen sekä usean painopistealueen hankkeet.

Kuviossa 16 on verrattu EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden sisällöllistä kohdentumista vuosina 1995–1999, 2000–2003 ja 2007–2010 pääluokittain. Luvut kuvaavat prosenttiosuuksia kunakin ajanjaksona kaikille EU-osarahoitteisille matkailuhankkeille suunnatusta rahoituksesta. Ne eivät sisällä maa- ja metsätalousministeriön mikroyritystukia.

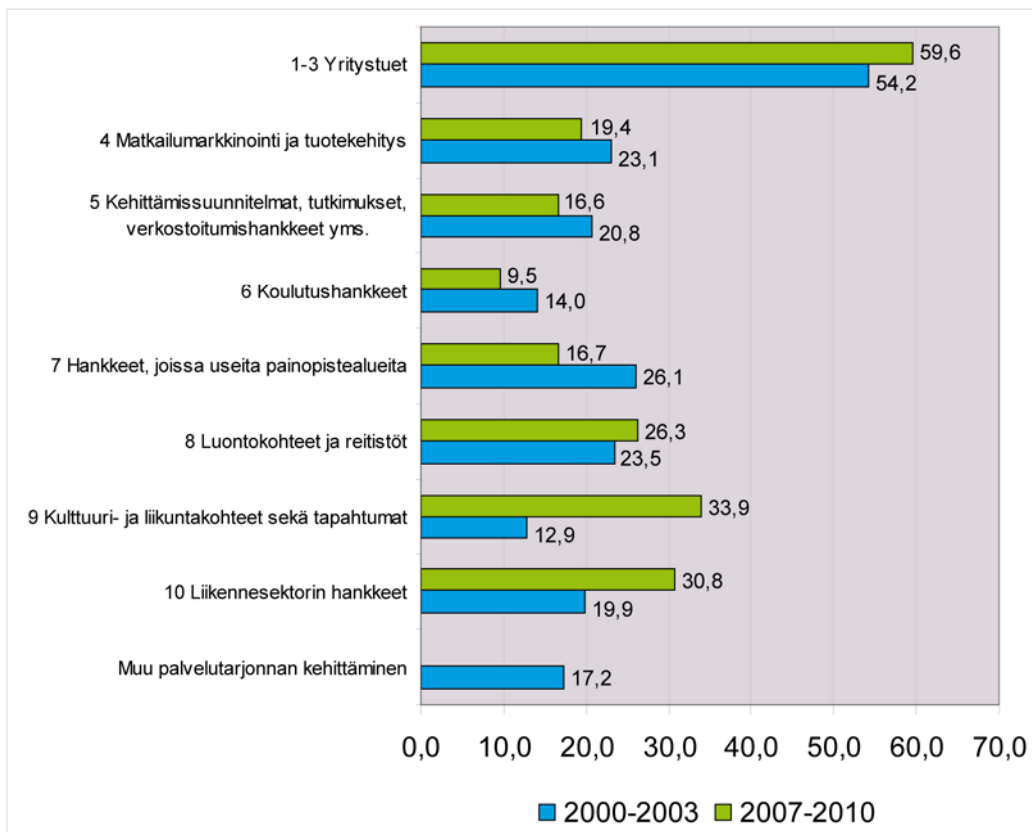

Kuvio 16. EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden julkisen tuen (pl. MMM:n mikroyritystuet) kohdentumisen pääluokittain vuosina 1995–1999, 2000–2003 ja 2007–2010

Yritystukiin osuus on pysynyt kaikkina tarkasteluajanjaksoina suurin piirtein samana. Se on noussut aiempien vuosien 12 %:sta vain hitusen, 13 %:iin, kautena 2007–2010. Loppuosuus rahoituksesta on jakautunut kaikkina kausina hieman vaihtelevassa määrin matkailun operatiivisen toiminnan sekä matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin hankkeiden välille.

Vuosina 1995–1999 painotettiin hieman enemmän matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin kehittämistä (46 % matkailun EU-hankkeiden kokonaisrahoituksesta). Vuosina 2000–2003 painopiste oli sen sijaan siirtynyt pikemminkin operatiivisen toiminnan tukemiseen (47 %). Vuosina 2007–2010 julkisista varoista jo selvästi suurempi osa (52 %) suunnattiin matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin kehittämiseen kuin operatiiviseen toimintaan (35 %).

Kuviossa 17 on vielä tarkemmin eritelty rahoituksen sisällöllistä kohdentumista vuosina 2007–2010 verrattuna vuosiin 2000–2003. Luvut sisältävät myös maa- ja metsätalousministeriön mikroyritystuet.

Kuvio 17. EU-osarahoitteisiin hankkeisiin suunnatun julkisen rahoituksen sisällöllinen kohdentuminen vuosina 2000–2003 ja 2007–2010 (luvut miljoonaa euroa)

Eniten julkista tukea on molempina tarkasteluajankohtina kohdennettu yritystukiin. Yritystukien määrä on lisääntynyt 5,4 miljoonalla eurolla vuosina 2007–2010 verrattuna vuosiin 2000–2003. Matkailuhankkeisiin suunnatun julkisen tuen määrä on sen sijaan vähentynyt kaikissa operatiivisen toiminnan luokissa (luokat 4–7). Matkailumarkkinoinnin ja tuotekehityksen, kehittämissuunnitelmien, tutkimusten ja verkostoitumishankkeiden sekä koulutushankkeiden tuki on vähentynyt kunkin kolmen luokan osalta noin neljän miljoonan euron verran. Usean painopistealueen hankkeisiin suunnattu tuki on vähentynyt lähes 10 miljoonalla.

Matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin (luokat 8–10) osalta julkinen tuki on puolestaan lisääntynyt kaikissa luokissa lukuun ottamatta luokkaa ”muu palvelutarjonnan kehittäminen”, jota käsillä olevassa selvityksessä ei ollut mukana lainkaan. Eniten tuen määrä on lisääntynyt kulttuuri- ja liikuntakohteiden sekä tapahtumien osalta, joihin rahoitusta on vuosina 2007–2010 myönnetty 21 miljoonaa euroa enemmän kuin vuosina 2000–2003. Liikennesektorin hankkeiden tuki on niin ikään lisääntynyt yli 10 miljoonalla eurolla. Luontokohteiden ja reitistöjen rahoitus on lisääntynyt lähes 3 miljoonan euron verran.

Seuraavassa taulukossa (taulukko 9) EU-rahoitteisten matkailuhankkeiden sisällöllinen kohdentuminen on jaoteltu rahoituslähteen mukaan. Euroopan alueellisen yhteistyön (EAY) sekä raja-alueyhteistyön (ENPI CBC) hankkeet on esitetty kansainvälisinä hankkeina erikseen.

Taulukko 9. EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden julkisen tuen sisällöllinen kohdentuminen rahoituslähteen mukaan vuosina 2007–2010

Kohdentuminen	EAKR		ESR		Maaseuturahasto	
	Tuki	%-osuus	Tuki	%-osuus	Tuki	%-osuus
1-3 Yritystuet	23 489 000	16,6 %	0	0,0 %	36 168 000	65,9 %
4 Matkailumarkkinointi ja tuotekehitys	12 717 000	9,0 %	0	0,0 %	3 491 000	6,4 %
5 Kehittämissuunnitelmat, tutkimukset, verkostoitumishankkeet yms.	9 757 000	6,9 %	2 295 000	23,1 %	3 846 000	7,0 %
6 Koulutushankkeet	1 675 000	1,2 %	6 304 000	63,6 %	1 498 000	2,7 %
7 Hankkeet, joissa useita painopistealueita	8 407 000	5,9 %	1 109 000	11,2 %	5 125 000	9,3 %
8 Luontokohteet ja reitistöt	22 925 000	16,2 %	0	0,0 %	2 684 000	4,9 %
9 Kulttuuri- ja liikuntakohteet sekä tapahtumat	32 174 000	22,8 %	209 000	2,1 %	1 479 000	2,7 %
10 Liikennesektorin hankkeet	30 194 000	21,4 %	0	0,0 %	609 000	1,1 %
Yhteensä	141 338 000	100 %	9 917 000	100 %	54 900 000	100 %

Kohdentuminen	EAY ja ENPI CBC		EKTR	
	Tuki	%-osuus	Tuki	%-osuus
1-3 Yritystuet	0	0,0 %	27 000	12,7 %
4 Matkailumarkkinointi ja tuotekehitys	3 194 000	49,1 %	0	0,0 %
5 Kehittämissuunnitelmat, tutkimukset, verkostoitumishankkeet yms.	628 000	9,7 %	92 000	43,2 %
6 Koulutushankkeet	0	0,0 %	16 000	7,5 %
7 Hankkeet, joissa useita painopistealueita	1 986 000	30,6 %	78 000	36,6 %
8 Luontokohteet ja reitistöt	690 000	10,6 %	0	0,0 %
9 Kulttuuri- ja liikuntakohteet sekä tapahtumat	0	0,0 %	0	0,0 %
10 Liikennesektorin hankkeet	0	0,0 %	0	0,0 %
Yhteensä	6 498 000	100 %	213 000	100 %

EAKR-varoista julkista rahoitusta on myönnetty sisällöltään monenlaisiin matkailuhankkeisiin. Suurin osa rahoituksesta käytettiin matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin luokkien (luokat 8–10) hankkeisiin. Kulttuuri- ja liikuntakohteet sekä tapahtumat -luokkaan ja liikennesektorin hankkeiden luokkaan suunnattiin kumpaankin yli 20 % (yli 30 miljoonaa euroa) EAKR-kokonaisrahoituksesta. Luontokohteisiin ja reitistöihin kohdentui yli 16 % rahoituksesta (yli 20 miljoonaa euroa). Toisaalta myös yritystukia oli yli 16 % EAKR-tuista.

Operatiivisen toiminnan luokat saivat kukin EAKR-varoista alle 10 % osuuksia. Vähiten rahoitusta kohdennettiin koulutushankkeisiin, vain noin 1 %. Vuosiin 2000–2003 verrattuna (ks. taulukko 10) painopiste on

selvästi siirtynyt matkailun operatiivisen toiminnan tukemisesta matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin kehittämiseen. Tukea on lisätty eniten kulttuuri- ja liikuntakohteiden sekä tapahtumien luokkaan. Vastaavasti operatiivisen toiminnan rahoitusta on vähennetty erityisesti koulutushankkeilta ja usean painopistealueen hankkeilta.

ESR-tuista sen sijaan lähes 64 % myönnettiin koulutushankkeisiin (6,3 miljoonaa euroa). Kehittämissuunnitelmat, tutkimukset ja verkostoitumishankkeet saivat nekin yli 23 % ESR-rahoituksesta. Usean painopistealueen hankkeita tuettiin reilun 11 %:n osuudella ja loput 2 % rahoituksesta kohdennettiin kulttuurimatkailua tukeviin hankkeisiin (luokka 9). Verrattuna vuosiin 2000–2003 Euroopan sosiaalirahaston tuki matkailuhankkeille on vähentynyt kaikissa luokissa.

Maaseuturahaston tukia osoitettiin EAKR-varojen tavoin hyvin erityyppisiin matkailuhakkeisiin. Huomattavan suuri osa maaseuturahaston tuista, lähes 66 % (36,2 miljoonaa euroa), oli yritystukia. Operatiivisen toiminnan luokkien (luokat 4-7) osuudet maaseuturahaston tuista vaihtelivat alle 3 %:sta (koulutushankkeet) reiluun 9 %:iin (usean painopistealueen hankkeet). Matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin luokkiin (luokat 8-10) kohdistettiin puolestaan vähiten rahoitusta, noin 1-5 % kuhunkin luokkaan. Vuosiin 2000–2003 verrattuna maaseuturahaston tuet matkailuhankkeille ovat vähentyneet kaikissa muissa luokissa paitsi yritystuissa, joiden rahoitusosuus on kasvanut selvästi, sekä koulutushankkeissa, joiden tuki on kasvanut hieman.

Suurin osa kansainvälisten EU-matkailuhankkeiden (EAY ja ENPI CBC) rahoituksesta kohdennettiin markkinointiin ja tuotekehitykseen (49,1 %, 3,2 miljoonaa euroa) sekä usean painopistealueen hankkeisiin (30,6 %, 2,0 miljoonaa euroa). Loput 20 % rahoituksesta jakautui tasaisesti luontokohteet ja reitistöt -luokan sekä kehittämissuunnitelmien, tutkimusten ja verkostoitumishankkeiden luokan välille.

Kalatalousrahaston (EKTR) 200 000 euron kokonaistuesta matkailuhankkeille kohdentui varoja lähinnä kehittämissuunnitelmien, tutkimusten ja verkostoitumishankkeiden luokkaan sekä usean painopistealueen hankkeille. Jonkin verran tukea myönnettiin myös koulutushankkeisiin ja suorina tukina yrityksille.

Taulukko 10. EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden julkisen tuen sisällöllinen kohdentuminen rakennerahoitettain vuosina 2000–2003

KOHDENTUMINEN	EAKR		ESR		EMOTR	
	Tuki	%-osuus	Tuki	%-osuus	Tuki	%-osuus
1-3 Yritystuki	22 579 000	18,9 %	0	0,0 %	31 645 000	42,5 %
4 Matkailumarkkinointi ja tuotekehitys	10 136 000	8,5 %	251 000	1,4 %	12 727 000	17,1 %
5 Kehittämissuunnitelmat, tutkimukset yms.	8 749 000	7,3 %	6 157 000	34,2 %	5 861 000	7,9 %
6 Koulutushankkeet	4 770 000	4,0 %	8 106 000	45,0 %	1 092 000	1,5 %
7 Hankkeet, joilla on useita painopistealueita	15 154 000	12,7 %	0	0,0 %	10 987 000	14,8 %
8 Luontokohteet ja reitistöt	14 612 000	12,3 %	2 735 000	15,2 %	6 186 000	8,3 %
9 Kulttuuri- ja liikuntakohteet sekä -tapahtumat	8 783 000	7,4 %	753 000	4,2 %	3 354 000	4,5 %
10 Liikennesektorin hankkeet	19 410 000	16,3 %	0	0,0 %	466 000	0,6 %
11 Muu palvelutarjonnan kehittäminen	15 057 000	12,6 %	0	0,0 %	2 133 000	2,9 %
Yhteensä	119 250 000	100 %	18 002 000	100 %	74 451 000	100 %

Lähde: Talonen ym. (2005), 43

6. Matkailun yritystuet vuosina 2007–2010

6.1 Kaikki yritystuet matkailun kehittämis- ja investointihankkeisiin

Matkailuun kohdistuvia yritystukia¹⁰ on myönnetty kaikkiaan 66,6 miljoonaa euroa 1 713 hankkeelle vuosina 2007–2010. Rahoituksesta 89 % (59,6 miljoonaa euroa) kohdistui EU-osarahoitteisiin hankkeisiin ja 11 % (7,0 miljoonaa euroa) pelkästään kansallisesti tuettuihin hankkeisiin.

Vuosina 2000–2003 yritystukihankkeita oli toteutettu 1 879 kappaletta ja julkista tukea niille oli myönnetty 55,2 miljoonaa euroa (Talonen ym. 2005, 34). Yritystukihankkeita on siis toteutettu hieman vähemmän vuosina 2007–2010, mutta hankkeet ovat olleet suurempia kuin aiemmin. Vuosina 2000–2003 julkinen tuki yritystukihanketta kohti oli keskimäärin 29 400 ja vuosina 2007–2010 vastaavasti 38 900.

6.2 Yritystukien alueellinen kohdentuminen

Taulukossa 11 näkyvät matkailun yritystukihankkeiden ja niille myönnetyn julkisen tuen kohdentuminen alueittain. Eniten yritystukia matkailun kehittämiseen on myönnetty Lapissa, 13,1 miljoonaa euroa (20 % kaikista matkailun yritystuista). Myös Etelä-Savossa on myönnetty paljon yritystukia matkailuun, 10,3 miljoonaa euroa (15 %). Näillä alueilla on toteutettu myös lukumääräisesti selvästi eniten hankkeita: Etelä-Savossa eniten, 343 hanketta, ja Lapissakin 220 hanketta. Yli viiden miljoonan euron verran yritystukia on osoitettu matkailuun myös Pohjois-Karjalassa (7,0 miljoonaa) ja Pohjois-Pohjanmaalla (5,5 miljoonaa).

Muiden alueiden osalta yritystukien määrä on vaihdellut 1,1 ja 4,8 miljoonan euron välillä. Vähiten yritystukia matkailuun kohdennettiin Etelä-Pohjanmaalla (1,1 miljoonaa euroa). Alueiden välisiin hankkeisiin (11 kappaletta) on yrityksille myönnetty tukia 0,6 miljoonan euron verran. Alueiden välisillä hankkeilla tarkoitetaan tässä sellaisia hankkeita, joihin on osallistunut useampi yritys eri ELY-alueelta.

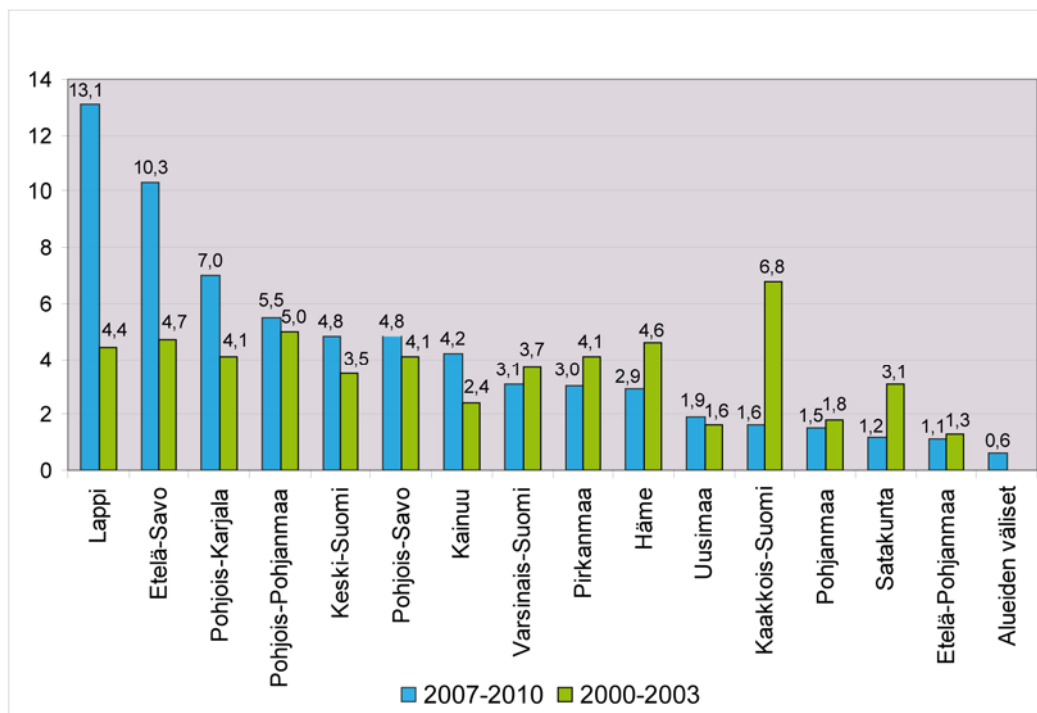
Taulukko 11. Matkailun yritystukihankkeiden määrät ja julkisen tuen kohdentuminen ELY-alueittain vuosina 2007–2010

ELY-alue	Hankkeiden määrä	Julkinen tuki (milj. euroa)
Lappi	220	13,1
Etelä-Savo	343	10,3
Pohjois-Karjala	173	7,0
Pohjois-Pohjanmaa	130	5,5
Keski-Suomi	156	4,8
Pohjois-Savo	111	4,8
Kainuu	41	4,2
Varsinais-Suomi	63	3,1
Pirkanmaa	102	3,0
Häme	86	2,9
Uusimaa	81	1,9
Kaakkois-Suomi	51	1,6
Pohjanmaa	46	1,5
Satakunta	58	1,2
Etelä-Pohjanmaa	41	1,1
Alueiden välinen	11	0,6
Yhteensä	1713	66,6

¹⁰ Yritystuet sisältävät tässä suorat investointi- ja kehittämistuet. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla ensimmäisten vieraiden työntekijöiden palkkaukseen tarkoitettuja käynnistystukia (matkailun osuus 3,4 miljoonaa euroa) ei ole laskettu mukaan. Vastaavasti työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla kansalliseen yrityksen kehittämisavustukseen ei ole laskettu mukaan ns. yksinyrittäjätukikokeilun ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen osoitettuja tukia (matkailun osuus 0,9 miljoonaa euroa).

Kuviossa 18 on esitetty matkailun yritystukien määrä ELY-alueittain vuosina 2000–2003 ja 2007–2010. Kuviosta näkyy, että yritystukia on myönnetty eri alueiden välillä tasaisemmin vuosina 2000–2003 kuin vuosina 2007–2010.

Yritystuet ovat lisääntyneet euromääräisesti eniten Lapissa (tuki lähes kolminkertaistunut) ja Etelä-Savossa (tuki yli kaksinkertaistunut) vuosina 2007–2010 verrattuna vuosiin 2000–2003. Myös Pohjois-Karjalassa on myönnetty selvästi enemmän matkailun suoria yritystukia kuin aiemmin. Sen sijaan vuosina 2000–2003 eniten yritystukia myöntäneessä Kaakkois-Suomessa tuen määrä on vähentynyt alle neljäsosaan aiemmasta vuosina 2007–2010. Alueiden välisiä yritystukihankkeita ei ollut raportoitu vuosilta 2000–2003.

Kuvio 18. Matkailun yritystukien alueellinen jakauma vuosina 2000–2003 ja 2007–2010 (luvut miljoonaa euroa)

6.3 Yritystuet hallinnonaloittain ja tukityypeittäin

Matkailuun kohdistuvia yritystukia on myönnetty työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) sekä maa- ja metsätalousministeriön (MMM) hallinnonaloilla. MMM:n osuus matkailun yritystukien rahoituksesta oli jonkin verran suurempi, 54 % (36,1 miljoonaa euroa). TEM:n osuudeksi jäi siten 46 % rahoituksesta (30,5 miljoonaa euroa).

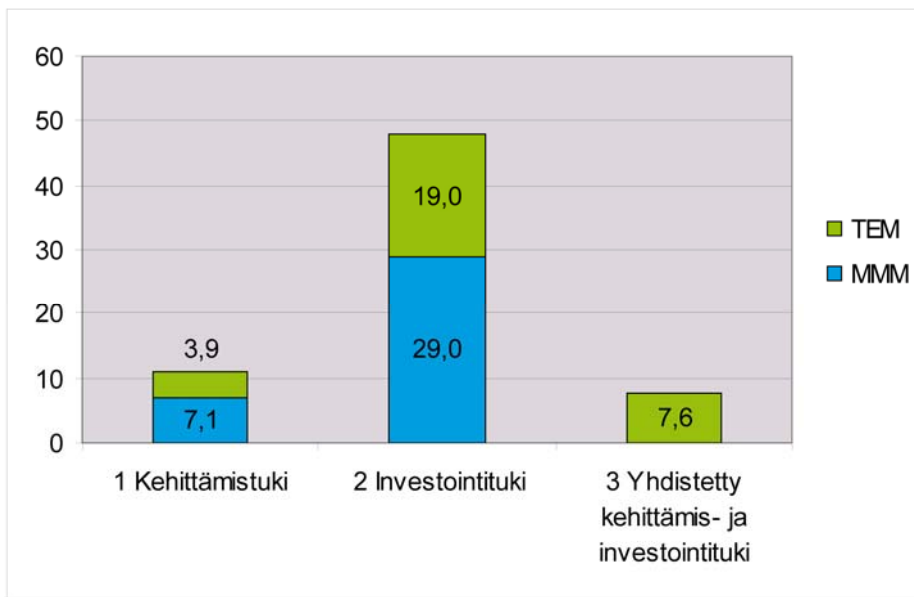
MMM:n hallinnonalalla yritystukihankkeita oli lukumääräisesti paljon, 1373 kappaletta, ja keskimääräinen hankekoko julkisen tuen osalta oli 26 300 euroa. TEM:n hallinnonalalla hankkeita oli huomattavasti vähemmän, mutta ne olivat kokoluokaltaan suurempia: tukia myönnettiin kaikkiaan 340 hankkeelle ja keskimääräinen tuen suuruus oli 89 700 euroa.

Yritystuista kaikkiaan 72 % (47,9 miljoonaa euroa) oli tyypiltään investointitukia. Kehittämistukia oli 17 % (11,1 miljoonaa) ja yhdistettyjä kehittämis- ja investointitukia 11 % (7,6 miljoonaa).

Seuraavassa kuviossa (kuvio 19) näkyvät yritystuet tukityypeittäin ja hallinnonaloittain. Niin maa- ja metsätalousministeriön kuin työ- ja elinkeinoministeriönkin hallinnonaloilla yritystuet painoutuivat selvästi investointitukiin (MMM 29,0 miljoonaa euroa; TEM 19,0 miljoonaa euroa). Kehittämistukia on myönnetty molemmilla hallinnonaloilla muutamia miljoonia euroja (MMM 7,1 miljoonaa; TEM 3,9 miljoonaa).

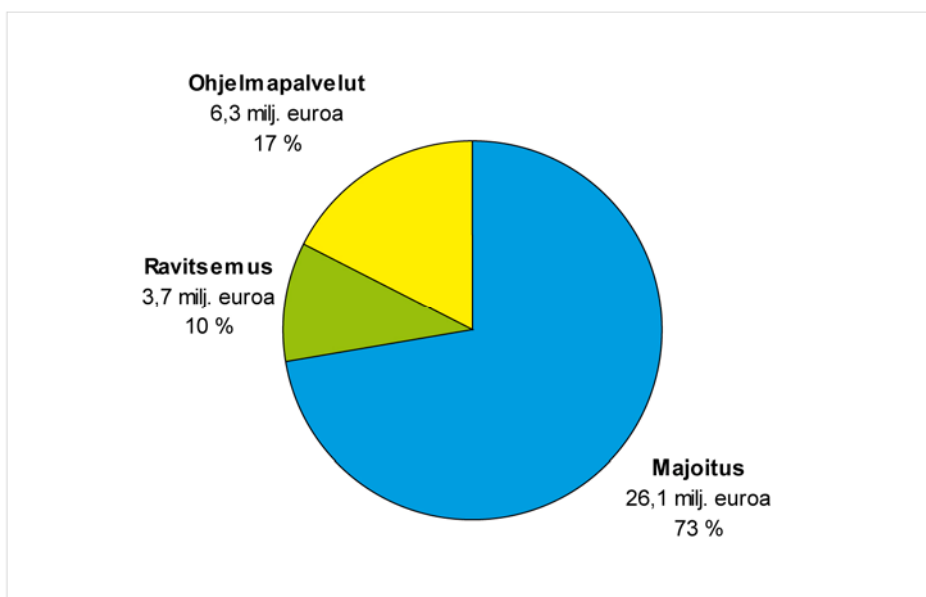
Yhdistettyjä investointi- ja kehittämistukia on myönnetty työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla. Niitä ovat tässä kaikki kansalliset yrityksen kehittämisavustukset, jotka on tarkoitettu yrityksen kokonaisvaltaiseen kehittämiseen eikä niiden osalta ole siten eritelty minkätyyppisestä tuesta on kyse. Myös EU-osarahoitteiset

yrityksen kehittämisavustukset on laskettu yhdistetyiksi tuiksi sikäli kuin niihin sisältyi sekä investointeja että kehittämistä.

Kuvio 19. Matkailun yritystuet tukityypin mukaan hallinnonaloittain (luvut miljoonaa euroa)

Maa- ja metsätalousministeriön mikroyritystukihankkeiden (1 368 kappaletta) rahoitus kohdentui sisällöllisesti majoitus-, ravitsemus- ja ohjelmalvelusektoreille seuraavan kuvion (kuvio 20) mukaisesti. Tiedot näistä hankkeista on haettu Maaseutuviraston HANKE2007 – tietojärjestelmästä toimialaluokitusten (ks. liite 7) perusteella.

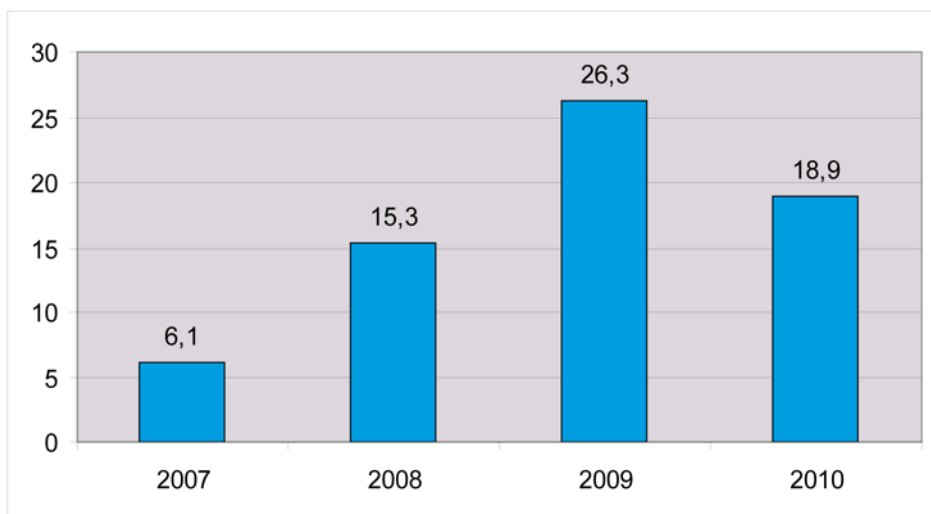
Lähde: Maaseutuvirasto

Kuvio 20. Maa- ja metsätalousministeriön mikroyritystukien kohdentuminen matkailuhankkeille toimialasektoreittain vuosina 2007–2010

Selvästi suurin osa maa- ja metsätalousministeriön yritystuista on myönnetty majoitussektorin hankkeille. Niiden saaman tuen osuus on jopa 73 % (26,1 miljoonaa euroa) kaikista mikroyrityksille myönnettyistä tuista. Ohjelmalvelusektoriin on vastaavasti kohdentunut lähes viidesosa (17 %, 6,3 miljoonaa euroa) ja ravitsemuspalveluihin kymmenesosa (10 %, 3,7 miljoonaa euroa) julkisesta rahoituksesta.

6.4 Yritystuet rahoituksen myöntämivuoden mukaan

Kuviossa 21 näkyvät matkailun yritystukihankkeille myönnetty julkinen rahoitus vuositasolla. Vuonna 2007 tukea myönnettiin vähiten, 6,1 miljoonaa euroa. Seuraavana vuonna 2008 julkisen tuen määrä lisääntyi 15,3 miljoonaan euroon. Tukia myönnettiin eniten, 26,3 miljoonan euron verran, vuonna 2009. Vuonna 2010 tukien määrä laski 18,9 miljoonaan euroon.

Kuvio 21. Yritystuet tuen myöntämivuoden mukaan vuosina 2007–2010 (luvut miljoonaa euroa)

Alla olevassa taulukossa (taulukko 12) on esitetty matkailun yritystuet Tilastokeskuksen yritystukitilaston tietoihin perustuen vuosina 2007 ja 2008. Taulukon lähdetiedot ovat sikäli suppeammat kuin edellä esitetyissä laskelmissa, että ne eivät sisällä ravitsemispalveluita. Taulukko kuvaa hyvin yritysten saamien julkisten tukien reaalityilannetta vuositasolla, sillä luvut ovat kyseisenä vuonna maksettuja tukia ja ne sisältävät suorien tukien lisäksi myös lainat ja takaukset.

Tukia on vuonna 2007 maksettu yhteensä 21,7 miljoonaa euroa, josta 6,5 miljoonaa on ollut suoria tukia ja 15,2 miljoonaa vastikkeellisia tukia eli Finnveran myöntämiä lainoja ja takauksia¹¹. Vuonna 2008 yritystukia on maksettu jonkin verran enemmän, 27,8 miljoonaa euroa. Suorien tukien osuus oli tällöin 9,6 miljoonaa euroa, ja 18,2 miljoonaa maksettiin lainoina ja takauksina.

Taulukko 12. Matkailuhankkeille maksetut yritystuet tukityypeittäin ja rahoittajittain vuosina 2007 ja 2008 (luvut miljoonaa euroa)

	2007	2008
Tekes		
Suorat tuet ja lainat	0,6	0,5
Finnvera		
Laina	8,1	7,5
Takaus	7,1	10,7
TEM		
Työllistämistuet ja starttirahat	1,3	1,7
Muut suorat tuet	4,3	4,9
MMM		
Suora tuki	0,3	2,5
Yhteensä	21,7	27,8

Lähde: Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA

¹¹ Tekesin myöntämien lainojen osuutta ei voinut eritellä suorista tuista tuensaajien tietosuojan säilyttämiseksi, joten ne on laskettu tässä suoriksi tuiksi.

7. Yhteenveto ja toimenpidesuositukset

Tämän selvityksen tarkoituksena oli luoda kokonaiskuva matkailuhankkeille myönnetyn julkisen tuen määrästä sekä alueellisesta ja sisällöllisestä kohdentumisesta. Yksityisen rahoituksen osuutta hankkeiden rahoituksesta ei tässä yhteydessä selvitetty.

Seuraavassa on esitetty selvityksen keskeiset tulokset ensin matkailuhankkeiden kokonaisrahoituksen, sitten alueellisen ja lopuksi sisällöllisen kohdentumisen osalta. EU-osarahoitteisia ja pelkästään kansallisesti rahoitettuja hankkeita on tarkasteltu omina kokonaisuuksinaan. Tämän ja aiempien matkailuhankerahoitusta käsittelevien tutkimusten (Talonen ym. 2000; Talonen ym. 2005) tuloksia on lisäksi vertailtu mahdollisuuksien mukaan keskenään. Selvityksen tuloksiin pohjautuen ohjausryhmän jäsenet ovat esittäneet toimenpidesuosituksia, jotka on esitetty luvun lopussa.

7.1 Matkailuhankkeiden kokonaisrahoitus

Suomessa on vuosina 2007–2010 myönnetty harkinnanvaraista julkista tukea 245,6 miljoonaa euroa kaikkiaan 2482 matkailuhankkeelle (sis. 1 713 yritystukihanketta). EU:n ja Suomen valtion osuus tästä rahoituksesta oli 184,9 miljoonaa euroa (75 %) ja muun julkisen tuen osuus 60,7 miljoonaa euroa (25 %).

EU-osarahoitteisia matkailuhankkeita kaikista hankkeista oli 84 %, 2087 kappaletta. Niille myönnettiin julkista tukea yhteensä 212,8 miljoonaa euroa. Pelkästään kansallisesti rahoitettujen hankkeiden määrä oli huomattavasti vähäisempi, 395 kappaletta. Julkista tukea niille kohdennettiin 32,8 miljoonaa euroa. EU-osarahoitteiset hankkeet olivat julkisen tuen määrällä mitattuna keskimäärin suurempia (102 000 euroa) kuin kansalliset hankkeet (83 000 euroa).

Vuositasolla tarkasteltuna julkista tukea matkailuhankkeille on myönnetty selvästi vähiten vuonna 2007, kun uusi EU-ohjelmakausi alkoi. Vuosina 2008–2010 EU-osarahoitteisten hankkeiden osalta tukia on myönnetty erilaisia määriä vuodesta riippuen.

Verrattuna vuosiin 2000–2003, jolloin toteutettiin yhteensä 3555 matkailuhanketta jotka saivat tukea 260,7 miljoonaa euroa, matkailuhankkeiden ja niille myönnetyn julkisen tuen määrät ovat laskeneet vuosina 2007–2010. Keskimääräinen hankkeen koko julkisen tuen määrällä mitattuna on kuitenkin kasvanut 73 300 eurosta 98 900 euroon (kasvua 35 %). Pelkästään kansallisista varoista myönnetyn julkisen tuen määrä keskimäärin hankkeelle on tosin vähentynyt. EU-osarahoitteisten hankkeiden osalta tuki hanketta kohden on sen sijaan lisääntynyt jopa 50 % edellisikaudesta, 102 000 euroon.

7.2 Matkailuhankkeiden alueellinen kohdentuminen

Alueellisesti tarkasteltuna selvästi eniten julkista tukea matkailuun osoitettiin Pohjois-Suomessa: Lapissa (53,3 miljoonaa euroa) ja Pohjois-Pohjanmaalla (39,6 miljoonaa euroa). Myös Etelä-Savo sai suhteellisen paljon tukia (22,3 miljoonaa euroa). Alueiden välisille matkailuhankkeille tukea myönnettiin yhteensä 21,6 miljoonaa euroa. Tästä summasta 3,2 miljoonaa osoitettiin valtakunnallisiin matkailun kehittämishankkeisiin.

EU-osarahoitteisiin hankkeisiin julkista tukea myönnettiin niin ikään eniten Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Etelä-Savossa. Alueiden välisille matkailuhankkeille kohdennettiin 7 % EU-hankkeiden tuista (kun mukaan ei lueta MMM:n mikroyritystukia). Verrattaessa vuosia 1995–1999, 2000–2003 ja 2007–2010 matkailun EU-hankkeiden julkinen rahoitus on lisääntynyt kaikkein selvimmin Pohjois-Pohjanmaalla.

Pelkästään kansallisesti rahoitettujen matkailuhankkeiden tuesta lähes 30 % osoitettiin alueiden välisille hankkeille. Kansallisista varoista matkailua tuettiin eniten Lapissa, seuraavaksi eniten Uudellamaalla ja Kaakkois-Suomessa.

7.3 Matkailuhankkeiden sisällöllinen kohdentuminen

Sisällöllisesti tarkasteltuna suurin osa julkisesta tuesta (40 %) osoitettiin vuosina 2007–2010 matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin kehittämiseen. Näissä hankkeissa oli kyse keskimääräistä selvästi suu-remmista hankkeista. On kuitenkin huomattava, että matkailua tukevilla hankkeilla on matkailun edistämisen

lisäksi yleensä myös muita tavoitteita. Lähes kolmasosa rahoituksesta (32 %) kohdentui matkailun operatiiviseen toimintaan. Miltei yhtä suuri osa rahoituksesta (28 %) oli suoria yritystukia. Yritystukihankkeet olivat selvästi keskimääräistä pienempiä.

Kansallisesti rahoitettujen hankkeiden tuesta yli puolet kohdentui kehittämissuunnitelmien, tutkimusten ja verkostoitumishankkeiden alaluokkaan (operatiivinen toiminta) sekä yritystukiin. EU-hankkeiden rahoituksesta hieman yli puolet kohdistui puolestaan matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin luokkiin.

7.4 Toimenpidesuosituks

Toimenpidesuositus 1. Julkisen rahoituksen kohdentaminen laajoihin alueiden välisiin ja valtakunnallisiin matkailun kehittämishankkeisiin.

Tavoitteena on, että julkista rahoitusta suunnattaisiin lukuisten yksittäisten matkailuhankkeiden sijaan suurempiin kehittämiskokonaisuuksiin. Matkailuhankkeiden keskimääräinen koko julkisen tuen määrällä mitattuna on kasvanut selvästi, 35 %, vuosina 2007–2010 verrattuna vuosiin 2000–2003, joten kehitys on ollut toivotunlaista. Myös alueiden välisten hankkeiden määrä on lisääntynyt jonkin verran.

Yritystukihankkeita lukuun ottamatta erilaisia matkailu- ja matkailua tukevia kehittämishankkeita on silti toteutettu yhteensä 769 kappaletta. Näistä alueiden välisiä (toteutettu vähintään kahdella ELY-alueella) hankkeita on ollut 62 ja valtakunnallisia hankkeita 20. Selvityksen ohjausryhmä esittää, että alueiden välisiä ja valtakunnallisia hankkeita tulisi suosia yksittäisten alueellisten hankkeiden sijaan. Pieniä hankkeita ja yksittäisiä toimijoita verkottamalla voitaisiin lisätä matkailualueiden vetovoimaa ja parantaa matkailukeskittymien palvelutarjontaa. (Ks. Suomen matkailustrategia 2020, 3, 19–20.)

Toimenpidesuositus 2. Siirretään yritystukina maksettavan julkisen rahoituksen painopistettä investoinneista kehittämishankkeiden tukemiseen.

Suomen matkailustrategian päivitykseen (Suomen matkailustrategia 2020, 20) on tehty linjaus yritysten kasvun ja kehittymisen tukemisesta. Niin työ- ja elinkeinoministeriön kuin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloilla vuosina 2007–2010 myönnettyistä yritystuista valtaosa (72 % kaikista matkailun yritystuista) on ollut tyypiltään investointitukia. Ohjausryhmän mukaan investointien rahoittamisesta painopistettä tulisi siirtää kehittämishankkeiden tukemiseen. Kehittämistukia yritykset voisivat hyödyntää muun muassa matkailupalvelujen sisältöjen kehittämisessä, osaamisen vahvistamisessa ja sesonkien pidentämisessä.

Toimenpidesuositus 3. Tuetaan toimialarajat ylittäviä yhteistyöhankkeita ja parannetaan yhteissuunnittelua matkailu- ja muiden alojen toimijoiden välillä.

Julkista tukea tulisi suunnata matkailualueella toimivia yrityksiä ja matkailijoita yhteisesti hyödyttävän infrastruktuurin kehittämiseen (Suomen matkailustrategia 2020, 21). Tällaisilla hankkeilla voidaan parantaa esimerkiksi matkailualueiden saavutettavuutta. Matkailua tukevien palvelujen ja infrastruktuurin rahoittaminen ei vääristä yritysten välistä kilpailua, vaan tukee alueellista yhteistyötä tuoden samalla monipuolisemmat ja laadukkaammat palvelut paikallisille asukkaille.

Vuosina 2007–2010 matkailuhankkeiden julkisesta rahoituksesta suurin osa (40 %, 99,2 miljoonaa euroa) olikin suunnattu matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin kehittämiseen: luontokohteisiin ja reitistöihin, kulttuuri- ja liikuntakohteisiin sekä tapahtumiin ja liikennesektorin hankkeisiin. Tällaisilla hankkeilla on useimmiten myös muita kuin matkailullisia tavoitteita, ja eri toimialojen välisen yhteistyön lisääminen myös jatkossa on toivottavaa. Selvityksen ohjausryhmä esittää kuitenkin yhteissuunnittelua vahvistettavan siten, että matkailullinen näkökulma tulee otetuksi tarkoituksenmukaisesti huomioon. Esimerkiksi luontokohteisiin kohdistuvissa kehittämishankkeissa matkailijoiden ja matkailuyrittäjien tarpeet tulisi huomioida jo hankkeen suunnitteluvaiheessa.

Toimenpidesuositus 4. Laaditaan pitkäjänteisiä, EU-kaudet ylittäviä kehittämissuunnitelmia, jotta rahoitusta voidaan myöntää hankkeille vuosittain tasaisemmin.

Erityisesti EU-osarahoitteisille hankkeille julkista tukea on myönnetty vuosittain vaihtelevasti, mikä aiheutuu suurelta osin EU-ohjelmien toteuttamisesta seitsenvuotiskausittain. Esimerkiksi kuluvan kauden 2007–2013

ensimmäisenä vuonna tukia matkailuhankkeille on myönnetty selvästi vähemmän kuin seuraavina vuosina 2008–2010. Jotta rahoitus jakautuisi hankkeille tasaisemmin vuosittain ja uusi ohjelmakausi saataisiin nopeammin käyntiin, EU-hankkeiden rahoituspäätösten tekemisen tueksi tarvitaan entistä pitkäjänteisempiä kehittämissuunnitelmia ja ohjelmakausien rajat ylittävien tavoitteiden asettamista. Kauden kuluessa voitaisiin johdonmukaisesti tukea myös sisällöltään erityyppisiä hankkeita, vuoroin esimerkiksi kehittämissuunnitelmia ja niitä toimeenpanevia hankkeita.

Kaikkiaan matkailuelinkeinon merkitys Suomessa tulisi tunnistaa nykyistä selkeämmin niin alueellisella kuin valtakunnallisellakin tasolla. Matkailu on voimakkaasti työllistävä palveluala, jolla on potentiaalia kasvaa elinkeinona. Tehokkainta olisi lisätä ulkomailta Suomeen suuntautuvaa matkailua, mikä toisi vientituloja. Matkailu on lisäksi ainoa vientiala, jonka kulutus tapahtuu Suomessa ja joka maksaa siten arvonalisäveroa Suomeen. Matkailulla on laajoja taloudellisia kerrannaisvaikutuksia myös keskeisten matkailutoimialojen (mm. majoitus- ja ravintolapalvelut) ulkopuolisiin aloihin, kuten liikennepalveluihin. Aluekehityksen näkökulmasta matkailu on merkittävä elinkeino, sillä monet tärkeät vapaa-ajan matkailukeskittymät sijaitsevat kasvukeskusten ulkopuolella. (Ks. myös Suomen matkailustrategia 2020.)

Kirjallisuus ja muut lähteet

Kirjallisuus

Kontinen, Juha-Pekka (2006) *Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset – matkailun alueellinen tilinpito*. KTM Rahoitetut tutkimukset 9/2006. Edita Publishing.

Talonen, Harri, Marko Laiho, Hanna Willner & Antti Tammivuori (2005) *Julkinen tuki matkailuhankkeisiin Suomessa vuosina 2000–2003*. KTM Rahoitetut tutkimukset 5/2005. Kauppa- ja teollisuusministeriö. Edita Publishing.

Talonen, Harri, Marko Laiho & Teemu Pallonen (2000) *Matkailun julkisen rahoituksen määrä ja kohdentuminen Suomessa*. Tutkimuksia ja raportteja 19/2000. Kauppa- ja teollisuusministeriö. Edita.

Muut lähteet

Suomen matkailustrategia 2020. *Suomen matkailustrategia 2020 – 4 hyvää syytä edistää matkailutoimialojen kehitystä*. Julkaistu keväällä 2010. Viitattu 6.6.2011. Saatavilla internetistä http://www.tem.fi/files/27053/Matkailustrategia_020610.pdf.

Kontinen, Juha-Pekka (2008) *The Economic Effects and Development of Tourism in Finnish Regions 2000-2006*. The European Regional Science Association, 48th Congress, Liverpool, Iso-Britannia.

Selvityksen ohjausryhmän jäsenet

Lea Häyhä (puheenjohtaja), erityisasiantuntija,
työ- ja elinkeinoministeriö

Nina Vesterinen, pääsihteeri,
Matkailun teemaryhmä

Reijo Martikainen, ylitarkastaja,
Maaseutuvirasto

Anne Mattero, neuvotteleva virkamies,
opetus- ja kulttuuriministeriö

Harri Ahlgren, ylitarkastaja,
työ- ja elinkeinoministeriö

Juuso Kalliokoski, ylitarkastaja,
maa- ja metsätalousministeriö

Marianne Selkänaho, ylitarkastaja,
maa- ja metsätalousministeriö

Sini Pietiläinen, harjoittelija,
työ- ja elinkeinoministeriö

Liitteet

Liite 1. EAKR- (taulukko 1) ja ESR-rahoitusvaltuudet (taulukko 2), niistä myönnettyt tuet kaikille hankkeille ja matkailuhankkeille viranomaisittain vuosina 2007–2010

Taulukko 1. ELY-keskusten ja maakuntien liittojen EAKR-rahoituskehyykset kaudelle 2007–2010 ja niistä hankkeille myönnetty rahoitus vuoden 2010 loppuun mennessä (luvut miljoonaa euroa)

Viranomainen	Rahoitus- valtuus 2007-2010	Sidottu rahoitus	% si- dottu	Sidottu rahoitus matkai- luhank- keisiin	% sidon- noista
ELY-keskukset					
Uudenmaan ELY-keskus	1,6	1,1	71,8 %	0,7	58,9 %
Lapin ELY-keskus	77,2	71,4	92,6 %	15,3	21,4 %
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	98,5	83,6	84,8 %	15,8	18,9 %
Kainuun ELY-keskus	35,9	29,2	81,4 %	3,9	13,5 %
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	24,7	21,7	87,9 %	2,7	12,4 %
Varsinais-Suomen ELY-keskus	12,6	9,6	76,2 %	0,9	9,7 %
Etelä-Savon ELY-keskus	68,4	52,3	76,5 %	5,0	9,6 %
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	72,9	66,0	90,5 %	4,7	7,2 %
Pohjois-Savon ELY-keskus	100,5	80,8	80,3 %	4,2	5,2 %
Pirkanmaan ELY-keskus	21,9	19,1	87,4 %	1,0	5,1 %
Keski-Suomen ELY-keskus	38,3	34,8	90,8 %	1,4	4,1 %
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	18,3	14,3	78,3 %	0,5	3,7 %
Pohjanmaan ELY-keskus	20,1	15,7	78,3 %	0,4	2,7 %
Hämeen ELY-keskus	24,6	20,2	82,0 %	0,3	1,4 %
Maakuntien liitot					
Lapin liitto	37,7	32,4	85,8 %	10,1	31,1 %
Itä-Uudenmaan liitto	0,3	0,3	100,0 %	0,1	28,5 %
Kainuun maakunta -kuntayhtymä	15,9	14,9	93,4 %	2,6	17,7 %
Etelä-Karjalan liitto	10,1	8,0	78,8 %	1,2	15,4 %
Kymenlaakson Liitto	15,7	14,5	92,7 %	1,9	12,8 %
Hämeen liitto	4,0	3,4	83,3 %	0,4	11,5 %
Varsinais-Suomen liitto	7,5	7,5	100,0 %	0,8	11,1 %
Etelä-Savon liitto	23,6	20,1	85,3 %	2,2	10,9 %
Pohjois-Pohjanmaan liitto	56,8	53,7	94,6 %	5,0	9,2 %
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto	20,0	17,2	86,0 %	1,4	8,1 %
Uudenmaan liitto	3,7	3,3	90,0 %	0,2	7,4 %
Pirkanmaan liitto	21,3	14,2	66,7 %	0,9	6,5 %
Satakuntaliitto	15,9	15,1	94,7 %	0,7	4,3 %
Pohjois-Savon liitto	39,1	26,0	66,4 %	1,0	3,8 %
Keski-Suomen liitto	18,3	13,6	74,3 %	0,4	3,1 %
Pohjanmaan liitto	8,8	6,5	74,5 %	0,2	2,8 %
Etelä-Pohjanmaan liitto	9,2	6,8	73,7 %	0,1	1,1 %
Keski-Pohjanmaan liitto	14,0	12,5	89,6 %	0,1	0,9 %
Päijät-Hämeen liitto	57,1	39,8	69,7 %	0,1	0,4 %

Lähde: työ- ja elinkeinoministeriö

Taulukko 2. ELY-keskusten ja maakuntien liittojen ESR-rahoituskehyykset vuosille 2007–2010 ja niistä hankkeille myönnetty rahoitus vuoden 2010 loppuun mennessä (luvut miljoonaa euroa)

Viranomainen	Rahoitusvaltuus 2007-2010	Sidottu rahoitus	% sidottu	Sidottu rahoitus matkailuhankkeisiin	% sidonnoista
<i>ELY-keskukset</i>					
Lapin ELY-keskus	57,9	43,3	74,8 %	3,1	7,1 %
Kainuun ELY-keskus	35,8	27,0	75,4 %	0,5	2,0 %
Hämeen ELY-keskus	42,3	37,4	88,6 %	0,5	1,3 %
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	65,1	51,6	79,3 %	0,6	1,2 %
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	36,0	31,9	88,5 %	0,4	1,2 %
Etelä-Savon ELY-keskus	51,0	46,0	90,1 %	0,3	0,7 %
Uudenmaan ELY-keskus	75,1	52,1	69,4 %	0,3	0,6 %
Pohjois-Savon ELY-keskus	73,9	61,8	83,6 %	0,1	0,2 %
<i>Maakuntien liitot</i>					
Itä-Uudenmaan liitto	0,2	0,2	100,0 %	0,1	45,0 %
Pohjois-Savon liitto	2,3	1,1	47,4 %	0,2	15,5 %

Lähde: työ- ja elinkeinoministeriö

Liite 2. Matkailun kehittämiseen kytkeytyvät EU-ohjelmat ja rahastot ohjelmakaudella 2007–2013

Rakennerahastostrategia 2007 – 2013

Suomen rakennerahastostrategia määrittelee ne tavoitteet ja painopisteet, joiden perusteella eri kehityshankkeille myönnetään rahoitusta. Kansallinen rakennerahastostrategia ohjelmakaudelle 2007–2013 hyväksyttiin Euroopan komissiossa syyskuussa 2007.

Suomen rakennerahastostrategian tavoite on vahvistaa kansallista ja alueellista kilpailukykyä, työllisyyttä ja hyvinvointia. Rakennerahasto-ohjelmilla tuetaan toimenpiteitä, joilla voidaan vastata kiristyvään kansalliseen ja kansainväliseen kilpailuun, ennakoita ja reagoida joustavasti maailmantalouden muutoksiin, luoda houkuttelevia yritys-, osaamis-, työ- ja asuinympäristöjä sekä edistää alueiden välisten kehittyneisyyserojen tasoittamista. Strategiassa huomioidaan alueelliset erityispiirteet. Toimenpiteitä suunnataan erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomeen, harvaan asutuille alueille sekä Etelä- ja Länsi-Suomen haasteellisille alueille. Rajat ylittävässä yhteistyössä Suomen prioriteetteja ovat yhteistyö unionin ulkorajoilla (Suomi/Venäjä) ja pohjoisilla alueille sekä Itämeri-yhteistyö.

Rakennerahasto-ohjelmilla on tiivis kytkeä kansallisiin ohjelmiin erityisesti työllisyyden, yrittäjyyden, innovaatioiden ja energian politiikkalohkoilla. Rakennerahastotoimenpiteiden ja kansallisten toimien yhteensovituksella ja koordinoinnilla haetaan laaja-alaista vaikuttavuutta ja synergiaetuja kehittämistyöhön.

EU:n tuki on lisärahoitusta Suomen kansalliseen kehittämistyöhön. Suomi saa sitä vuosina 2007–2013 noin 1,7 miljardia euroa. Lisäksi EU-ohjelmiin sitoutuu kansallista julkista rahoitusta noin 2,01 miljardia euroa (valtio 75 %, kunnat 25 %). Ohjelmiin on myös arvioitu käytettävän noin 2,3 miljardia euroa yksityistä rahoitusta. Kokonaissummaa suurempi hyöty saadaan uusista toimintamalleista ja osaamisesta, jota rahoituksella toteutetuilla hankkeilla luodaan.

Rakennerahastostrategiaa toteutetaan toimenpideohjelmien avulla. Toimenpideohjelmat sisältävät rakennerahastostrategian painopisteiden mukaiset toimet painottuen niihin toimenpiteisiin, jotka tukevat parhaiten kansallisia ja alueellisia kehityspiirteitä.

EAKR-toimenpideohjelmat

Euroopan unioni osallistuu suomalaisten alueiden kehittämiseen Euroopan aluekehitysrahaston varoin viiden toimenpideohjelman avulla. Rahastosta tuetaan hankkeita, jotka kehittävät yrityksiä, innovaatioiden syntymistä, verkottumista, osaamista ja alueiden saavutettavuutta. EAKR-ohjelmien rahoitusta käytetään yhdessä ESR-ohjelman rahoituksen kanssa kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen edistämiseksi.

Suomessa toteutetaan rakennerahastokaudella 2007–2013 viittä alueellista EAKR-ohjelmaa. Etelä-Suomi, Itä-Suomi, Länsi-Suomi, Pohjois-Suomi sekä Ahvenanmaa toteuttavat kukin omaa ohjelmaansa. Ahvenanmaata lukuun ottamatta ohjelman julkinen rahoitus kokonaisuudessaan näille alueille on 2097 milj. euroa. EU:n osuus tästä on 974 milj. euroa. Ohjelmittain julkista rahoitusta (EAKR, valtio, kunnat + muu julkinen rahoitus) on ohjelmakauden aikana käytössä seuraavasti:

- Etelä-Suomi: 345,2 milj. euroa
- Itä-Suomi: 731,1 milj. euroa
- Länsi-Suomi: 398,4 milj. euroa
- Pohjois-Suomi: 622,5 milj. euroa

Aluekehitysrahasto tukee yrityksiä ja alueiden rakenteellista kehitystä investoinneilla, joilla turvataan asukkaiden tasa-arvoisuus ja tulevaisuus eri maakunnissa. Aluekehitysrahasto keskittyy työllisyyden parantamiseen, alueiden kilpailukykyyn kehittämiseen ja elinvoimaisuuden lisäämiseen. Kaikissa Manner-Suomen neljässä EAKR-toimenpideohjelmassa on kolme yhteistä toimintalinjaa: 1) yritystoiminnan edistäminen, 2) innovaatiotoiminnan ja verkostoitumisen edistäminen sekä osaamisrakenteiden vahvistaminen sekä 3) alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristöjen kehittäminen. Etelä- ja Länsi-Suomen ohjelmissa on lisäksi suurten kaupunkiseutujen kehittämisen toimintalinja (pk-seutu, Turku, Tampere ja Vaasa) ja Etelä-Suomen

ohjelmassa toimenpiteiden temaattiseen keskittämiseen suuraluetasolla tähtäävä toimintalinja, johon ohjataan 28 % koko ohjelman rahoituksesta.

ESR-toimenpideohjelma

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ohjelmasta tuetaan työllisyyttä ja osaamista edistäviä hankkeita. Rahoituksella tuetaan heikoimmassa asemassa olevia ryhmiä ja edistetään tasa-arvoisuutta. ESR-ohjelman rahoitusta käytetään EAKR-ohjelmien rahoituksen kanssa työllisyyden ja kilpailukyvyn edistämiseksi. Ohjelman julkinen kokonaisrahoitus on noin 1 414 milj. euroa, josta EU:lta tuleva rahoitus on yhteensä 615 milj. euroa.

ESR tukee työelämän ja yritystoiminnan kehittämistä lisäämällä työntekijöiden ja yrittäjien osaamista ja ammattitaitoa. Sosiaalirahaston ohjelmassa rahoitetaan hankkeita, joilla koulutetaan esimerkiksi pitkäaikaisesti työttömiä tai vajaakuntoisia työelämään. Tavoitteina on työllistymisen edistäminen, työssä pysyminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Ohjelmassa rahoitetaan myös rakenteellisen kehittämisen hankkeita, esimerkiksi koulutusjärjestelmien ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen uudistamista, jotka koskettavat laajaa joukkoa ihmisiä pitkällä aikavälillä. Hankkeilla parannetaan koulutuksen vastaavuutta työelämän tarpeisiin, koulutuksesta työelämään siirtymistä sekä aikuisväestön edellytyksiä osallistua koulutukseen.

Manner-Suomen ESR-ohjelmassa on valtakunnallinen osio ja neljä alueellista osiota. Valtakunnallisiin teemojen mukaisiin hankkeisiin ohjataan noin puolet ESR-rahoituksesta. Ne, kuten alueellisista osioistakin rahoitettavat hankkeet, toteutetaan alueilla. Etelä-Suomella, Länsi-Suomella, Itä-Suomella ja Pohjois-Suomella on oma alueellinen osionsa, joka perustuu alueiden työllisyys-, elinkeino- ja osaamisstrategioihin.

Ns. siirtymäkauden alueena Itä-Suomi on rahoituksessa erityisasemassa. Itä-Suomella on oma rahoituskehysensä, ja se saa rahoituksensa erillään valtakunnallisesta osiosta. Valtakunnallista ohjelmaosiota toteutetaan siis Itä-Suomen ulkopuolella teemakohtaisesti. Myös Itä-Suomessa voidaan osallistua valtakunnallisten teemojen toteutukseen, mutta omalla ohjelman rahoituskehysellä.

Euroopan alueellisen yhteistyön ja ulkorajayhteistyön ohjelmat

Suomi on mukana myös yhdeksässä Euroopan alueellinen yhteistyö (EAY) -tavoitteen ohjelmassa: kolmessa rajat ylittävän yhteistyön ohjelmassa (Pohjoinen, Botnia-Atlantica, Keskinen Itämeri), kahdessa valtioiden välisen yhteistyön ohjelmassa (Itämeri, Pohjoinen Periferia), Euroopan-laajuisessa alueiden välisen yhteistyön ohjelmassa (Interreg IVC) sekä kolmessa Euroopan-laajuisessa ns. verkosto-ohjelmassa (Interact, Urbact, ESPON).

Alueellisen yhteistyön ohjelmien julkinen kokonaisrahoitus em. ohjelmien osalta vuosille 2007–2013 on 1 127,4 miljoonaa euroa, josta EU:n osuus on 852,4 miljoonaa euroa. Vastaavasti Suomen osuus näistä EU-varoista on 80,7 miljoonaa euroa, jonka lisäksi kansallista vastinrahaa on varattu koko ohjelmakaudelle runsaat 30 miljoonaa euroa.

Lisäksi Suomi on mukana kolmessa Euroopan naapuruus- ja kumppanuusinstrumentin (ENPI CBC) ohjelmassa (Kolarctic, Karjala, Kaakkois-Suomi – Venäjä). Näiden ohjelmien rahoituksen EU:n osuudeksi on vahvistettu yhteensä 87,6 milj. euroa. Summa sisältää myös Ruotsin osoittamat EAKR-varat 9 milj. euroa. Suomen ja Ruotsin kansalliset osuudet ovat yhteensä 43,8 milj. euroa.

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ohjelmilla ja ENPI CBC -ohjelmilla tuetaan raja-alueiden ja laajempien yhteistyöalueiden yhdentymistä sekä alueiden ja kaupunkien välisten verkostojen syntymistä ja vahvistumista. Jokaiseen ohjelmaan ja rahoitettavaan hankkeeseen osallistuu alueita/kumppaneita kahdesta tai useammasta maasta.

Osallistuvien maiden tai Euroopan komission ohjelmaan osoittamaa EU-rahoitusta käsitellään ja hallinnoidaan yhtenä kokonaisuutena ilman maakohtaisia kiintiöitä. Euroopan alueellisen yhteistyön hankkeita rahoitetaan EAKR-varoin sekä ENPI-instrumentin osalta osittain ulkosuhdebudjetista.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ja kalatalousrahasto

Ohjelmakaudelle 2007–2013 Suomeen on laadittu kansallinen maaseudun kehittämisstrategia, jota toteuttavat Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelmat.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tavoitteita ovat elinvoimaisen ja toimivan maaseudun säilyminen, ympäristön tilan parantaminen ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käytön varmistaminen. Maaseudun kehittäminen on kuluvalle ohjelmakaudella keskitetty yhteen ohjelmaan. Aiemmin samoja toimenpiteitä on toteutettu yhteensä kuudessa eri ohjelmassa. Ohjelmassa on neljä toimintalinjaa.

Ohjelmakaudella 2007–2013 maaseudun kehittämistä rahoitetaan Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahastosta). Suomen käytettäväksi osoitetut maaseuturahaston varat ovat yhteensä 2 155 milj. euroa. Summa esitetään strategiassa jaettavaksi Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelmien kesken siten, että Manner-Suomen osuus on 2 137 milj. euroa.

Euroopan kalatalousohjelmalla tuetaan elinkeinokalataloutta. Toimintaohjelman toteuttamista ohjaavat ohjelmakauden keskeiset periaatteet ja linjaukset on kirjattu Suomen elinkeinokalatalouden strategiasuunnitelmaan 2007–2013. Euroopan kalatalousrahastosta (EKTR) rahoitetaan mm. kalatalouden yritystoimintaan liittyviä investointi- ja kehittämishankkeita. Toimenpiteiden tärkein tavoite on luoda edellytykset kuluttajien ja markkinoiden odotuksia vastaavalle tehokkaalle ja luontoa kunnioittavalle kalatalouden yritystoiminnalle.

Lähteet: työ- ja elinkeinoministeriö, Harri Ahlgren; www.rakennerahastot.fi (viitattu 20.4.2011); www.mmm.fi (viitattu 20.4.2011)

Liite 3. Kansainvälisiä matkailuyhteistyöhankkeita vuosina 2007–2010

EU-osarahoitteisten Euroopan alueellisen yhteistyön (EAY) ja ulkorajayhteistyöohjelman (ENPI CBC) hankkeiden lisäksi Suomi on osallistunut vuosien 2007–2010 aikana myös muihin kansainvälisen yhteistyön matkailuhankkeisiin, kuten EU-rahoitteisiin kansainvälisiin koulutushankkeisiin, pohjoismaisen yhteistyön hankkeisiin sekä Suomen ja Venäjän välisen lähialueyhteistyön hankkeisiin. Näiden hankkeiden rahoitus myönnetään pääasiassa koko partneriverkostolle, jossa on mukana usean maan edustajia. Koska Suomen osuutta näissä kansainvälisissä hankkeissa on mahdotonta yksiselitteisesti määrittää, ei niitä ole laskettu mukaan matkailun kokonaishankerahoitukseen.

EU-varoista on rahoitettu kansainvälisiä matkailualan koulutushankkeita Elinikäisen oppimisen ohjelman (Lifelong Learning Programme, LLP) puitteissa. Ohjelman kokonaisbudjetista 80 % hallinnoidaan kansallisesti, Suomessa siitä vastaa kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO. Keskitettyjä hankkeita hallinnoi Euroopan komissio. Elinikäisen oppimisen ohjelmassa on vuosina 2007–2010 rahoitettu niin toisen asteen (Leonardo da Vinci -alaohjelmasta) kuin korkeakoulutasonkin (Erasmus-alaohjelmasta) yhteensä yhdeksää matkailuhanketta lähes 700 000 eurolla. Summaan on laskettu vain EU-tuen osuus.

Pohjoismaisen yhteistyön tiimoilta matkailuhankkeita on rahoitettu yhteensä 960 000 eurolla. Suurin osa tästä rahoituksesta muodostui Nordic Innovation Centren (NICE) myöntämistä tuista. NICE on rahoittanut matkailuinnovaatioita tukevasta ohjelmastaan (Innovation in the Nordic Tourism Sector – New Products and Services) yhteensä viittä matkailuhanketta noin 840 000 eurolla. Lisäksi Pohjoismaiden ministerineuvosto on rahoittanut yhtä pohjoismaisen matkailuyhteistyön lisäämiseen tähtäävää hanketta noin 50 000 eurolla sekä CIMOn hallinnoimia matkailun koulutushankkeita 70 000 eurolla.

Suomen ja Venäjän välisen lähialueyhteistyön hankkeita rahoittaa pääosin ulkoministeriö. Sen varoista on vuosien 2007–2010 aikana myönnetty kahdeksalle matkailuhankkeelle 570 000 euroa. Vaikka lähialueyhteistyöhankkeet kohdentuvat Venäjän alueille, tähän summaan on laskettu sellaisten hankkeiden rahoitus, joiden tarkoituksena on edistää Suomen ja Venäjän välistä matkailuyhteistyötä ja joista koituu selkeästi molemminpuolista hyötyä.

Liite 4. Yhteenveto Matkailun edistämiskeskuksen toiminnan rahoituksesta

Matkailun edistämiskeskuksen (MEK) tehtävä valtakunnallisena matkailualan toimijana on vastata Suomen matkailun kansainvälisestä edistämisestä. MEKin toimintaa hallinnoi työ- ja elinkeinoministeriö ja se saa rahoituksensa suoraan valtion budjetista. Näitä tukia ei siis ole laskettu mukaan tämän selvityksen hankerahoitukseen, jossa on tarkasteltu vain harkinnanvaraisia tukia.

MEK on saanut budjettirahoitusta vuosina 2007–2010 seuraavasti:

Vuosi	Budjetti (euroa)
2007	16 088 000
2008	16 257 000
2009	14 800 000
2010	9 779 000
Yhteensä 2007-2010	56 924 000

Lähde: budjetti.vm.fi (viitattu 30.3.2011)

Määrärahansa MEK on vuosien 2007–2010 aikana käyttänyt perustoimintoihinsa: Suomen maakuvan kehittämiseen, markkinatutkimukseen sekä suurten tuotekehityskokonaisuuksien koordinointiin. Matkailun edistäminen suuntautuu nimenomaan kansainvälisille markkinoille. MEK ylläpitää muun muassa valtakunnallista maaportaalia (visitfinland.com), joka avattiin yleisölle vuonna 2009.

Vuodesta 2007 lähtien MEKissä on toteutettu merkittävää organisaatiouudistusta, jonka myötä kaikki 12 ulkomaantoimistoa on suljettu ja henkilöstön määrä supistettu yli sadasta noin kolmeenkymmeneen. Ulkomaantoiminnot suoritetaan ostopalveluina markkinointiedustajien ja Finpron vientikeskusten toimesta. Vuosien 2007–2010 kuluessa myös MEKille osoitetut vuotuiset määrärahat ovat vähentyneet selvästi: vuonna 2007 MEKin budjetti oli yli 16 miljoonaa euroa ja vuonna 2010 enää alle 10 miljoonaa.

Lähde: Matkailun edistämiskeskuksen verkkosivut www.mek.fi (viitattu 30.3.2011)

Liite 5. Yhteenveto ympäristöhallinnon alaisista hankkeista ja toiminnan perusrahoituksesta – Metsähallituksen luontopalvelut

Metsähallitus on valtion liikelaitos, jonka julkisia hallintotehtäviä hoitaa tulosalue luontopalvelut. Luontopalvelut saa perusrahoituksensa valtion budjetista ympäristö- sekä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloilta ja pieneltä osin tulorahoituksena. Luontopalvelut vastaa Suomen luonnonsuojelualueiden luonto- ja kulttuuriympäristöjen hoidosta ja ylläpitää suosituimpien luontokohteiden peruspalveluita.

Luontopalveluiden perusrahoituksesta on käytetty vuosittain noin 14,5 miljoonaa euroa matkailua tukeviin palveluihin. Tätä rahoitusta kohdennettiin muun muassa luontokeskusten ylläpitoon, luontomatkailua palveleviin luontoon.fi ja retkikartta.fi -verkkosivuihin sekä kansallispuistojen ja muiden luontoretkikohteiden huoltoon.

Vuosina 2007–2010 luontopalvelut on hakenut ja käyttänyt harkinnanvaraista hankerahoitusta matkailupalvelujen parantamiseen noin 25,5 miljoonaa euroa. Työministeriön ja vuodesta 2008 lähtien työ- ja elinkeinoministeriön osuus tästä rahoituksesta on huomattava. Hankkeita on toteutettu yhteensä 94, ja ne käsittävät sekä kansallisesti rahoitettuja että EU-osarahoitteisia hankkeita. Hankkeet tähtäävät yleensä reitteihin ja opastukseen liittyvän infrastruktuurin ja sisällön kehittämiseen. Kaikkiaan hankerahoituksen merkitys kansallispuistojen ja muiden luontomatkailukohteiden palvelujen tuottamisessa ja ylläpidossa on merkittävä. Se lisää yli kolmasosalla käytettävän rahoituksen määrää.

Suoria tukia eli luontopalveluiden perusrahoitusta ei ole laskettu tämän selvityksen matkailurahoitukseen mukaan. Myös luontopalveluiden hankerahoitus on esitetty tässä vain yhteenvetona, sillä pääosa hankkeista on jo muutoinkin laskettu kokonaisrahoitukseen mukaan.

Kansallispuistomatkailulla on merkittäviä paikallistaloudellisia vaikutuksia, jotka syntyvät matkailijoiden rahankäytöstä. Kaikkien Suomen 35 kansallispuiston osalta matkailun paikalliset kokonaistulovaikutukset¹² vuonna 2010 ovat olleet 108 miljoonaa euroa ja kokonaistyöllisyysvaikutus 1 403 henkilötyövuotta. Suurin osa vaikutuksista syntyy majoituspalveluissa, seuraavaksi eniten ravintolapalveluissa. Kansallispuistoissa toimivien ohjelmalveluyritysten merkitys taas on selvästi edellisiä pienempi.

Lähteet: Metsähallituksen luontopalvelut, Anneli Leivo; Metsähallituksen verkkosivut www.metsa.fi (viitattu 31.3.2011)

---

¹² Kokonaistulo- ja kokonaistyöllisyysvaikutus lasketaan kaikkien niiden matkailijoiden rahankäytöstä, jotka ovat matkansa aikana vierailleet kansallispuistossa. Kansallispuisto ei tällöin välttämättä ole matkan pääasiallinen kohde.

Liite 6. Esimerkkejä EU-osarahoitteisista, valtakunnallisista matkailuhankkeista

Kulttuurin ketju – kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen -hanke

Kulttuurin ketju -hankkeen tavoitteena on edistää kulttuurimatkailun tuotekehitystä ja rakentaa kulttuurikohdeiden matkailullisen laadun kehittämisohjelma. Hanke edistää kulttuuri- ja matkailualan verkostomaisen yhteistyön kehittymistä ja luo käytännön laatu- ja tuotekehityksen välineitä kulttuurimatkailualan yrityksille ja toimijoille. Hanketta toteutetaan yhteistyössä Turun, Helsingin ja Rovaniemen kaupunkien sekä Mäntän Serlachiuksen taidesäätiön kanssa.

Kulttuurin ketju on opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnalliseen Luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelmaan kuuluva hanke, jota hallinnoi Turku Touring. Hanketta rahoitetaan EU-osarahoitteisesti Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) Hämeen ELY-keskuksen kautta. Hanketta toteutetaan vuosina 2009–2011. Hankkeen budjetti on 810 000 euroa, josta 80 % tulee Hämeen ELY-keskuksen kautta.

Hankkeen tavoitteisiin ja pääasiallisiin toimenpiteisiin kuuluu:

- 1) Kulttuuri- ja matkailutoimijoiden yhdistäminen (integroituna tavoitteena hankkeen toimenpiteissä).
- 2) Kulttuurimatkailun laatuohjelman, Culture DQN®, pilotoiminen.
- 3) Kulttuurimatkailun tuotekehityksen edistäminen.
- 4) Tiedon jakaminen hankkeen toimenpiteistä ja parhaista käytänteistä.

Culture DQN® - Kulttuurimatkailun laadun kehittämisohjelma

Hanke rakentaa yhdessä Haaga-Perhon tutkimus- ja kehitysyksikön kanssa kansallista Culture DQN kulttuurimatkailun laatuohjelmaa. Culture DQN -ohjelman rakentamiseen kuluu puolet hankkeen budjetista. Ohjelman toimenpiteitä pilotoidaan hankkeessa mukana olevien yhteistyökumppaneiden valitsemien kohteiden kanssa Helsingissä, Mäntässä, Turussa ja Rovaniemellä. Culture DQN -ohjelmaa on rakennettu kohdetasolla, paikkakuntatasolla ja kansallisella tasolla.

Tiedon ja osaamisen jakaminen

Hanke on rakentanut yhteistyössä Varsinais-Suomen matkailun ja elämystuotannon osaamiskeskuksen (OS-KE) kanssa yhteisöllisen verkkopalvelun, Kulmat.fi -palvelun kulttuuri-, matkailu- ja luovien alojen toimijoille. Lisäksi hanke on teettänyt erillisen kulttuurimatkailun jakelukanavaselvityksen sekä järjestänyt erilaisia tilaisuuksia, joissa on yhdistetty kulttuuri- ja matkailutoimijoita sekä tuotu toimijoille erityisesti tietoa matkailualan lainalaisuuksista. Hanke on myös pilotoinut hyväksi havaitun tuotekehitysklinikkamallin, jossa toimijoiden tuotteita testataan yhteistyössä kansainvälisen jakelukanavan kanssa. Lisäksi hanke on järjestänyt kaikille avoimen Tehokas internetmarkkinointi -koulutuksen keväällä 2011. Tiedon ja osaamisen jakamiseen kuluu hankkeen budjetista ¼.

Lähde: Anne Karsikas-Järvinen, projektipäällikkö/ Kulttuurin ketju -kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen -hanke, Turku Touring

Outdoors Finland -aktiviteettien kehittämisohjelman kansallinen koordinointi 2009–2011 -hanke

Matkailun edistämiskeskuksen vetämä hanke Outdoors Finland -aktiviteettien kehittämisen kansallinen koordinoitihanke 2009–2011 koordinoi vaellus-, melonta-, pyöräily- kalastus-, wildlife- ja hevosmatkailutuotteiden kehittämistä valtakunnallisella tasolla ja tuottaa työkaluja tuotekehityksen apuvälineeksi. Se yhdistää Outdoors Finland -ohjelmaa toteuttavien kehitystahojen työn. Outdoors Finland -ohjelman tavoitteena on pienten ohjelmopalveluyritysten tarjonnan entistä parempi hyödyntäminen verkostoitumisen kautta. Ohjelman ovat valmistelleet Matkailun edistämiskeskus ja Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Matkailun teemaryhmä. Hanke rahoitetaan EU-osarahoitteisesti maaseuturahastosta, ja sen kokonaisbudjetti on 650 000 euroa.

Hankkeen tärkeimpiä toimenpiteitä on koordinoita alueellisten kehittämishankkeiden työtä ja muodostaa kesäaktiviteettien kehittämisessä mukana olevista tahoista keskenään kommunikoiva valtakunnallinen verkosto. Koordinaatio pitää sisällään informaation välittämistä verkostolle ja yrittäjille tutkimuksista, hyvistä

käytänteistä, koulutuksista, tapahtumista jne. Hanke tuottaa apuvälineitä mm. tuotekehitykseen, verkostoitumiseen ja reitistöjen kehittämiseen. Käytännön toimenpiteet kanavoituvat alueellisten hankkeiden ja alueorganisaatioiden tuotekehitystyön kautta yrittäjille. Suurimpina toimenpidekokonaisuuksina ovat:

- Reitistöjen palveluvarustelun ja infrastruktuurin parantamiseen tähtäävä työ ja apuvälineet. Hanke on tuottanut vaellus- ja melontareittien suunnitteluoppaat reitistöjen suunnittelijoille, rakentajille ja ylläpitäjille (kustannus 60 000 euroa).
- Tuotekehitystyön apuvälineiden tuottaminen, jalkauttaminen, välittäminen. Hanke on tuottanut teemakohtaiset tuotesuosituksset kullekin teemalle (kustannus 10 000 euroa) ja järjestänyt opintomatkan Itävaltaan (kustannukset n. 3 000 euroa).
- Tutkimukset. Toteutettu matkailija- ja matkanjärjestäjätutkimus sekä jakelukanavakartoitus kohde- maissa (kustannukset 57 000 euroa).
- Seurantajärjestelmän luominen aktiviteettien käytölle. Seurantajärjestelmä integroitiin Matkailun alueelliset tietovarannot -hankkeen matkailun tilastointijärjestelmään. Järjestelmää on testattu ja se on valmis valtakunnalliseen levitykseen (kustannukset 40 000 euroa).
- Seminaarien järjestäminen. Hankkeen seminaareja on pidetty tähän mennessä neljä: Savonlinnan aktiviteettiseminaari, Jämsän markkinointiyhteistyöseminaari, Helsingin pyöräilymatkailureitistöjen seminaari, Ypäjän hevosmatkailuseminaari (kustannukset n. 20 000 euroa).
- Viimeisen toimintavuoden toimenpidesuunnitelmassa ovat mm. aktiviteettien näkyvyys internetissä (budjetoitu 90 000 euroa) sekä ansaintalogiikkamallin tuottaminen (budjetoitu 20 000 euroa).

Lähde: Terhi Hook, projektipäällikkö / Outdoors Finland - aktiviteettien kehittämisohjelman kansallinen koordinointi, Matkailun edistämiskeskus

Liite 7. Yritystukitietojen haussa käytetyt toimialaluokat (Tilastokeskuksen toimialaluokitus 2008 mukaan)

55 Majoitus

- 55101 Hotellit
- 55201 Retkeilymajat
- 55300 Leirintäalueet, asuntovaunu- ja matkailuvaunualueet
- 55109 Motellit, matkustajakodit ja vastaavat majoitusliikkeet
- 55209 Lomakylät yms. majoitus
- 55902 Maaseutumatkailu, B&B
- 55903 Lomamökkien vuokraus
- 55909 Muualla luokittelematon majoitustoiminta

56 Ravitsemistoiminta

- 56101 Ravintolat
- 56102 Kahvila-ravintolat
- 56103 Ruokakioskit
- 56301 Olut- ja drinkkibaarit
- 56302 Kahvilat ja kahvibaarit
- 56210 Pitopalvelu

79 Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta, varauspalvelut

- 79110 Matkatoimistojen toiminta
- 79120 Matkanjärjestäjien toiminta
- 79900 Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut ym.

90 Kulttuuri- ja viihdetoiminta

- 93210 Huvi- ja teemapuistojen toiminta

93 Urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut

- 93291 Hiihto- ja laskettelukeskukset
- 93299 Muualla luokittelematon huvi- ja virkistystoiminta

96 Muut henkilökohtaiset palvelut

- 96040 Kylpylaitokset, saunat, solariumit yms. palvelut

Besöksadress Postadress
Alexandersgatan 4 PB 32
00170 HELSINGFORS 00023 STATSRÅDET
Telefon 010 606 000
Telefax (09) 1606 2166

Publikationsseriens namn och kod

Arbets- och näringsministeriets publikationer
TEM rapportteja 20/2011

Författare Sini Pietiläinen	Publiceringstid Juni 2011
	Uppdragsgivare Arbets- och näringsministeriet
	Organets tillsättningsdatum
Titel Det offentliga stödet till projekt inom turismen i Finland 2007–2010	
Referat <p>Avsikten med denna utredning var att skapa en helhetsbild av det offentliga stöd som riktades till projektverksamhet inom turismen i Finland under åren 2007–2010. Förutom beloppet av det offentliga stödet har i utredningen kartlagts hur projekten inom turismen och finansieringen av dem har fördelats regionalt och innehållsmässigt. Den privata finansieringens andel i projekten utreddes inte i detta sammanhang.</p> <p>I Finland beviljades under åren 2007–2010 sammanlagt 245,6 miljoner euro i offentligt stöd till sammanlagt 2482 projekt inom turismen. Av denna finansiering utgjorde EU:s och finska statens andel sammanlagt 184,9 miljoner euro (75 %) och övrigt offentligt stöd 60,7 miljoner euro (25 %). Största delen av projekten, 84 % (2087 projekt), medfinansierades av EU och 16 % (395 projekt) finansierades nationellt. EU-projekten var, mätt med beloppet av det offentliga stödet, av en något större storleksklass än de nationellt finansierade projekten. Jämfört med åren 2000–2003 finansierades 2007–2010 färre projekt inom turismen och dessa projekt var mätt med beloppet av det offentliga stödet större än tidigare. Alla projekt medräknade har den genomsnittliga projektstorleken i fråga om offentligt stöd ökat från 73 300 euro till 98 900 euro (ökning 35 %).</p> <p>Regionalt sett riktades klart mest offentligt stöd till turism i norra Finland: i Lappland (53,3 miljoner euro) och i norra Österbotten (39,6 miljoner euro). Även i södra Savolax fick turismen relativt mycket stöd (22,3 miljoner euro). För interregionala projekt beviljades sammanlagt 21,6 miljoner euro. De presenterade resultaten återspeglar de regionalpolitiska riktlinjerna till förmån för östra och norra Finland. I dessa regioner används sammantaget mer offentliga stödformer och tillgångar för utvecklingen av turismen, och det offentliga stödet har en stor betydelse för bevarandet av regionernas livskraft.</p> <p>Om man granskar hur projektfinsieringen har fördelats innehållsmässigt kan man konstatera att en stor del av det offentliga stödet (40 %) har anvisats för utveckling av tjänster som stöder turismen och för utveckling av infrastrukturen. Nästan en tredjedel av finansieringen (32 %) hänförde sig till den operativa verksamheten inom turismen. Nästan en lika stor del (28 %) var direkta företagsstöd.</p> <p>Den offentliga finansieringen bör i fortsättningen i högre grad riktas till stora interregionala och riksomfattande utvecklingsprojekt. I fråga om företagsstöden bör tyngdpunkten förskjutas från finansiering av investeringar till stöd för utvecklingsprojekt. Det är fortsättningsvis bra att stödja branschöverskridande samarbetsprojekt, men särskild uppmärksamhet bör ägnas åt en bättre samplanering mellan aktörerna inom turismen och andra aktörer. Till stöd för finansieringsbesluten för EU-projekt behövs allt långsiktigare utvecklingsplaner och uppsättande av mål som överskrider programperioderna, för att projekten jämnare ska kunna beviljas finansiering årligen.</p>	
Nyckelord turism, offentligt stöd, EU-program, nationellt stöd	
	Språk Finska
Utgivare Arbets- och näringsministeriet	

Authors Sini Pietiläinen	Date June 2011
	Commissioned by Ministry of Employment and the Economy
	Date of appointment
Title Public-sector financial support for tourism projects in Finland 2007–2010	
Abstract <p>This study aimed to provide an overview of public-sector financial support for tourism projects in Finland in 2007–2010. In addition, the study charted the regional and content-based targeting and financing of tourism projects. The share of tourism project funding provided by the private sector was not calculated.</p> <p>In 2007–2010, a total of EUR 245.6 million in public financial support was granted for 2,482 tourism projects in Finland. Of this, the EU's and Finnish government's share came to EUR 184.9 million (75%) on aggregate, while the share of other forms of public-sector support totalled EUR 60.7 million (25%). Most projects, 84% (2087), were co-financed by the EU and 16% (395 projects) based on national funding. In terms of public financial support, EU projects were somewhat larger than nationally funded ones. In comparison with 2000–2003, fewer tourism projects received public funding in 2007–2010, but each project was larger in terms of the public monies received. Overall, the average project size increased in terms of public financial support, from EUR 73,300 to EUR 98,900 (up by 35%).</p> <p>Of the regions, the largest amounts of public financial support for tourism were granted in northern Finland: EUR 53.3 million in Lapland and EUR 39.6 million in North Ostrobothnia. In South Savo, too, tourism received relatively large amount of public financial support (EUR 22.3 million). A total of EUR 21.6 million was granted to inter-regional projects. The results presented reflect regional policy decisions taken in favour of Eastern and Northern Finland. Overall, these regions have more forms of public financial support and greater funds available for the development of tourism. Financial support from the public sector plays a key role in maintaining their vitality.</p> <p>In terms of content-based targeting of project funding, most public financial support (40%) is targeted at developing services in support of tourism and enhancing the related infrastructure. Almost one third of funding (32%) was targeted at operational activities, while an almost equal portion (28%) comprised direct business aid.</p> <p>More public funding should be targeted at extensive inter-regional and nationwide development projects in the future. As regards business aid, the focus should shift from the financing of investments to support for development projects. While cooperation projects across-sectoral boundaries should still be supported, special attention should be paid to better joint planning between tourism operators and other actors. To render the annual funding of projects more even, longer-term development plans are required, as well as objectives which run over programme periods. Such measures would support decision-making on EU project funding.</p>	
Key words tourism, public financial support, EU programmes, national support	
	Language Finnish
Published by Ministry of Employment and the Economy	